DEN DYPFRYSTE PATEREN

AAGE HAUKEN

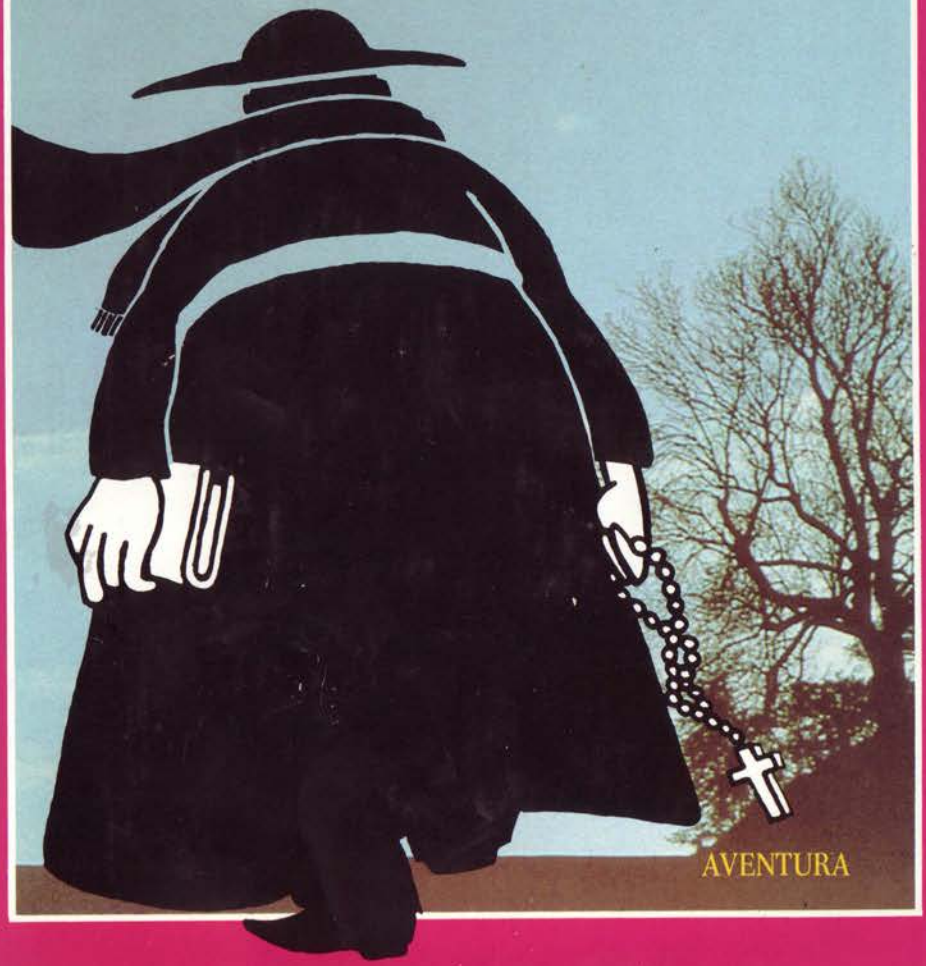

AVENTURA

DEN DYPFRYSTE PATEREN

«St. Øysteins kloster i Gamlebyen våknet langsomt til en ny dag. Den begynte som alle andre dager i et vanlig karmelittkloster. Men slik skulle det ikke fortsette – »

Forfatteren av fjorårets «De ti bud» tar oss denne gangen med til noen uhyggelige døgn i Gamlebyen, et fredet område hvor fortid og fremtid møtes.

Ikke uten inspirasjon fra Umberto Eco lar Hauken med et smil sin frater Andreas vikles inn i klosterets mordgåte. Fra sitt kjøkken opplever han i naiv undring at motsetningene tilspisses.

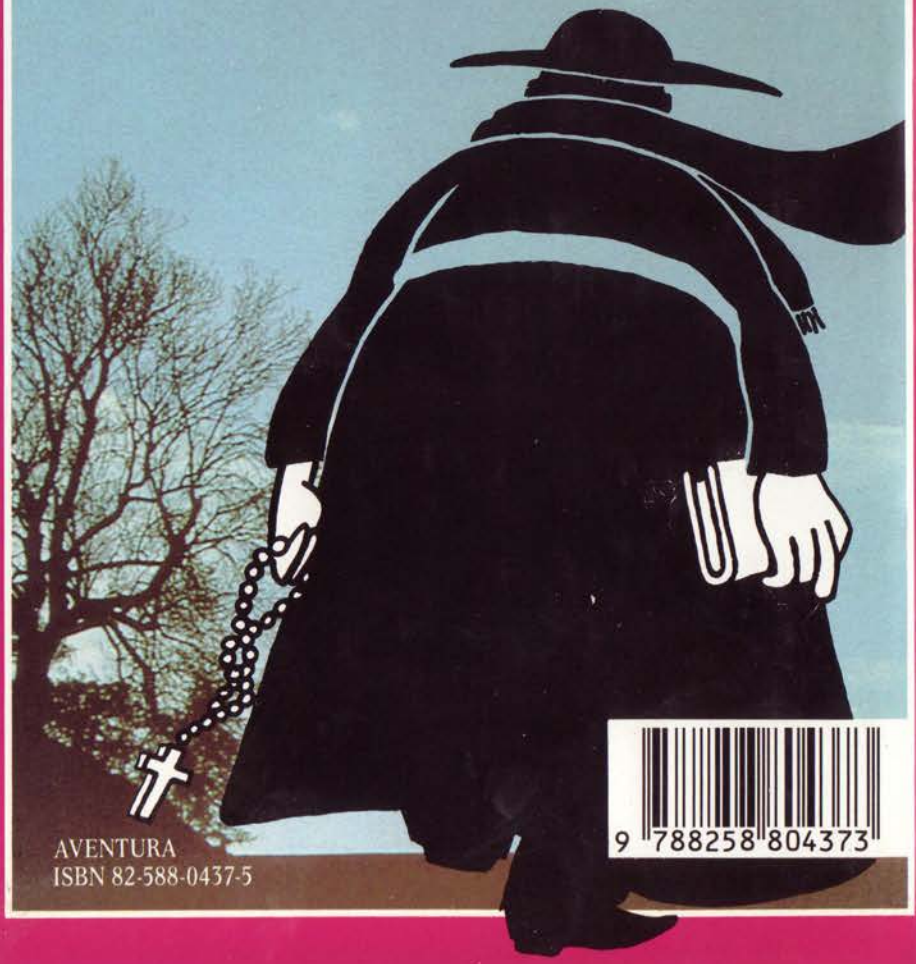

AVENTURA
ISBN 82-588-0437-5

9 788258 804373

Aage Hauken, født 1947, er dominikaner-pater og professor i nytestamentlig teologi ved dominikanerordenens universitet i Roma, Angelicum (Pontificia Universitá san Tommaso in urbe). Han deler sin tid mellom Oslo og Roma. Sin teologiske utdannelse har han fra Oxford – etter latin og gresk ved Universitetet i Bergen. Ved siden av dette er han en eminent kjenner av orgelmusikk, med studier både i Norge og Storbritannia. Aage Hauken har tidligere utgitt fagbøker om Det gamle og Det nye Testamente. I fjor ga han ut kriminalnovelettene «De ti bud».

«– det er først og fremst god – en kunne være fristet til å si spirituell – underholdning.»

EILIV EIDE, BERGENS TIDENDE

«– I «De ti bud» er det lesestoff for den religiøst engasjerte, for den ihuga krimleser, for den fromme og morderiske blant oss.»

ROGALANDS AVIS

«– Hauken er et frodig og ekte fortellertalent.»

SISSEL LANGE-NIELSEN, AFTENPOSTEN

«– Jeg tror «De ti bud» av mange kommer til å bli tatt fra bokhyllen mer enn én gang.»

IVAR ASTING, MOSS AVIS

«– Den er foruten å være en drivende god krim-bok også en samling livsvisdom av stor filosofisk verdi»

TORMOD ULEBERG, FÆDRELANDSVENNEN

«– Med takk og atter takk til debutanten»

ELLING TJØNNELAND, TELEN

Den dypfryste pateren

Aage Hauken

Den dypfryste pateren

En kriminalroman

AVENTURA FORLAG

Kokeboksitatene er hentet fra
Marit I. Lange / Olgese Mowinckel: *Italiensk mat.*
Fra italiensk miljø til norske kjøkken. Oslo, 1976.

2. opplag

Copyright © 1987 Aventura Forlag, Arbinsgate 7, Oslo 2
Omslag: Mette Lund Damsleth, Boksenteret A.s
Produsert av T-O Grafisk, Spydeberg
Boken er satt med 11/12 Garamond Original
og trykt på 120 g Crest Book
Sats: Heien Fotosats, Spydeberg
Trykk: Gjøvik Trykkeri A.s
Innbinding: Gjøvik bokbinderi A.s

ISBN 82-588-0437-5

Til Sissel og Arne,
Elisabeth og Karen

Innhold

Forord

— 11 —

Som er et første møte med
St. Øysteins kloster i Gamlebyen.
Vi introduseres for brødrene,
under Laudes – allesjelersdag

— 13 —

Som beretter om hvordan
frater Andreas finner en av patrene i
fryseboksen i matboden ved siden av
kjøkkenet. – Andreas ser krøniken for
første gang

— 25 —

Hvor vi får høre
om nattlige aktiviteter i klosteret.
Andreas betror seg til pater Rafael.
– Og om krøniken som igjen
er komplett

— 40 —

Hvor pater Olav
og pater Jon tar saken i sine egne hender,
og Andreas blir holdt utenfor.
Han avlegger ruinparken et besøk –
og finner at en overraskelse
venter ham hjemme
på kjøkkenet

— 51 —

Som forteller om hvordan
Andreas blir vitne til et lite mirakel –
og hvor vi får lære mer om
klosterets historie, særlig
om pater Ansgar

— 66 —

Beretter om pater Leo
som kommer på nattlig visitt
og forklarer vinens gåter.
Om Andreas som blir varm i toppen –
og røper at det mangler ark fra
krøniken

— 77 —

Her får Andreas
enda en gave og lærer mer om det
italienske kjøkkenets hemmeligheter.
Om en visitt hos pater Adriano –
som tar bladet fra munnen – og om
pater Thorfinns skjulte sider

— 85 —

Hvor Andreas vil ha fred og ro,
men i stedet får besøk av pater Rafael
som foreslår et mulig spor
til oppklaring av mysteriet omkring krøniken.
Andreas får vite om planene for
vinkjelleren. – Videre hører vi om døren
som sto på gløtt

— 101 —

Som beretter om
hva som skjedde med pater Rafael.
Samtidig våker brødrene over den døde.
De oppdager at Rafael er forsvunnet.
Begravelsen går sin gang – og
Rafael tar en beslutning Andreas ser
gjenferdet til pater Ansgar

— 110 —

Hvor Andreas overrasker pater
Thorfinn. Om kapitelmøtet som
utpeker Rafael til morder og velger
Thorfinn til ny økonom. Videre får vi
høre om hvordan Victor prøver å kysse
Andreas. Krøniken blir brent – og pater
Jon blir budsendt til St. Dominikus
kloster på Majorstuen

— 123 —

Som forteller om besøket på
Majorstuen. Andreas møter Rafael og
pater Thomas blir med dem hjem. Der

finner Andreas en ny gave – og blir låst
inne i matboden av giveren. Pater
Thomas preker for brødrene, og
Andreas trekker konklusjoner

— 139 —

Som forteller om hvordan pater
Thorfinn roser Andreas, og om pater
Leo som gir gode råd. Andreas går en
tur i ruinparken og diskuterer med
seg selv. Han får besøk av pater
Thomas, og de samtaler om
klosterets liv. Andreas tar
en beslutning

— 155 —

Andreas tar Pater Thomas med seg
på kjøkkenet. Der venter enda en gave
på dem. De leter etter giveren i vinkjelleren
– hvor de finner ham. Tingene tar en
dramatisk vending

— 170 —

Forord

Jeg håper at følgende historie faller i smak.

For at ingen skal tro at det her dreier seg om en biografi eller selvbiografi (og en posthum sådan), fant jeg det tryggest å spesifisere innholdet ved hjelp av en undertitel.

Angelicum
Roma, sommeren1986

Som er et første møte med
St. Øysteins kloster i Gamlebyen.
Vi introduseres for brødrene,
under laudes – allesjelersdag

St. Øysteins kloster i Gamlebyen våknet langsomt til en ny dag.

Den begynte som alle andre dager i et vanlig karmelittkloster. Men slik skulle den ikke fortsette – den skulle utvikle seg til å bli den hittil vanskeligste dag i klosterets sekstiårige historie.

Det var det imidlertid ingen som visste da klokken kalte brødrene til laudes – morgenbønn – tidlig en dag i november. Ennå åndet alt av fred og ro – eller skal vi heller kalle det alminnelig monastisk morgendøsighet? I god tid før tidebønnen tok til var det allerede flere som hadde innfunnet seg på sine plasser i korstolene. Disse foretrakk å begynne dagen med stillhet og ikke med sang. Kirken lå ennå i mørke for klokken var ikke mer enn syv. Et skarpt øye kunne likevel skimte silhuettene av brødre som satt spredt rundt om i koret. Alle hadde trukket den vide hetten på kutten over hodet for å skjerme for trekk fra vinduene. Helt urørlige satt de der, som om de var skulpturer skåret i tre eller hugget i sten.

Etter alt å dømme kunne de godt være sovende alle sammen, eller døde for den saks skyld.

Men det var de ikke.

I all urørligheten og stillheten var det atskillig aktivitet. Lepper beveget seg jevnt og rytmisk, fingre fumlet med perlene på en rosenkrans. Én pustet tungt, en annen sukket med korte mellomrom. En tredje tillot seg frimodig et par gjesp. Var det ikke noen et sted som forandret stilling for at foten ikke skulle sovne? – Det var vanskelig å si så mørkt som det var. Men intet av alt dette brøt egentlig stillheten eller ødela konsentrasjonen. Det var en levende og aktiv taushet som hersket i St. Øysteins kloster denne morgenen – akkurat som alle andre morgener.

Slik gikk minuttene.

Så ble stillheten med ett brutt. En ny, og denne gang kraftigere kiming ute fra klostergangen forkynte at klokken alt var blitt 07.25 og at morgenbønnen skulle begynne om få minutter.

Som ved et trylleslag ble hele scenen forvandlet. Silhuettene ble straks til mennesker som løftet hodet, fjernet hettene og reiste seg opp i korstolene. De hostet og kremtet for å rense sangstemmen. Noen slo på en bryter, og hele koret lå badet i lys. Sidedørene gikk opp og flere brødre kom inn, noen verdig skridende, andre i all hast. Nå plasserte de seg etter rang og alder, slik klosterlivets regler tilsier: øvrigheten øverst, så de eldste og deretter de yngste.

Da lysene på alteret var blitt tent, banket noen lett på en av korstolene. Dette var tegn til kantoren som istemte *«Gud, kom meg til hjelp»*. *«Herre, vær snar til frelse»*, svarte de andre. Så gjorde alle en dyp bøyning med hodet og overkroppen til ordene *«Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd»*, for så å rette seg opp igjen under fortsettelsen *«som det var i opphavet, så nå og alltid og i all evighet. Amen»*.

Slik begynte hver dag i St. Øysteins Kloster, det være seg fest eller hverdag. Korbønnen var selve pulsslagene – eller åndedrettet – i brødrenes liv, like nødvendig og naturlig som mat og søvn.

Hver dag i kirkeåret har sitt eget liturgiske preg, så også denne mandagen. – Det var allesjelersdag, 2. november, den dag i året som i særlig grad er viet forbønn for de døde. Dette preget liturgien, og davidssalmene som fulgte var alle valgt med tanke på dagens alvor. Brødrene sang dem vekselvis, slik at en side av koret sang et vers av salmen – med en pause midt i verset – raskt etterfulgt av et nytt vers fra motsatt side. På denne måten fikk begge grupper rikelig tid til å stanse opp og meditere over bønnens innhold, samtidig som salmen stadig beveget seg videre.

> Se i nåde til meg, Herre, i din miskunn – utslett
> min synd i din rike barmhjertighet.
> Tvett meg for all min ondskap – og rens meg for
> min synd.
> For jeg kjenner min synd – den står alltid for meg.
> Mot deg alene har jeg syndet – gjort det som er
> ondt i dine øyne.
> Derfor er du rettferdig når du taler – ulastelig
> når du dømmer.
> Se, ond er jeg – født helt fra mors liv en synder.
> Men du elsker sannhet i hjertets grunn – lær meg
> din visdoms dybder.
> Rens meg med isop så jeg blir ren – tvett meg,
> og jeg blir hvit som sne.
> Fyll meg igjen med fryd og glede – la dem danse de
> ben du knuste.

Slik begynte den første salmen denne morgenbønnen, allesjelersdag.

Selve koret i kirken var formet som en halvsirkel delt på midten. I alt var det plass til fjorten brødre – syv på hver side – men for tiden var de bare elleve, det laveste antall i klosterets historie, så de nederste plassene sto vanligvis tomme. Denne morgenen var brødrene dessuten langt fra fulltallige; på den ene siden sto fire, på den andre bare tre.

På midten til venstre sto pater Olav, klosterets prior. Han var med sine 52 år husets daglige leder, en dyktig og erfaren

sådan. Som det b-mennesket han var, hadde han alltid besvær med å komme seg opp til laudes. Av en eller annen grunn rakk han likevel alltid å innfinne seg i tide. Det virket hver dag like usannsynlig at han skulle klare det, men han lyktes like fullt – såvidt det var og til alles forbløffelse.

På midten til høyre sto pater Jon, klosterets subprior. Han var pater Olavs høyre hånd og fungerte som leder når pater prior var bortreist, noe som forekom ytterst sjelden. Derfor hadde han egentlig lite ansvar i stillingen og fungerte for det meste som visergutt for pater prior, noe han selv ikke syntes større om. Likevel visste han utmerket vel at det var husets skikk å velge subprioren til prior i sin tur. Pater Jon var 47 år, og hans time var ennå ikke kommet – den tid, den sorg.

Ved pater Olavs høyre side sto pater Leo. Han var den eldste, med sine 75 år. Italiensk og aristokratisk sto han der med en stor ørnenese og representerte selve tradisjonen og kontinuiteten i klosteret. Pater Leo var den ene av to gjenlevende italienske patre, de som hadde grunnlagt klosteret dengang Gamlebyen kirke og Oslo hospital ble nedlagt og tilbudt Oslo katolske bispedømme. Det skjedde engang tilbake på 1980-tallet, og det var tiggermunker fra Italia som hadde stått for grunnleggelsen, tallrike og ekspansive som de var den gangen. Langsomt og jevnt var klosteret blitt norsk, og de italienske brødrene lå nå begravet på kirkegården ute i haven nesten alle sammen. Den gangen var han yngst – bare 22 år – nå var han den eldste. Dette var hans livs stolthet.

Sin høye alder til tross fungerte pater Leo fortsatt som husets ringer. Tidlig og sent hang han i klokkesnorene i kirketårnet og lot bølger av vellyd strømme ut over Gamlebyen.

Nå fulgte den andre davidssalmen, som bidro ytterligere til å understreke dagens alvor – allesjelersdag.

Jeg sa: I mitt livs beste dager må jeg gå bort –
bo resten av mine år ved dødsrikets porter.
Jeg sa: Herren får jeg ikke lenger se i de levendes land – jordens folk blir skjult for
mine øyne.

Min bolig er revet bort som hyrdens telt – Mitt
liv ruller du sammen som veveren og skjærer av tråden.
Jeg er redd, lik svalen som piper og duen som
kurrer – jeg løfter mine øyne mot himmelen,
Herre, ta deg av meg.
For dødsriket lover deg ikke, døden synger ikke
din pris – De som er falt i avgrunnen
håper ikke på din godhet.
Den levende, han alene – lovsynger deg som jeg idag.

Ved siden av pater Jon sto pater Adriano, romer og nest eldst i huset, 70 år gammel. Han var teolog, anerkjent langt utenfor landets grenser. Pater Adriano var i manges øyne et levende bevis på uttrykket «en sterk sjel i et skrøpelig legeme». For tross sin høye alder og en skrantende helse var forstanden klar som krystall. Det han hadde av skrøpeligheter var dog ikke av alvorlig art – det gikk mest på syn og hørsel – og han kunne med stor rett hevde å ha utholdt klimaet i *Ultima Thule*, karmelittordenens nordligste utpost.

Denne morgenen var det særlig synet som sviktet, og pater Jon brukte nesten hele den første davidssalmen til å hjelpe ham til rette i tidebønneboken.

Ved siden av pater Adriano sto pater Svithun.

Den som egentlig skulle ha stått der, var pater Ansgar, klosterets kronist og økonom, den første nordmann som hadde trådt inn hos brødrene i Gamlebyen. Av en eller annen grunn var han uteblitt denne morgenen. Det var ulikt pateren, men han hadde vel hatt en sen aften med sin elskede og høyst hemmeligholdte *krønike*, et verk som ingen fikk se. Han voktet over den som en ravn over ungene sine – til brødrenes store ergrelse, all den tid krøniken ifølge reglene skulle være tilgjengelig for alle. Gudene måtte vite hva den inneholdt. Det hjalp forøvrig lite å spekulere over dette, ingen ville få vite noe før pater Ansgar lå i sin grav. Han var bare 68 år og i god form for sin alder. Problemet lå ikke der, men i at

han med årene var blitt temmelig frittalende av seg, noe som kunne skape friksjoner – og som forsterket engstelsene knyttet til krøniken. For de andre fryktet at han foreviget uforelaktige fakta om dem alle. Kanskje satt han oppe hos seg selv i dette øyeblikk og betrodde seg til krøniken . . .

Pater Svithun tok hans plass i senioritet og befant seg for en sjelden gangs skyld ved siden av pater Adriano. Dette var slett ikke til sistnevntes behag ettersom pater Svithun omga seg med en distinkt aura av intens og umiskjennelig «katolsk lukt», den blandingen av hvitløk og sigar som så ofte kjennetegner den katolske kirkes sølibatære kleresi. Blandingen var mer enn pater Adriano kunne utstå. Han snudde seg i retning av pater Jon og ble sittende slik hele morgenbønnen igjennom. Dette hjalp imidlertid lite all den tid pater Svithun hadde mer eller mindre kronisk bronkitt. Han hostet og harket i ett sett, og hans elskede universalkur mot alle former for lidelser – hvitløken – ble dem alle til del, særlig pater Adriano.

Hvordan pater Ansgar kunne orke dette fra dag til dag gikk over pater Adrianos forstand. Ikke underlig at kronisten hadde funnet det for godt å absentere seg for én gangs skyld. Pateren fant det svært vanskelig å konsentrere seg om de evige ting denne morgenen. Men slik var nå engang felleslivet . . .

Ved siden av pater Leo sto pater Thorfinn, 60 år og husets kunstner. Med stor kjærlighet og ennå større dyktighet hadde han i lange tider både pleiet og traktert kirkens vakre orgel, som så godt kledde og tjente den katolske liturgi. En mektig sølvhvit hårmanke falt fritt ned fra isse til skulder og ga pater Thorfinn et sterkt romantisk preg. Han var en mann av betydelig internasjonal kultur, og hans celle var et enestående billedgalleri. Det var bilder av orgler og organister fra mange land. Pater Thorfinn foretrakk å leve tilbaketrukket fra brødrene forøvrig, oppslukt av sin kunst, og han var ikke lett å få i tale.

Men under korbønnen viste han seg fra sin mest utadvendte side. Hans varme og kraftige baryton runget over alle de

andres stemmer når han ga den fri utfoldelse. Dette ergret hans nabo i koret, pater Leo. Pater Leo hadde gått i den gamle, italienske skole hvor stemmebruk var knyttet til anonymitet i liturgisk anliggende, og hadde liten forståelse for nordisk og romantisk selvutfoldelse. Som latiner var pater Leo kultivert, disiplinert og fremfor alt klassisk i sin smak og sine vaner. Nå hadde han sunget korbønn ved siden av pater Thorfinn i mange Herrens år, men stadig uten å kunne venne seg til dette teutonske musikalske nærværet. For pater Leo artet korbønnen seg nærmest som et av disse havgufsene han kjente fra besøk på Vestlandet. Nåvel, *vita communis maxima crux* («felleslivet er det største kors») pleide pater Leo å trøste seg med. Gad vite hva krøniken måtte inneholde om pater Thorfinn. Men det fikk han nok aldri gleden av å oppdage i dette liv, og i det neste kunne det være det samme . . .

Da denne davidssalmen vel var til ende, begynte den tredje og siste, som hadde et lysere og lettere preg. Sangen fikk derfor en litt annen klang da de fortsatte:

Lov Herren, min sjel, hele mitt liv vil jeg prise
ham – lovsynge Gud så lenge jeg lever.
Sett ikke din lit til fyrster – til jordens sønn
som ikke kan frelse.
Han oppgir ånden, han blir til jord – hans tanker
svinner bort den samme dag.
Herren løser de fangne, han åpner de blindes øyne –
Herren reiser den som er bøyet.
Herren verner den som er fremmed – for enker og
faderløse er han en støtte.
Herren elsker de rettferdiges vei – de ugudelige
fører han på blindvei.

Ved siden av pater Svithun sto pater Magnus. Han var klosterets kantor, 42 år gammel, og gjorde stadig iherdige, om enn fortvilte, forsøk på å holde et visst nivå på sangen. I dag gikk det lettere enn vanlig, takket være pater Ansgars fravær. Han var nemlig totalt umusikalsk, men insisterte likevel på å

synge av full hals, og siden de sto på samme side av koret ble det pater Magnus' utakknemlige oppgave å holde orden på sangen på høyre fløy. Pater Thorfinn tok seg av venstre, takk og pris for det.

Pater Magnus støttet seg sangmessig til frater Andreas, som sto ved hans venstre side. Selv om Andreas ikke var prest, men legbror, og følgelig ikke hadde noen som helst forpliktelse til å delta i korbønnen – dette skrev seg fra de dager da legbrødrene var analfabeter som hverken kunne lese eller skrive – var han stadig tilstede. Sant å si var han en av de mest trofaste, og hans plass sto sjelden tom. Han var pater Magnus' store musikalske trøst. Forøvrig var han hele klosterets trøst på det kulinariske plan, all den tid han var husets kokk og la all sin ungdommelige kjærlighet i oppgaven. Bare italienerne hadde noe å utsette på maten i huset; det var vel ikke annet å vente fra italiensk hold – norsk kokekunst var dem et mysterium. Andreas var 30, elsket av alle i huset. Han måtte være den eneste som ikke hadde noe å frykte fra pater Ansgars hånd. Men selv følte han seg langt fra trygg . . .

Men Andreas var ikke eneste legbror i huset. Frater Benno – fra Napoli – var fortsatt blant dem, med sine 80 år. Han hadde vært husets kokk før Andreas, og var av den gamle legbrorskolen som overlot tidebønnene til presteskapet. Nå levde han et tilbaketrukket liv og var sjelden å se utenom messer og måltider.

Ved pater Thorfinns høyre side sto to plasser tomme denne morgenen. De som skulle ha fylt dem var pater Rafael, klosterets novisemester, samt frater Victor, klosterets eneste novise. Han var den yngste av dem alle, 23 år gammel og siste skudd på stammen. På mange måter var han klosterets stolthet og glede, både fordi han var utpreget intelligent og samtidig så vakker. En kruset, gyllen hårmanke kronet dette lyse hodet. Hans ungdommelige, drømmende vesen, virket ofte tiltrekkende på omgivelsene. Han var liten av vekst og hadde et par gjennomtrengende lyseblå øyne som garanterte at han alltid ble lagt merke til. På sin vennlige og stillferdige måte representerte han derfor alltid en slags utfordring,

skjønt han ikke syntes å være klar over det selv.

Det var bare én i klosteret som brødrene fant kunne ta det daglige ansvaret for den unge Victors liv, og det var pater Rafael, en 40-årig engelskmann av spansk avstamming. Rafael var husets bibliotekar og utvilsomt den mest begavete av dem alle på det teoretiske plan, nest etter pater Adriano. Og i tillegg til sine intellektuelle gaver var han en mann med begge ben på jorden. Denne balansen gjorde ham godt skikket til å ha ansvaret for Victors monastiske oppdragelse. I ytre henseende var han Victors rake motsetning: høy, mørk og allerede litt skallet. Valget av pater Rafael som novisemester hadde vist seg å være meget vellykket.

Denne morgenen glimret de altså begge med sitt fravær. Hadde pater Ansgar vært tilstede, hadde han nok her funnet atskillig å kommentere i sin krønike – det var en tanke som fór gjennom mer enn ett hode i løpet av morgenbønnen. Krøniken skulle jo følge klosterets liv fra dag til dag. Og ingen var i tvil om at den holdt mål i så henseende.

Etter davidssalmene fulgte skriftlesning og så en kort meditasjon.

Det kunne saktens være nok å meditere over i denne brogete forsamlingen, og skjønt skriftlesningen var oppgitt tema, kunne tankene lett gå i retning av de fraværende: pater Ansgar med sin forhatte og fryktede krønike, novisiatet med sitt eget liv. Også når det gjaldt de tilstedeværende, manglet det ikke på ting å fundere over. Var pater Jon egentlig skikket til å overta etter pater Olav når han skulle gå av om et års tid og et nytt priorvalg sto for døren? Gikk det ikke an å finne en annen universalkur for pater Svithuns mange lidelser enn akkurat hvitløk? Kunne ikke noen få pater Thorfinn til å begripe at han sang altfor sterkt? Om bare pater Adrianos sanser var like klare og skarpe som hans hjerne – da ville alt gå så mye lettere i det daglige.

Hver ergret seg over sitt. Men det var én ting de alle ergret seg over i fellesskap – og det var krøniken. Ingen klarte å la tankene streife den uten å merke en kuldegysning langt inne i seg et sted. Hva skrev han egentlig om dem alle? Hvorfor ble

den holdt så hemmelig? Krøniken var et ømt punkt i klosterets hverdag.

Det hersket liten tvil hos de fleste av brødrene om at den beste tiden for bønn og meditasjon var før eller etter korbønnen, ikke under. Da dukket det straks opp så mange forstyrrende elementer. Ellers fungerte fellesskapet godt, og klosteret i Gamlebyen var en pryd for den katolske kirke i Norge.

Karmelittene er jo det eldste som finnes i Kirken, de er nemlig eldre enn Kirken selv – eldre enn kristendommen. De ble ifølge ordenens tradisjoner stiftet av profeten Elias på Karmelberget. Om ikke akkurat stiftet, så er de bærere av arven fra Karmelberget i Palestina hvor Elias og hans disipler levde eremittlivet. Og det var denne livsformen Karmelbrødrene søkte å realisere på kristen grunn.

Da korstogene gjenerobret Det hellige land, var det på Karmelberget de første munkene slo seg ned. Her levde de en helt «vertikal» form for tilværelse med tid og krefter helt viet meditasjonen over Guds nærvær. Her så de det usynlige. Her erfarte de en høyere virkelighet bak alt det synlige. Her oppe ble tiden til evighet og jord til himmel. Her fikk de en gløtt inn i herlighetens rike og en forsmak på udødelighetens frukter.

Siden hadde denne eremittbevegelsen blitt et ordenssamfunn, med en ordensregel godkjent av paven, Honorius III. Det var i 1209. Dermed kunne de begynne å slå røtter også utenfor Det hellige land. Snart var Elias-idealet blitt kjent og skattet rundt om i den vestlige verden. Som følge av veksten ble de av pave Innocens IV organisert mer som fransiskanerne og dominikanerne: som en tiggerorden. De ble derved mer utadvendte og slo seg gjerne ned i byene, i et stadig forsøk på å etterligne den uforlignelige Elias fra Karmel.

Men den spenningen som derved oppsto, førte til at mange søkte tilbake til karmelittenes opprinnelige program: det enkle, det vertikale, det indre liv alene – kort sagt: mystikkens verden.

Mot en slik bakgrunn var det at den berømte reform av karmelitterordenen fant sted. Den utgikk fra Spania, nærmere bestemt fra Avila, hvor den hellige Theresa og Johannes av Korset ga ordenen en ny impuls, i stadig mer innadvendt retning. Disse – det indre livs mestre – sørget for at det gikk an å være Elias-disippel på en mer primitiv måte. Slik oppsto de reformerte – eller «barføtte» – karmelbrødrene.

Ikke alle fulgte denne reformen. Derfor har karmelittene to grener: den som går med sko og den som går i sandaler. – Brødrene i Gamlebyen fulgte den spanske reformen, og levde således et strengt og vertikalt liv.

Siden dette var det første karmelittkloster i Norge – de hadde ikke nådd så langt nord før reformasjonen – markerte de sin lojalitet med alt det norske ved å bruke mange norske helgennavn. Selvsagt gjaldt ikke dette de italienske patrene. Men de norske følte seg mer hjemme på denne måten.

Der de satt var alle beundrere av Elias fra Karmelberget og reformatorene fra Avila. Og de fleste av dem var norske. Men de tilhørte en italiensk provins av ordenen, og hadde således sikret seg et internasjonalt fotfeste.

Pater Olav banket igjen på korstolen – den pinefulle tausheten var endelig over. På ny kunne man vie seg til sangens gleder.

Herre, til deg setter jeg min lit – Jeg skal
aldri bli til skamme.
Jeg vil glede meg og juble i din miskunn – Jeg
skal aldri bli til skamme.
Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd.
Herre, til deg setter jeg min lit – Jeg skal aldri
stå til skamme.

Deretter fulgte Magnificat – Marias lovsang – så forbønnene for de døde.

Da Laudes omsider var til ende og brødrene hadde mottatt pater Olavs velsignelse, var det allerede begynt å lysne ute. Morgenens prøvelser var slutt for denne gang og arbeidsdagen sto for tur. Lettet gikk de hver til sitt og lot felles problemer ligge så lenge. Pater Magnus var den siste til å forlate

kirken, etter først å ha blåst ut de store lysene på alteret. Grasiøst og rolig beveget han seg og forsvant som en skygge mellom benkeradene.

Igjen lå koret svøpt i stillhet. Men denne gangen var stillheten av en annen art enn før, mer passiv, preget av fravær – dødsens stille kunne man kanskje si.

Nå var dagslyset blitt sterkt nok til at kirken begynte å tre frem fra halvmørket med konturer som ble skarpere for hvert minutt. Korstolene sto som en mørk, høyrygget halvsirkel og dannet en markert kontrast til de hvitkalkede veggene og det lyse inventaret i kirken forøvrig. Midt mellom koret og kirkeskipet sto alteret på en forhøyning som delte kirken i to. På den ene siden levde brødrene sitt daglige fromhetsliv. På den andre satt det hver aften en trofast skare som søkte til St. Øysteins kloster for å finne fred og oppbyggelse. Det dreide seg om to separate verdener som hadde lite med hverandre å gjøre, utover det faktum at de møttes under samme tak for å søke de samme åndelige goder.

De første solstrålene som trengte inn gjennom vinduene denne morgenen, falt på den høye lesepulten midt i koret hvor en massiv kirkebibel lå oppslått. På høyre side funklet de kjente ordene fra Predikerens Bok:

> Alt har sin faste tid;
> alt som skjer under himmelen, har sin tid;
> en tid til å fødes, en til å dø,
> en tid til å plante, en til å rykke opp,
> en tid til å drepe, en til å lege,
> en tid til å rive, en til å bygge,
> en tid til å gråte, en til å le,
> en tid til å sørge, en til å danse . . .

Resten av versene lå fortsatt i halvmørket.

Dette var teksten brødrene hadde meditert over allesjelersdag.

Som beretter om hvordan frater Andreas finner en av patrene i fryseboksen i matboden ved siden av kjøkkenet. Andreas ser krøniken for første gang

Frater Andreas hadde en travel morgen foran seg. Han pleide å innta sin frokost i ro og mak etter laudes, som den siste av dem alle. Men i dag hadde han gjort seg ferdig i god tid så han kunne få mest mulig arbeid unnagjort før han begynte å forberede middagen. Det som skulle skje, var for så vidt ikke noe spesielt, men det krevde litt tid.

Siden vinteren sto for døren, var øyeblikket kommet til å gjøre noen innkjøp *en gros*, slik at kjøkkenet var godt utstyrt til langt over jul. Det dreide seg om litt småfe: en gris, en sau, et lam, o.l. For så vidt hastet det ikke, men Andreas likte å ha orden i sakene.

«Sau og lam, ja», tenkte Andreas med seg selv. Han husket godt den gangen pater Leo og pater Rafael hadde strides om norsk grammatikk. Det skjedde en påskemorgen. Andreas hadde med flid og omhu formet smøret som et lam – et påskelam, selvfølgelig – og hadde høstet ros og anerkjennelse for strevet. Andreas og Rafael satt i refektoriet – spisesalen ved siden av kjøkkenet – da pater Leo kom inn. Straks hørte

de ham utbryte: «Rafael, har du sett – et påskesau?» «Nei, nei, pater Leo,» protesterte Rafael heftig, «det er en lam.»

Pater Adriano hadde det også med å forsnakke seg. Det skyldtes særlig problemene som den norske *h* skaper for sydlendinger. Han pleide å snakke om éndene i stedet for hendene – hvilket avstedkom komiske situasjoner – og han hadde for vane å ønske folk godt nytt «hår» ved årsskiftet. En vakker maidag hadde han i en preken fortalt de troende at «idag er det vår og løvene springer ut» – med feil trykk på løvene, noe som både overrasket og forskrekket de tilstedeværende.

Andreas humret for seg selv hver gang han mintes slike episoder. Utlendinger er herlige, og kan til tider også være fornøyelige.

Tilbake til arbeidet. – Andreas elsket kokekunsten. Det lå nemlig en kunstner i Andreas. Og kjøkkenet ga denne siden ved hans person anledning til rik utfoldelse.

Først av alt gjorde han formiddagsskaffen klar, helte den på termokanner og stilte dem på et brett i refektoriet. Så var dét gjort. Kaffepausen var først kl. 11.00, nå hadde han i hvert fall god tid frem til kl. 12.00 da han måtte begynne å tenke på middagen. Denne ene timen var avgjørende i tidsskjemaet for den ga ham tid til å kjøre ut til lageret, hente varene, og rekke tilbake igjen. Derved var ettermiddagen fortsatt fri, og da likte han å gå en liten tur, helst til middelalderruinene som lå overalt i nærheten. For frater Andreas var svært interessert i historie, særlig middelalderen, og for ham var Gamlebyen derfor et fint sted å bo. – Historie og kokekunst var interessene i hans liv. Andreas klarte på denne måten å kombinere to ytterpunkter. Han var jordnær og full av såkalt «sunt bondevett»; samtidig var han en eventyrer. Og kjøkkenet ga ham hver dag muligheten til å slippe fantasien løs, oppdage nytt og utvikle seg videre. – Frater Andreas elsket kjøkkenet sitt.

Nå skulle bare brettet med kjeks og kaker settes inn ved siden av kaffen – og han var klar.

Alt gikk som smurt, og frateren var i perlehumør.

På veien ut bråstanset han så han holdt på å gå over ende – dypfryseren! Han hadde glemt å sette i kontakten til den store fryseboksen ute i matboden. Det måtte nesten gjøres før han dro. Fryseboksen var mer enn stor nok. Han hadde faktisk bare bruk for den om vinteren, når han handlet i stort, ellers greide de små kjøleskapene seg. Men det var utvilsomt en fordel at den sto på når han kom hjem med varene.

Han var glad i denne dypfryseren – den hadde forandret klosterets liv, fordi den hadde forenklet det. Uten den hadde Andreas måttet løpe ut og handle ferske råvarer hver morgen. Slik hadde det vært dengang pater Leo var økonom; da var det italienerne som rådde. Men nå, etter at pater Ansgar hadde overtatt, gikk alt mye lettere. Dypfryseren forenklet og økonomiserte i enhver forstand. Hvorfor hadde de ikke innført den før? – På grunn av italienerne, selvfølgelig. Kanskje dette var grunnen til at pater Leo var så misfornøyd med maten bestandig – at den først hadde vært dypfryst? Ham om det, tenkte Andreas med seg selv.

Dessuten var økonomien blitt bedre etter at dypfryseren flyttet inn. I tillegg hadde de sluttet å drikke vin til maten og brukte vann, som nordmenn flest.

Alt dette var for fremskritt å regne i frater Andreas' øyne. Huset var blitt mer norsk – han følte seg mer hjemme nå. Men italienerne fikk fortsatt sitt glass rødvin til måltidene, det måtte de norske finne seg i. De kunne ikke leve uten, sa de. Så pater Leo, pater Adriano og frater Benno drakk vin mens de andre satt der med vannglassene sine. De tilhørte forskjellige verdener, så enkelt var det. Og Andreas var godt fornøyd med sin norske verden.

Likevel, eventyreren og kunstneren i ham elsket de italienske brødrene. Det var noe spennende ved dem, noe annerledes. Han innrømmet dette gjerne for seg selv, skjønt han støttet opp om pater Ansgars norske linje.

Ute i matboden ved siden av kjøkkenet fant Andreas til sin overraskelse at kontakten til fryseboksen allerede sto i – merkelig. Han kunne ikke huske å ha satt den i selv. Han hadde helt sikkert ikke gjort det i dag, og heller ikke i går for da

hadde han ikke vært ute i lageret i det hele tatt. Kunne han ha gjort det dagen før?

Det var vanskelig å si. Men det var noe som ikke riktig stemte. Andreas hadde nemlig ikke for vane å være glemsk. – Dersom *han* ikke hadde satt i kontakten selv, hvem hadde *da* gjort det? Dette var hans enemerker, og Andreas likte ikke tanken på at andre drev og rotet i hans kjøkkenverden. Hvorfor skulle nå forresten noen gjøre det?

Andreas ble stående og se på fryseboksen. Lenge sto han der helt stille mens han tenkte seg om.

Han var nå helt sikker på at han selv måtte ha satt den på sent en kveld, og så glemt at han hadde gjort det.

For alle tilfelles skyld ville han ta en titt ned i fryseboksen, for å forsikre seg om at han i sin distraksjon ikke allerede hadde fylt den opp med varer – så distrè kunne han da ikke være blitt.

Han åpnet lokket. Jo – det lå faktisk noe der nede. Herregud! – det var ikke noe, men *noen*! Det var et menneske som lå der . . .

Frater Andreas følte seg uvel. Han smalt lokket igjen og sjanglet ut i kjøkkenet. Der satte han seg på en stol så lenge. Hjertet slo tungt i brystet. – Hadde han sett riktig?

Det kunne ikke herske tvil om hva han hadde sett. Frater Andreas var ikke den som tvilte på sine sanser. Dersom han virkelig var i tvil, kunne han jo bare gå ut og se etter én gang til . . . Men det var ikke nødvendig, takk og pris! Han visste at han hadde sett riktig. – Han hadde sett rett inn i de dypfryste og vidåpne øynene til pater Ansgar . . .

Det tok noen minutter før han klarte å samle tankene. De fór i alle retninger samtidig: pater Ansgar som ikke hadde vært til laudes; pater Ansgar som ingen likte fordi han holdt krøniken hemmelig av en eller annen grunn; pater Ansgar som var veteranen blant de norske i huset og som kjente all verdens mennesker; pater Ansgar som hadde vært en pilar for klosteret i alle år; pater Ansgar som . . .

Spørsmålene meldte seg i fleng – de sto formelig i kø og ventet på svar: Hvem. . . når. . . hvorfor. . . hvordan. . .?

Dette ble for mye selv for sunt norsk bondevett – han måtte betro seg til noen, jo før jo heller. Pater Olav måtte få vite det først, selvfølgelig, deretter de andre.

Andreas hadde knapt tid til å vente på et «kom inn» da han banket på døren til pater Olavs celle. Prioren satt ved sitt skrivebord og arbeidet med ett eller annet. Heseblesende og andpusten forsøkte Andreas å få talens bruk tilbake. Det tok noen sekunder.

– ??!

– Pater Olav – noe fryktelig er hendt!

– ??!!

– Det ligger noen i fryseboksen på kjøkkenet!

– Hva er det du sier? sa pater Olav, tydelig forskrekket.

– Det er . . .

– Ja? sa pater Olav og reiste seg langsomt fra skrivebordet.

– Pater Ansgar . . . !

– Du gode Gud! slapp det ut av prioren, så lavt at det knapt kunne høres.

– Du må komme fort! Andreas hadde grepet ham om høyre håndledd og begynte å trekke ham mot døren.

– Er du helt sikker på at du har sett riktig? – Spørsmålet var nokså retorisk, pater Olav prøvde bare å gjenvinne fatningen.

Han fikk heller ikke noe svar, for i samme øyeblikk brast Andreas i gråt. Pater Olav fikk ham til å sette seg, og gjennom mye snufsing og hulking lyktes det ham omsider å fortelle hva som egentlig var skjedd.

Pater Olavs ansikt ble helt mørkt.

– Har du fortalt dette til noen av de andre?

Andreas ristet på hodet mens han tørket tårene og lette etter et lommetørkle. Så skyndte de seg sammen til kjøkkenet, uten å treffe noen av brødrene underveis. Det var vanskelig å si hvem av de to som var mest oppskaket, for de reagerte så forskjellig. Pater Olav var like innadvendt som Andreas var utadvendt, og det ble ikke vekslet mange ordene der de ilte avsted.

– Se selv! Andreas pekte på fryseboksen og tok et skritt tilbake.

– Himmel! Pater Olav ble stående en stund og betrakte pater Ansgar i stillhet. Sekundene sneglet seg avsted og føltes som en evighet. Så lukket pater Olav endelig lokket og snudde seg mot frateren.

– Hvor har du nøkkelen til fryseboksen?

– Her, svarte Andreas og trakk et nøkkelknippe opp av lommen på kutten.

– Lås boksen! Gi meg nøkkelen!

– Men hva skal vi gjøre, pater Olav?

– Ingenting overilet – vente og se.

– Men hva skal vi si til de andre?

– Ingen ting, ikke et ord, absolutt ingenting – inntil videre. Dette er altfor alvorlig til at vi kan håndtere det tilfeldig.

– Men . . .

– Gjør som jeg sier! Pater Olav var blitt myndig i stemmen og så svært bestemt ut. – Ikke et ord til en levende sjel – hører du?

Andreas hørte – og nikket, kanskje en tanke motvillig. Helst ville han ha fortalt det til alle sammen.

– Jeg kontakter deg igjen senere. Inntil videre later du som ingenting er skjedd.

Med disse ordene forsvant prioren, og frater Andreas sto igjen alene ved fryseboksen med pater Ansgar i. Han følte at uhyggen vokste for hvert øyeblikk. Han ville finne det vanskelig og mer enn vanskelig å skulle holde dette for seg selv, om så bare «inntil videre». Forhåpentlig ville det ikke vare så lenge. Pater Olav aktet vel å ta saken i sine egne hender, han var jo prior i huset. Ett var Andreas i hvert fall sikker på: at han selv hadde handlet riktig. Nå gjaldt det bare å vente og se – «bare» tenkte han og ristet på hodet.

Andreas gikk ut i kjøkkenet og satte seg.

Det ble ikke noen innkjøp i dag likevel – han hadde fått andre ting å tenke på. Dessuten var ikke fryseboksen ledig i øyeblikket . . .

Slik satt han da pater Rafael dukket opp til en temmelig forsinket frokost.

Egentlig så han helst at ingen forstyrret ham akkurat nå –

det var vanskelig å tenke på annet enn fryseboksen. Han kunne jo gå ut i matlageret igjen for å få være i fred . . . Nei, det var tross alt bedre her inne på kjøkkenet. Andreas foretrakk pater Rafaels selskap fremfor å være alene med sin hemmelighet, en hemmelighet han fant det tyngre å bære for hvert minutt som gikk.

Pater Rafael viste seg å være et behagelig selskap, som alltid. De snakket om løst og fast – helst løst – og frater Andreas skjenket pateren ny kaffe fra kannen han nettopp hadde fylt. Han merket at han begynte å slappe av straks han var sammen med noen. Det hjalp med litt selskap. Dessuten var pater Rafael en distingvert mann som det var behagelig å være sammen med, og som derfor gjorde det lettere for Andreas å være Andreas denne morgenen. Han satte seg ved siden av Rafael og unte seg en kopp kaffe selv, det kunne han saktens trenge etter det han nettopp hadde vært igjennom. Men atmosfæren på kjøkkenet var anspent, det kunne Rafael umulig unngå å legge merke til.

– Har du sett Victor i dag? ville novisemesteren vite.

Andreas ristet på hodet mens han blåste på den rykende kaffen. Han hadde da annet å tenke på enn manglende noviser.

– Vel, den som sover, synder ikke, mumlet Rafael mens han langsomt nøt sin forsinkede morgenkaffe.

Ordene fikk Andreas til å tenke på fryseboksen igjen – og han frøs på ryggen.

– Herlig kaffe du lager, sa Rafael blidt og slo ham vennlig på skulderen. Andreas følte seg nesten varm igjen. Rafaels anerkjennende ord hadde for et øyeblikk fått ham til å glemme fryseboksen.

Han forsøkte å holde oppmerksomheten rettet mot Rafael lengst mulig. Det var egentlig ikke så vanskelig. Det litt tidlig skallete hodet, de markante trekkene, de sorte øyenbrynene og de enda sortere øynene, kunne når som helst avlede oppmerksomheten fra hvem som helst og hva som helst. – Minuttene sneglet seg avsted. Ingen av dem sa noe på en stund.

Andreas følte seg roligere nå. Og det kunne han takke Rafael for.

Litt aristokratisk nærvær hjelper ofte i nødens stund. For Rafael kom fra en gammel spansk adelsslekt, men var blitt oppdradd og utdannet i England. Kombinasjonen av disse faktorene gjorde ham til et rolig og betryggende element i huset. Han tok livet som det kom. Andreas kunne aldri huske å ha sett ham ute av balanse – det måtte i så fall ha vært den gangen Victor plutselig forsvant og først kom tilbake til klosteret dagen etter, Gud vet hvorfra.

Rafael var ferdig med sin frokost og reiste seg for å gå. Nå var det ikke morgen lenger. Klokken nærmet seg elleve og det var snart tid for formiddagsskaffen. Patrene kunne begynne å dukke opp når som helst. Andreas ble urolig igjen. Med ett følte han seg fristet til å betro seg til pater Rafael, å si alt som det var. Han så på klokken. Den viste 10.45. Nå var det bare så vidt Andreas klarte å holde seg fra å trekke Rafael med seg ut i matboden og vise frem sin store hemmelighet. «Skal, skal ikke . . . » Han lot det være.

Frateren var allerede begynt å venne seg til tanken på det som var skjedd. Den føltes ikke lenger fullt så uhyggelig. Der ute lå pater Ansgar, dypfryst og fredelig – men hva så? Noen hadde lagt ham der, det var sikkert. Men bortsett fra at det her kanskje var begått et mord – det første han hadde opplevd – var jo ingen større katastrofe skjedd. Hvem ville savne pater Ansgar når det kom til stykket?

Underlig hvor snart man venner seg til tanken på mord, tenkte Andreas. Hvordan ville de andre ta det? Han aktet i hvert fall ikke å miste fatningen en gang til, ikke på grunn av pater Ansgar. Han skammet seg allerede over sin reaksjon inne hos prioren.

– Takk, Rafael, sa han til seg selv idet pateren forlot refektoriet.

Igjen satt Andreas alene med tankene sine. Nå var det mer orden på dem, syntes han. Likevel, han skulle ønske at noen snart ville komme. Andreas forlot derfor kjøkkenet og gikk inn i refektoriet ved siden av. Der satte han seg og ventet på patrene.

*

Han behøvde ikke å vente lenge. To minutter på elleve skred pater Leo inn. Han var som en klokke. Snart var de der nesten alle sammen. Kaffepausen forløp som vanlig. Andreas forsøkte å fange blikket til pater Olav, men uten å lykkes. Ingen spurte etter pater Ansgar. «Ute av øye, ute av sinn», tenkte Andreas med seg selv.

Patrene kom – og patrene gikk. Igjen var Andreas alene tilbake med sin uhyggelige hemmelighet. Om bare pater Olav hadde sagt noe! Om bare Victor ville dukke opp. – Han ville fortelle alt til Victor. Han gledet seg til å se ansiktet på novisen når han viste ham pater Ansgar.

Ingen Victor kom. Det var ikke annet å gjøre enn å gi seg i kast med middagen.

Vel ute på kjøkkenet igjen – i sitt eget rike – hadde Andreas tid og ro til å reflektere videre.

Nå hadde han gjennomlevd så mange forskjellige emosjonelle stadier i sakens anledning at tiden var kommet til å la fornuften overta.

Pater Ansgar hadde ikke lagt seg ned i fryseboksen av egen fri vilje. Noen hadde lagt ham der, og først etter at han var død, for det var ingen tegn til vold eller angst i ansiktsuttrykket hans. Noen måtte altså ha lagt ham der, noen som hadde holdt hodet kaldt nok til å huske å sette på fryseboksen som sto der. – «Sterkt», tenkte Andreas.

Men hva kunne motivet være? Hvorfor i all verden gå hen og dypfryse en mann på nærmere 70, som allerede har én fot i graven?

Krøniken, selvfølgelig. Motivet måtte være denne evindelige og forhatte krøniken som alle gikk rundt og fryktet. Dér måtte nødvendigvis svaret ligge.

Frateren knyttet på seg et forkle for å skåne ordensdrakten under matlagingen. Han var nå blitt så nysgjerrig at han måtte ta en titt på pater Ansgar igjen. Han hadde beholdt en reservenøkkel til boksen, som pater Olav ikke visste om. Ganske riktig: der lå han fredelig og uten tegn til vold eller dødsangst. Øynene var fortsatt vid åpne. Hvorfor hadde ikke pater Olav tenkt på å lukke dem, slik man alltid gjør på

de døde? – Fordi de var dypfryste, naturligvis. Andreas skulle nettopp til å forsøke selv da han hørte at det gikk i kjøkkendøren. «Frys i fred», sa han halvhøyt og kastet et siste blikk på den døde. Så låste han fryseboksen og skyndte seg raskt ut i kjøkkenet igjen. Han hadde håpet at det var pater Olav som var kommet. Men det viste seg at det var Victor.

– Falt ut av sengen? forsøkte Andreas seg.

– Du har ikke litt kaffe, Andreas? Victor hadde valgt å overhøre spydigheten.

De satte seg på hver sin side av bordet i hjørnet av kjøkkenet med kaffekannen mellom seg.

– Rafael har vært her og spurt etter deg.

– Kom ikke og fortell meg at han er oppe alt!

– Han så bekymret ut. Du vet . . .

Victor visste – og forandret samtaleemnet.

Andreas og Victor var gode venner, derfor var tonen dem imellom alltid lun og spøkefull. Andreas fikk lyst til å innvie novisen i sin hemmelighet, ikke fordi han ikke orket å bære den alene lenger, men fordi han simpelthen var sprekkeferdig av sin viktige rolle i saken. Han begynte imidlertid litt forsiktig.

– Har du noensinne sett krøniken til pater Ansgar?

Victor så opp fra kaffekoppen. De søvnige øynene ble straks skarpere.

– Krøniken? Ingen får se krøniken – det er det som er feilen med pater Ansgar. Den burde tilintetgjøres så snart han er død! Det ville jeg gjøre hvis jeg var prior.

I det samme skjedde noe uventet. Døren gikk opp og pater Olav kom inn. Han vinket kort på Andreas som reiste seg fra bordet og fulgte ham tilbake til cellen.

Pater Olav hadde bestemt seg for å dekke over det hele, i hvert fall i denne omgang. Under vesper – aftenbønnen – mens brødrene befant seg i koret, skulle de to frakte pater Ansgar til cellen hans og legge ham i sengen. Morgenen etter ville de finne ham, død – og tinet. Dette var det eneste trygge tidspunktet å flytte ham på, mente pater Olav. Andreas måtte si seg enig. Altså – til i kveld.

Da Andreas kom tilbake til kjøkkenet, var Victor forsvunnet. Han hadde ikke tid til å lete etter ham, for det nærmet seg raskt middagstid.

Middagen skulle ikke ta så lang tid. Han hadde tatt en ferdiglaget rett ut av frysen i et kjøleskap og lagt den til tining. Nå skulle den bare kokes opp, noen grønnsaker tilberedes – og middagen var ferdig.

Hva skulle han ha gjort uten kjøleskap og dypfryser? Det var ikke godt å si.

Motstridende følelser herjet fortsatt i Andreas' indre da han ga seg i kast med arbeidet. Spenning og frykt var to av disse, men han følte også et visst behag ved at han selv var en viktig person i det som var skjedd – fordi det var skjedd på kjøkkenet. Han gledet seg dessuten til det øyeblikket da han skulle få fortelle alle om hvordan han hadde funnet pater Ansgar. – Kanskje ville det skje i kveld? – Tiden sto stille for Andreas, på grunn av ren og skjær utålmodighet.

Andreas hadde ikke for vane å gå til middagsbønn – non – i koret, fordi dette kolliderte med matlagingen. Men denne mandagen snek han seg ned mens middagen sto og godgjorde seg på komfyren. – Det var allesjelersdag, og liturgien var tross alt den viktigste delen av brødrenes liv, selv om maten inntok en sikker annenplass.

De var der alle sammen, og ba salmene for de avdøde:

> Vend ditt øre til meg, Herre, – svar meg fattig
> og elendig som jeg er.
> Vern mitt liv, for jeg er din venn – frels din
> tjener som setter sin lit til deg.
> Du er min Gud, ha medynk med meg, Herre, – hele
> dagen kaller jeg på deg.
> Gi din tjener glede – Til deg, Herre, løfter jeg
> mitt hjerte.
> Herre, du er tilgivelse og godhet – full av mis-
> kunn for alle som søker deg.
> Herre, hør min bønn – lytt til min tryglende
> klage.

Andreas hadde satt seg på sin vante plass, nederst, vis à vis Victor. Han iakttok ansiktene, ett for ett. – Men alt var helt normalt. Ingen røpet større sinnsbevegelse enn under laudes. – Intet røpet at pater Ansgars morder var en av dem.

Lesningen var også denne gangen fra Jobs bok:

> Men jeg vet at min gjenløser lever; og som den siste skal han stå frem på jorden. Når det ikke er noe igjen av min hud, og mitt kjøtt er tæret bort, da skal jeg skue Gud.

Andreas hadde både sett og hørt nok i denne omgang. – Han gjorde korsets tegn, knelte for sakramentet og skyndte seg ut, like stille som han var kommet. I det han lukket kordøren etter seg, hørte han responsoriet inne fra kirken:

– Midt i dødens skygge frykter jeg intet ondt.

– For du er med meg, Herre.

Forvirret og full av bange anelser vendte han tilbake til kjøkkenet.

Igjen var Andreas alene med pater Ansgar – og med tankene sine.

Middagen ble, som vanlig, inntatt i stillhet, under høytlesning. Man leste fra en engelsk mystiker som anonymt hadde etterlatt seg et eneste verk som til gjengjeld var blitt udødelig og som næret brødrenes åndelige liv fra dag til dag. Boken het *The Cloud of Unknowing*. Andreas syntes at den passet usedvanlig godt til omstendighetene. Vanligvis spiste han til slutt, på kjøkkenet, sammen med pateren som sto for høytlesningen. Men i dag hadde han spist før de andre for ikke å gå glipp av et eneste øyeblikk av brødrenes såkalte *rekreasjon* – kaffepausen etter middagen. Da gikk praten fritt om dette og hint, og Andreas var spent på om samtalen i dag ville komme inn på kronistens fravær.

Det gjorde den.

Da det ble spurt om noen hadde sett pater Ansgar, svarte

pater Olav rolig at han dagen før var reist for å besøke sin bror og var ventet tilbake i løpet av kvelden.

Paterens fravær ga brødrene en kjærkommen anledning til å lufte meninger om kronisten. Slik var det alltid når noen var borte – den kjente monastiske paranoia er ikke helt ubegrunnet. Jo mer lukket et miljø er, desto sterkere kan den ofte arte seg. Pater Ansgars fravær ga alle en anledning til å fortelle pater Olav hva de mente om den måten kronisten førte sin krønike på.

– Vi vet ikke engang hvordan krøniken ser ut – om det dreier seg om hundre bind eller ti, eller bare ett!

– Han har ført den i over 30 år – altfor lenge!

– Nå må en annen få overta!

– Brenn hele krøniken så snart han går til sin hvile!

– Brenn den lenge før!

– Hør! Hør!

– Nå må snart noen gjøre noe!!

Et ungt og lyst hode foreslo at de skulle benytte kronistens midlertidige fravær til å ta en aldri så liten prøve på hvordan den så ut. Dette satte pater Olav seg bestemt imot.

– Den tid den sorg, brødre. Krøniken er pater Ansgars livsverk. La ham få beholde den sin tid ut. Han er i all rettferdighets navn den av oss alle som kjenner husets historie best. Vi får heller sensurere den senere. Dersom noen allerede skulle føle seg truffet ved tanken på at pater Ansgar er vår kronist, så får han heller ta det opp med ham privat.

Dette bragte diskusjonen til opphør. Det var typisk for pater Olav å tenke på denne måten. Det felles beste måtte han som prior alltid sette foran private hensyn.

På slaget syv – da vesper begynte i kirken – møttes pater Olav og frater Andreas på kjøkkenet. Ingen av dem sa noe, begge visste hva de hadde å gjøre.

Pater Olav låste opp fryseboksen. Der lå fortsatt pater Ansgar, kald og fredelig.

Pater Ansgar var mye tyngre enn Andreas hadde ventet. Men hvor mye lettere er det ikke å bære en som er stiv og

dypfryst enn en som er syk eller sover, tenkte Andreas. Han hadde en gang vært sykepleier, så han visste hvor stor forskjellen var. Nå hadde han vent seg til den nye og dramatiske situasjonen, så han syntes sant å si ikke at det var så nifst der han slet seg avsted med paterens ben under armen.

Vel inne hos pater Ansgar holdt Andreas på å miste sin del av den dypfryste. – Det var da han fikk øye på krøniken. På paterens skrivebord sto en meter lang bokrekke med høye og slanke bind. Bøkene var nummerert fra 1 til 35 – altså én for hvert år. Det var et imponerende og samtidig fryktinngydende syn. De hadde trolig kostet ham livet – hva inneholdt de egentlig?

Etter å ha lagt pateren i sengen, gikk Andreas resolutt, nesten instinktivt, i retning av skrivebordet. Pater Olav grep ham øyeblikkelig i armen og holdt ham tilbake.

– Nei, Andreas, ikke ennå. Det er for tidlig. Husk – pater Ansgar er ikke offisielt død ennå. Vis nå litt respekt.

Andreas sto bare og stirret på bokrekken som om han ikke hørte. Så kom han til seg selv igjen med et rykk, og skyndte seg ut av cellen.

Vel nede i koret fikk Andreas akkurat med seg slutten av vesper:

> Jeg løfter mine øyne til fjellene – hvorfra skal hjelpen komme?
> Min hjelp kommer fra Herren – han som skapte himmel og jord.
> Din fot lar han ikke vakle – han som vokter deg, sover ikke.

Alle brødrene var også denne gangen på plass i koret, bortsett fra pater Olav. Dette fant Andreas betryggende. Det betød at ingen kunne ha sett at de flyttet pater Ansgar. Morderen skulle med andre ord få seg litt av et sjokk når han fant fryseboksen tom . . . Sant å si ville Andreas helst ikke være tilstede når det skjedde.

*

Etter vesper fulgte aftenmessen, som var dagens eneste messe hos brødrene og hvor de alle vanligvis var tilstede. Da var det også fullt av folk i kirken. – De skulle bare vite, tenkte Andreas med seg selv.

Alt dette forløp helt normalt. Ingen oppførte seg uvanlig på noe vis. Alt var som på en vanlig mandag i klosteret. Etter messen fulgte aftens, og dernest kompletorium – aftenbønn – hvoretter det hersket stillhet i hele huset, like til laudes neste morgen.

Etter kompletorium ble Andreas sittende tilbake i det mørke koret. Han følte behov for å være alene i kirken denne kvelden. Andreas var nemlig blitt urolig igjen, og denne gangen sterkere enn før. Det skyldtes ikke pater Ansgar, men krøniken. De få minuttene han var inne i kronistens celle hadde vært nok til at han forsto at her var noe virkelig galt på ferde. Andreas hadde nemlig merket seg at selv om bøkene på skrivebordet sto der tett og sirlig oppstilt, var det et gap i tallrekken på bokryggene: Bind nummer 34 manglet. – Heller ikke denne gangen var han i tvil om at han hadde sett riktig.

Andreas satt der i mørket og følte seg ganske alene og fortvilet igjen.

Han ble revet ut av sin egen virkelighet ved lyden av en dør som åpnet seg inn til koret. Noen kom for å be. Andreas huket seg sammen i den store korstolen for ikke å bli sett. Han så tydelig at noen satte seg i en av korstolene over på den andre siden, nå la han seg på kne, nå plasserte han albuene på kneleskammelen og la hodet i hendene. – Hodet og skuldrene ristet, ledsaget av en lyd som Andreas kjente så altfor godt. Det var lyden av en som gråt.

Vedkommende hadde imidlertid ikke trukket hetten over hodet, og i det svake lysskjæret var det derfor umulig ikke å gjenkjenne ham. Det var et hode med stort og kruset hår.

Det var Victor.

Andreas listet seg stille og usett ut, for ikke å bli oppdaget. Full av uro gikk han til sin egen celle.

Hvor vi får høre
om nattlige aktiviteter i klosteret.
Andreas betror seg til pater Rafael.
– Og om krøniken som igjen
er komplett

Et karmelittkloster er et ganske lukket miljø, langt mer enn et fransiskaner- og dominikanerkloster. I et lite kloster som St. Øysteins lærer man hverandre derfor godt å kjenne, enten man vil eller ikke. Man går i kloster fordi man har kall til det, ikke fordi man liker hverandre. Nå er vanligvis ikke spørsmålet om å like eller ikke like et kriterium man dømmer etter. Men når noen blir myrdet i et slikt samfunn, må det ha foreligget problemer av personlig art, og av store dimensjoner.

En konfliktskaper i dette tilfellet var åpenbart krøniken. I et lukket miljø som dette kunne en slik krønike – som føres i ethvert kloster – få stor vekt. Klosterlivet forklarte krønikens sentrale plass i dramaet – krøniken forklarte mordet på pater Ansgar.

Med tanker som disse farende gjennom hodet, våknet frater Andreas en natt etter urolig og ujevn søvn.

Han hadde drømt, og det pleide han ikke gjøre. Det vil si:

han husket hva han hadde drømt, fordi han hadde sovet så lett, noe han vanligvis ikke gjorde.

Andreas hadde i drømme funnet bind nummer 34 av krøniken.Han hadde funnet den i fryseboksen av alle steder! Og den handlet om ham, Andreas. Der sto det tydelig å lese for alle og enhver, og for all ettertid, at han, Andreas, var en udugelig kokk, lat som dagen var lang, og hadde som hobby å forgifte sine medbrødre, langsomt, men sikkert. – Han, Andreas, hadde med andre ord forgiftet pater Ansgar! Han var altså morderen. Pater Ansgar hadde visst det hele tiden – nå visste han det også selv. Snart ville alle få vite det.

Dette var nattesøvnens tema for frater Andreas, et tema med mange variasjoner. Den siste av disse, den som hadde fått ham til å våkne, var at Andreas, etter å ha lest hva som sto i krøniken, hadde gått og lagt seg i fryseboksen – og lukket lokket igjen. Han hadde våknet av lyden fra låsen som ga fra seg et høyt og tydelig «klikk» da han lukket lokket igjen etter seg.

Han våknet og reiste seg opp i sengen med et rykk, varm og urolig.

Noe hadde fått ham til å våkne – og det var ikke lyden av lokket på fryseboksen. Det var en lyd ute fra korridoren, trolig en dør som kneppet igjen. – Noen hadde vel forlatt sin celle i et naturlig og nattlig ærende.

Andreas steg ut av sengen, strakk på seg og gjespet. Så gikk han bort til vinduet, trakk gardinene fra og åpnet vinduet. Han følte hvordan den kalde brisen klarnet hjernen. Egentlig hadde han ikke lyst til å sove mer – han var redd for drømmene.

Men han visste at snart ville han fryse, lukke vinduet og gå å legge seg igjen. – Og da ville drømmene være der på ny.

«Levende begravet», tenkte han, «som hos Edgar Allan Poe». Drømmen forekom ham ganske absurd. *Han* hadde ikke ønsket pater Ansgar ut av verden. Kanskje hadde han begått selvmord? Det virket nesten mer sannsynlig. Nei, han var nok blitt plassert der etter at han var død, det vil si, etter at han var blitt myrdet.

Andreas lente seg ut av vinduet og trakk inn den friske høstluften. Det var ikke så kaldt ute likevel, det merket han nå, og han følte velbehaget i den svake brisen som strøk nedover hans unge, nakne kropp.

Fra vinduet så han rett ned på taket til klostergangen som omga haven med den lille kirkegården midt i. Alt var mørkt ute, himmelen var klar. Der oppe kunne han tydelig se utallige stjerner. Det var underlig hvordan stjernene fikk ham til å glemme alt det ubehagelige her nede. Det var som om hendelsene fra gårsdagen ble til rene bagateller. Hvilken rolle spilte vel et mord eller to i en stjernes liv?

Nå følte han kulden. Han kastet et ullteppe om seg. Så satte han seg likegodt i vinduskarmen og fortsatte å se på virvaret der oppe. Hvor mange av de stjernene han satt og gledet seg over var forlengst døde? Hvor mye av all denne funklingen kom fra lyskilder som var slukket for mange, mange år siden? Han kunne ikke unngå å tenke i slike baner. Hvor levende var stjernene egentlig, hvor virkelig deres fortryllelse? Var det kanskje alt sammen et eneste stort bedrag? – I så fall var det et behagelig bedrag, langt behageligere å utsette seg for enn drømmenes verden.

Noen linjer forsøkte å formulere seg i hans indre. Søvnig som han var lot han dem bare komme.

Nattemørkets stjernevrimmel –
er den lys fra millioner,
eller er den illusjoner?

Jord og luft og hav og himmel –
er de fire vesenslike,
eller er de hver sitt rike?

Øyet, øret, tanken, tonen –
hva er del av hvem;
er vi kanskje del av dem?

Han pakket teppet tettere rundt seg. Det var noe betryggende i å sitte slik alene med stjernene. Han visste at slik hadde mange sittet før ham, og slik kom mange til å sitte etter ham. Stjernene var der til glede for oss, for å gi oss perspektiv på tingene, distansere oss fra vår egen snevre virkelighet. Og akkurat nå var det nettopp dét Andreas ville. Han husket dengang han hadde bestemt seg for å gå i kloster og bli tiggermunk, karmelitt. Stjernene hjalp ham til å konsentrere oppmerksomheten om den dagen og huske motivene fra dengang, begeistringen over kallet, gleden han hadde drømt om å finne.

I ungdommelig overmot hadde han villet legge bak seg alt det timelige og bare leve for den del av seg selv som var åndelig, evig og udødelig. Han var lei av å måtte leve med begge sidene ved seg selv, den jordiske og den himmelske – han hadde bare villet leve for den siste av de to. Han hadde ønsket å rendyrke det ene og luke bort det andre. Han hadde lengtet etter å leve for denne form for død – og å dø fra livet.

Slik var det hele begynt for hans vedkommende. Men slik skulle det ikke fortsette. Han fikk fort nok erfare at nissen flytter med på lasset, og at det han ville flykte fra var noe han hadde måttet lære å leve med. Dette var en omstilling, og en smertelig sådan. Klosterlivet var så mye mer naturlig og hverdagslig enn han hadde forestilt seg det. Skuffet var han blitt og til tider svært utålmodig, med seg selv og med de andre.

Men angre på sin beslutning hadde han aldri gjort, ikke til denne dag. Og stjernene hadde ikke forlatt ham. De var der fortsatt, dersom han bare ga seg tid til å løfte blikket og se.

Men tenk om de alt var døde alle sammen, og himmelen en dag ville bli mørk? Nei, slik gikk det ikke til. Gud hadde ordnet det slik at mens noen stjerner avtok og døde, var det andre som fødtes og vokste. På stjernehimmelen var det altså den samme veksling som på jorden. Men han kunne ikke se forskjell på dem alle. Hvilke var unge og hvilke gamle? Hvilke var nyfødte og hvilke døende? Hvilke av dem var bare planeter som mottok lyset fra en stjerne? Når ville solen en

gang slukke og dø? – Da ville de bli dypfryst alle sammen. . .

Denne logiske konklusjonen på hele hans stjernegrammatikk fikk Andreas ned på jorden igjen, brutalt og prosaisk. Han var nesten helt våken nå.

Andreas vendte blikket ned mot klostergangen igjen – og våknet helt.

Det var lys i et av cellevinduene. For selv om gardinene var trukket for, kunne han på takstenene se refleksen fra lyset som sivet ut gjennom sprekken der gardinene møttes. Sprekken var liten, men den ble større som refleks. Den hadde fanget blikket hans uten at han visste det. – Derfor så han ned og lot stjerner være stjerner så lenge. Nå visste han hvorfor dette lyset hadde fanget oppmerksomheten hans. Det var nemlig ikke jevnt og støtt – det beveget seg! Det måtte komme fra levende lys eller en lykt – merkelig. Men hvorfor?

Fordi lyset kom fra pater Ansgars celle så klart! Det stemte godt overens med stedet der refleksen falt. Cellen lå i enden av samme korridor som der Andreas bodde.

Nå ble lyset svakere. – Men så ble det på ny sterkere.

Andreas begynte å føle kulden på kroppen igjen. Den kom visst innenfra denne gangen. For han spurte seg selv om den som var der nå kanskje hadde vært der før – i samme ulovlige ærend. Skulle han overraske ham? Det var lett gjort. Han kunne bare skynde seg ned korridoren og gå rett inn.

Andreas reiste seg og sto på gulvet foran vinduet igjen. Han så rett fremfor seg og tenkte. Overraske en som kanskje var en morder – og så bli myrdet selv? Han var ikke av den heroiske typen, så godt kjente han seg selv. Men etter dette ville bare tvilen bli enda mer plagsom. Andreas våget ikke. Så enkelt var det, og han skammet seg ikke ved tanken. Nå hørte han den samme lyden igjen, den som hadde vekket ham – en dør som ble lukket, varsomt, men tydelig nok til at det kunne høres av en som var våken eller i halvsøvne. Det måtte bety at . . . Ganske riktig, nå var ikke refleksen på taket der lenger. Cellen til pater Ansgar var tom igjen, bortsett fra at pateren lå der i sengen, kald og død – men ikke fullt så kald som før . . .

Det kunne ha vært hvem som helst av brødrene som ville benytte paterens fravær til å ta en titt på krøniken. – Men da måtte jo vedkommende ha fått seg litt av et sjokk når han oppdaget den døde i sengen. Nei, det stemte ikke. Pater Olav hadde jo sagt under rekreasjonen at pater Ansgar «ville komme tilbake samme kveld». Dermed ville de kunne finne ham død morgenen etter. – Kanskje hadde den besøkende vært pater Olav selv. Men hvorfor tente han ikke på lyset? Det måtte ha vært en av de andre – men da var de allerede tre som visste at pater Ansgar var død.

Andreas visste at han ikke ville få sove mer den natten. Han gikk derfor ned i kjøkkenet for å varme seg litt melk. Det hadde alltid en beroligende virkning på ham.

Da han nærmet seg kjøkkendøren fra refektoriet, kunne Andreas tydelig se at det var lys der ute. Han stanset ikke for å tenke denne gangen. Nå var han lei av å tenke. I stedet gikk han rett bort til kjøkkendøren og slo den opp.

Der sto pater Rafael midt på gulvet, med et krus i hånden. Han snudde seg og så spørrende på Andreas.

– Får du ikke sove? spurte pateren rolig.

Andreas ristet på hodet uten å svare. Han ble stående like innenfor døren, nærmest avventende.

– Jeg har varmet litt melk, forsyn deg!

Rafael var vennlig i stemmen, som vanlig, men undertonen lød trett og kanskje en tanke bekymret.

De satte seg begge ved bordet i hjørnet, med hvert sitt krus varm melk. Der satt de en stund og drakk i stillhet.

– Du ser bekymret ut?

Rafael svarte ikke med en gang, fortsatte bare å drikke, jevnt og langsomt. Andreas følte seg helt trygg på at det ikke kunne være en morder han her satt overfor.

– Var det du som nettopp var inne hos pater Ansgar?

Rafael løftet blikket. Han så granskende inn i de brune øynene til Andreas.

– Hos pater Ansgar?

– Var det deg?

– Hva skulle jeg gjøre der, midt på natten?

– Se i krøniken, selvfølgelig! Vær så snill å svare, pater Rafael – var det du som var inne hos pater Ansgar for et øyeblikk siden? Andreas så spent på pateren.

– Nei, Andreas, på ære og samvittighet, det var ikke meg. Si meg, har du sett noen komme eller gå fra pater Ansgars celle i natt?

Nå kunne ikke Andreas nekte. Nå måtte han fortelle hva det var han hadde sett fra vinduet. I og for seg hadde han alt fortalt det. Men han var skjønt klar over at nå handlet han stikk i strid med den ordren han hadde fått av pater Olav.

– Så krøniken er begynt å bli et slags trekkplaster her i huset . . . Det skal ikke mer til enn at pater Ansgar reiser bort et døgn eller to – og så lister hele kommuniteten seg inn til ham om natten for å se hva han måtte ha skrevet om dem. For et hus vi lever i! De er paranoide alle sammen.

Da sprakk det for Andreas. Han plumpet ut med hele historien. Og Rafael lyttet uten å avbryte ham.

Kjøkkenet virket så annerledes ved nattetider. Det gamle vegguret tikket mye sterkere enn vanlig. Rundt veggene hang redskaper og kokekar, slik de hadde gjort helt siden frater Benno var kokk. Etter ham hadde Andreas overtatt. Men utstyret hadde han latt henge, fordi han syntes det ga stedet liv og varme. – Nå kastet de lange skygger i den dunkle belysningen.

– Mener du at pater Ansgar ligger der inne, kald og død? spurte Rafael da Andreas endelig var ferdig.

– Nettopp! Men ikke fullt så kald som i går, la Andreas til med et skjevt smil om munnen.

– Da må denne ukjente besøkende ha fått seg et støkk da han oppdaget pateren i sengen.

– Skulle tro det . . .

– Dersom det da ikke var morderen – han måtte jo være forberedt på litt av hvert.

– Jeg vet ikke det – han visste ikke at vi hadde funnet pateren . . .

Andreas hadde aldri sett Rafael se så betenkt ut. Det rolige og fattede uttrykket som vanligvis preget ham, var forsvunnet. En dyp rynke i pannen førte øyenbrynene sammen og ga ansiktet et enda mørkere preg.

– Men hva gjør du her, Rafael?

– Det samme som du, Andreas.

– Du har da ikke noe å ligge søvnløs for? . . . Andreas avbrøt seg selv, for i det samme kom han til å tenke på krøniken.

– Rafael!

– ?!

– Jeg har glemt å fortelle en viktig detalj i det hele. I går under vesper, da vi la pater Ansgar tilbake, kom jeg til å kaste et blikk på krøniken. Det manglet et bind – nummer *34*, det nest siste.

Rafael plystret lavt.

– Fortsett, Andreas.

– Det er ikke mer å fortelle. Ett bind manglet – det var det hele.

– Så pater Olav det også?

– Vet ikke. – Jeg tror ikke det, for han ville ikke la meg bla i krøniken. Han mente det var respektløst av meg.

– Sant nok, Andreas. Men for alt vi vet kan hele krøniken være stjålet og nå befinne seg rundt om i cellene. Kanskje sitter de alle og leser alt de orker – om seg selv, og ikke minst om de andre. – Skal vi se etter?

Andreas gyste ved tanken. Sant å si hadde han liten lyst til å gå inn der igjen, i hvert fall ved nattetider.

Hva var dét?

Rafael snudde seg brått mot døren. Kom det noen? Var hele huset på benene inatt?

Begge holdt pusten. Sekundene sneglet seg avsted. Bare tikkingen fra klokken på veggen brøt stillheten. Da kunne de plutselig høre tydelige skritt som ble svakere og svakere – de fjernet seg fra kjøkkendøren. Noen var på vei gjennom refektoriet, i motsatt retning.

Rafael reiste seg og sprang bort til døren. Han rakk akkurat å åpne den i tide til å se omrisset av en skikkelse som forsvant ut døren til refektoriet, en av brødrene, med hetten trukket over hodet.

Han ble stående uten å røre seg.
– Så du noen? spurte Andreas.
– Ja visst.
– Så du hvem det var?
– Dessverre.
– Tror du at han hørte hva vi snakket om? – Andreas var blitt engstelig igjen.
– Neppe. Jeg hørte at han nærmet seg døren, men han kan ikke ha stått der lenger enn et øyeblikk før han snudde og gikk igjen.
– Rafael, dette er nifst . . .
– Hmm, sa Rafael og så enda mer betenkt ut.
– Jeg tror vi bør gå og ta en titt på krøniken, Andreas.
– Er du gal? – Frateren reiste seg forskrekket fra stolen.
– Kanskje det, men jeg tror det er best likevel.

Før Andreas fikk sukk for seg hadde Rafael tatt ham i armen og førte ham avsted gjennom refektoriet. Turen opp til etasjen over gikk uten problemer eller overraskelser. Det var stille og mørkt overalt.

De stanset utenfor døren til pater Ansgars celle og lyttet før de åpnet den. Det var ikke tegn til liv der inne. Andreas gikk først bort til vinduet og trakk gardinene godt sammen. Så slo han på skrivebordslampen. – Der sto krøniken – akkurat som sist.
– Skynd deg, Rafael, let etter bind nummer 34!

Det var fort gjort. – Bindet var kommet tilbake på plass. Det hersket ingen tvil om at krøniken sto der komplett. Samtlige bind var der, alle 35. Intet tydet på at noen hadde rørt bøkene.
– Du er helt sikker på at du så riktig, Andreas?
– Ja, pater Rafael, helt sikker.
– Da er det bare én ting å gjøre.
– Hva da?
– Å ta en nærmere titt på bindet som manglet.

Men først tok de begge en titt på den døde – som for å forsikre seg om at han fortsatt lå der og at det hele ikke var en ond drøm likevel.

Pater Ansgar lå i sengen, akkurat slik pater Olav og frater Andreas hadde plassert ham kvelden før. Men Andreas merket straks en forskjell: noen hadde lukket øynene på den døde – kanskje for at han ikke skulle se hvem det var som hadde forsynt seg av krøniken? Kanskje ville den døde heve en hånd i protest?

De skyndte seg ut av cellen og lukket døren stille etter seg. Rafael hadde bind nummer 34 under armen.
– Vi snakkes i morgen, Andreas. Sov godt.
– Takk i like måte.
– Jeg skal ikke sove, Andreas, jeg skal lese.
– Lås døren for sikkerhets skyld da.
– Kanskje, Andreas, kanskje . . .
Så gikk de hver til sitt.

Da Andreas kom tilbake til sin egen celle igjen, var han ikke fullt så redd sengen som før. Rafael hadde nok en gang klart å berolige ham. Og han angret ikke på at han hadde betrodd seg til pateren.

Men da han våknet igjen, var det etter en ny serie drømmer med variasjoner over samme tema som før.

Denne gangen dreide det seg om gjenferdet til pater Ansgar. Han hadde stått opp av sin seng, oppdaget at det manglet et bind av krøniken – og begitt seg på leting etter det. «Har du tatt krøniken min?» var spørsmålet han stilte dem alle, med en dyp og hes, nesten rallende røst. Til slutt var han også kommet til frater Andreas' celle. Andreas visste at han ville komme. Han visste at det var pater Ansgar som kom. Der banket det på døren – en gang, to ganger, tre ganger.

Andreas ville skynde seg bort til døren for å låse den før det var for sent. Men benene nektet å lystre ham. Det samme gjaldt hendene, ja hele kroppen. Han fikk ikke frem så meget som et ord, langt mindre et skrik. Han så håndtaket bevege seg og døren gli opp.

Der sto pater Ansgar, grå og gammel. Likblek var han og hes i røsten. «Har du tatt krøniken min?» hveste han frem mellom de tennene som ennå var igjen i munnen. – Andreas

kaldsvettet. Han fikk ikke frem en lyd, stiv av skrekk som han var. Pater Ansgars øyne flammet av vrede. De var grønne og ondskapsfulle å se på. Andreas forsøkte å se bort, men klarte ikke det heller.

«Har du tatt . . . ?» Nå sto pater Ansgar bøyd over sengen hans. Han luktet råttent. Hele rommet stinket av død og fordervelse. Nå strakte han frem en hånd og grep Andreas i skulderen. Det var et iskaldt og hardt grep – fingrene føltes som istapper.

Da klarte Andreas endelig å skrike – og våknet.

Han så rett inn i øynene til pater Olav.

– Klokken er ni, Andreas. Du har forsovet deg. – Kan du være hos meg presis klokken ti? – Det er viktig.

Andreas fikk seg så vidt til å nikke et ja, så forvirret var han. I det pater Olav gikk, sank han tilbake i sengen igjen, mer utmattet enn uthvilt etter nattens prøvelser. Klokken var alt ni! Det var best å sette opp farten.

Hvor pater Olav
og pater Jon tar saken i sine egne hender,
og Andreas blir holdt utenfor.
Han avlegger ruinparken et besøk –
og finner at en overraskelse
venter ham hjemme
på kjøkkenet

Han hadde ikke rukket å komme seg ut av sengen før det banket på ny. Forsiktig gikk han bort til døren og spurte hvem det var.

– Det er Rafael, svarte det lavt.

Andreas åpnet og slapp pateren inn. Det var en trett og litt anspent Rafael som sto der. Dette var nok til å rive Andreas ut av morgendøsigheten og bringe hendelsene fra gårsdagen og natten tilbake i friskt minne.

– Oppdaget du noe i krøniken? spurte han spent.

– Både ja og nei.

Mens Andreas begynte sitt morgentoilett med å stikke hodet under vannkranen, satte Rafael seg på sengen og så ut av vinduet. Slik satt han en stund uten å si noe, slik at Andreas fikk tid til å ordne seg i det lille avlukket i cellen. Omsider dukket han frem igjen, denne gangen påkledd og med det våte håret strittende til alle kanter. Rafael tok håndkleet fra ham og begynte å tørke det bustete brune håret til Andreas.

Men han sa fortsatt ikke et ord om krøniken. Da håret

omsider var tørt og Rafael rakte ham håndkleet tilbake, sto Andreas der som et spørsmålstegn og stirret inn i Rafaels mørke, sydlandske øyne. Så begynte pateren endelig å fortelle.

– Andreas, krøniken er et kunstverk uten like . . . Jeg har aldri sett maken. Den er ført i pennen med den vakreste håndskrift jeg til denne dag har sett. – Ikke rart han voktet over sitt livsverk og betraktet det som sitt eget eie; det er et helt personlig dokument, Andreas. Når man ser krøniken, forstår man det hele, ureglementert eller ikke. Jeg har som sagt aldri sett maken . . .

Andreas satte seg på sengen ved siden av Rafael.

– For hvert år er det ett bind; for hver dag i året ett ark. Alle navn er skrevet med rødt blekk, selve teksten med sort. – Det finnes ikke rettelser av noen art – han kan ha skrevet alt direkte ned, eller først brukt en kladd, noe jeg tviler på. Ett er i alle fall sikkert: mannen må ha hatt en hjerne klar som krystall og en hukommelse som en elefant.

– Er det sant det alle tror, at han har vært løsmunnet i krøniken, akkurat som til hverdags?

– Ja, dessverre. Dette arbeidet har vært hans helt private verden. Han betrodde seg til krøniken, Andreas – noe han ikke skulle gjort. Det må ha kostet ham livet.

– Du tror også at han ble myrdet?

– Så avgjort!

Mord . . . Andreas satt der og tygget på ordet. Han dirret ikke lenger av spenning. Nå følte han en kuldegysning inne i seg – synet av pater Ansgar hadde meldt seg. Deretter så han for seg alle brødrene, én etter én. Var en av dem morder? Alt tydet på det. Men *hvem* . . . ?

Rafael snakket så lavt han kunne.

– Hva sto det i det bindet du tok med deg?

– Litt av hvert, Andreas, ting som hverken angår deg eller meg. Men det viktigste var likevel det som *ikke* sto der.

– Hva mener du nå?

– Det mangler noen ark i bind nummer 34, Andreas, temmelig nøyaktig fire ark. Det var det enkelt å oppdage slik

krøniken er ført. Tyven har vært heldig, han behøvde ikke å skjære eller klippe dem ut. De utgjorde nemlig midtsidene i et av heftene i bindet. Alt som trengtes, var å løsne dem fra innbindingen, og nappe dem ut. Det kan først oppdages ved at man setter seg ned og teller sidetallene.

– Men hvem kan det ha vært? Andreas tenkte høyt nå.

– Umulig å si, dersom arkene da ikke skulle dukke opp igjen. De er sikkert ødelagt for alltid.

Andreas måpte. Så hadde han altså sett riktig, og det hadde vært et klokt trekk å fortelle pater Rafael det hele. – Han var godt fornøyd med seg selv, men samtidig urolig over hvor dette bar avsted.

– Du har satt bindet tilbake på plass, håper jeg?

– Selvsagt – under laudes.

– Du forteller ikke til noen hva jeg har røpet?

– Ikke til en levende sjel, Andreas.

– Takk, Rafael.

Rafael forlot cellen etter at Andreas var gått, for at de ikke skulle bli sett sammen.

Andreas skyndte seg avsted til kjøkkenet før han skulle til pater Olav. Klokken viste 09.45. Han rakk så vidt å få i seg et glass melk og en kopp kaffe.

Presis kl. 10.00 banket han på priorens dør. Der inne satt pater Olav og pater Jon, husets øvrighet. Subprioren så nokså forvirret ut. Selv hadde Andreas hatt tid til å venne seg til den nye situasjonen, men for pater Jon var den tydeligvis overrumplende.

– Jeg har informert pater Jon om det som skjedde i går, sa pater Olav rolig. Vi har begge funnet det klokest å holde politiet utenfor. Det er en gammel kirkelig skikk å ordne opp i egne forhold. Dessuten tyder alt på at dette er hva politiet ville kalle en *inside job*. Morderen er med andre ord en av oss.

De tre satt en stund i taushet før Andreas bruste ut:

– Men hva skal vi gjøre nå?

– Det skal pater Jon og jeg ta oss av. Det er vår plikt som husets foresatte.

– Men tenk om . . . Andreas kunne ha bitt tungen av seg. Han hadde grepet seg selv i å ville antyde at morderen kunne være en av de foresatte.

– Ja, Andreas?

– Jeg ville bare spørre om hva min rolle blir i det hele?

– Du skal holde deg helt i ro, Andreas, og ikke si et ord til noen om det du vet. Skjønner du?

Andreas skjønte. Han skulle ikke få være med på dette lenger. Han skulle knebles. Slik følte han det i hvert fall der han satt. – Hvorfor skulle han det? Det var nok klokest ikke å spørre for mye i denne omgangen. Dessuten hadde han en liten hemmelighet i bakhånd – han hadde betrodd seg til pater Rafael. Det var en trøst. De kunne bare etterforske så mye de ville, han var kommet dem i forkjøpet. – Likevel følte han seg urolig.

– Jeg kommer til å fortelle brødrene under middagen at pater Ansgar ikke var reist bort, men hele tiden lå død i sin seng. Slikt har hendt før. Pater Jon og jeg fant ham etter laudes i dag, da vi ville forsikre oss om at ingen hadde benyttet hans fravær til å «låne» krøniken.

– Men hva med krøniken? Andreas følte at han hadde rett til å få vite *noe*.

– Den har jeg overlatt til pater Jon. Han vil gå igjennom den og se om det er spor eller motiver å finne. Dødsattesten vil Dr. Samstad ta seg av. Han har vært huslege her i alle år, og spør ikke for mye. Pater Ansgar døde altså natt til mandag, allesjelersdag, sovnet stille inn før han rakk å reise til sin bror.

– Hvem pleide å føre krøniken mens han var borte?

– Han tok den vel med seg, svarte Olav.

– Men hvordan kan man skrive om hva som foregår i St. Øysteins kloster når man selv er fraværende?

– Spør du meg, så spør jeg deg, Andreas. Han fant nok alltid et og annet å skrive om, det kan du være trygg på.

– Litt av en type, mumlet Jon halvhøyt og så bort på frateren.

Andreas hadde alltid likt pater Jon. Derfor syntes han det var betryggende å vite at det var han som skulle ta seg av krøniken, selv om han ikke fikk være med på det selv. Jon hadde vært hans novisemester. Men nå var pater Jons time kommet på en langt mer utfordrende måte – han skulle hjelpe pater Olav å løse opp i dette mysteriet. Han skulle være den første som fikk lese pater Ansgars krønike . . .

Møtet ble kort, og Andreas var snart tilbake i sitt eget rike, kjøkkenet. Han måtte nesten tvinge seg til å tenke på matlagingen. Vanligvis var det en glede. Mens han håpet at noen ville dukke opp, at noe mer ville skje og sette en stopper for grubling og spenning, begynte han langsomt å planlegge dagens arbeide.

Kirken og kjøkkenet hørte uløselig sammen i brødrenes liv, særlig i Andreas'. Det var på disse to stedene at de møttes til daglig, at deres fellesliv utfoldet seg. De hang helt naturlig sammen disse to, det timelige og det åndelige. Og Andreas var stolt av å stå for alt kjøkkenstellet alene, mens patrene delte oppgavene i kirken mellom seg. Den ene halvparten av deres liv var liksom hans ansvar, og hans alene. Slik hadde det seg at Andreas aldri hadde noen mindreverdighetsfølelse fordi han ikke var lærd eller prest. Hans bidrag var like viktig som alle de andres. De kunne jo umulig leve som Therese Neumann, på alterbrød alene. Dessuten var det han som bakte det óg.

– *Buon giorno, caro*!

Andreas snudde seg mot døren. Det var frater Benno. Med kalotten på det skallete hodet og med en stokk til støtte for foten så Andreas inn i sin forgjengers blide åsyn.

– *Ciao, Benno, come stai*?

– *Sto bene, sto, grazie. – E tu*?

– *Non lo so*, slapp det ut av Andreas – jeg vet ikke riktig.

– Kan jeg være til noen hjelp, kom det velmenende fra den gamle.

– *No, grazie – mille grazie*!

Han bød Benno en plass ved bordet. I dag ville han kanskje diskutere menyen med gamle Benno.

Samtalen mellom de to foregikk vanligvis på italiensk, et enkelt men brukbart italiensk. Norsk var offisielt sprog i huset. Men Andreas gjorde alltid et unntak for Benno. Og det ble satt pris på. Til gjengjeld bidro han gjerne med råd og vink om matlagingen. Andreas forsøkte å vise seg takknemlig ved slike anledninger, men sant å si foretrakk han å prøve seg frem på egenhånd.

Men denne morgenen lot Benno bare til å være selskapssyk, noe som var ulikt ham. Andreas fikk ham derfor til å fortelle om sitt kjære Napoli, som han trolig aldri kom til å se igjen. Særlig priste Benno alle havets frukter: *vongole, cozze, zuppa di mare, insalata di mare, calamari – pesce*, fremfor alt: fersk fisk.

Dette var for så vidt en behagelig adspredelse fra dystre tanker og mistanker. Andreas hadde bare vært i Italia en eneste gang, men det hadde gjort et uutslettelig inntrykk på ham. Det var skjedd noe med ham der nede, noe han fant det vanskelig å sette navn på. – Han var blitt mer seg selv, hadde våget å godta både tanker og følelser som strømmet på.

Han var vendt hjem ikke mer italiensk, men mer som Andreas. Hans interesse for historie var blitt styrket av opplevelsen, likeledes hans glede over kjøkkenkunsten. Eventyreren i Andreas var blitt forløst der nede ved Middelhavet, så enkelt var det. Med de begrensede midler som sto til rådighet i Gamlebyen forsøkte han, når sant skulle sies, å leve ut denne siden ved seg selv, å la kjøkkenet være det annet sentrum ved siden av kirken – *ubi missa, ibi mensa*, sa romerne visst: «hvor det er messe er det mat». – Og det var jo riktig, tenkte han: Mennesket lever ikke av brød alene, men uten mat og drikke . . .

Han var glad for at huset hadde sin tilknytning til Italia. Men det var ikke lenger slik at de var avhengige av Italia og italienere, tvertimot. De siste årtiene hadde de klart seg selv, rekruttert fra Norge og ikke fra Syden. Besøkene av medbrødre fra Italia var blitt færre med årene, og det var også besøkene til Italia blitt. Andreas hadde bare vært der den ene gangen, men gikk til enhver tid med et sterkt ønske om å få se denne halvøen igjen, med dens eventyrlige historiske rikdom, dens frodige folkeliv – og dens guddommelige kjøkken.

Kjærligheten til det italienske svarte altså til den siden hos ham selv som var eventyrer og kunstner. Hadde ikke Italia fungert slik for våre store diktere og kunstnere – uten sammenligning forøvrig?

Alt dette hadde han ofte betrodd frater Benno, til sistnevntes fryd og glede. Slik var det oppstått et sterkt vennskapsbånd mellom den gamle og den unge. Og derfor oppfattet Andreas det ikke som kritikk at Benno kom med forslag og idéer.

I øyeblikket satt han og forklarte litt om krydder: at de måtte brukes varsomt, men likevel var uunnværlige i matlagingen, særlig i supper og sauser, men også i salater og på grønnsaker.

Sant å si hadde frateren med seg en gave til Andreas denne morgenen: et glass med *oregano*. – «Husk, urter har opp gjennom tidene vært menneskenes fremste medisin.» Det var ikke bare for smakens skyld at de kom vel med, men like meget for helsens. – Det var forøvrig også Bennos syn på bruken av vin. Men det var et fåfengt tema å ta opp, de økonomiserte og levde norsk.

Andreas sa aldri nei takk til gavene fra Benno – hvor han fikk dem fra måtte gudene vite. Han foretrakk dem i hvert fall langt mer enn disse anonyme «gavene» som han av og til fant på kjøkkenet. Det kunne dreie seg om ferske råvarer, viner, litt av hvert til kjøkkenet. Men han visste aldri hvor de skrev seg fra og syntes egentlig ikke at de var noen behagelig overraskelse. Sist – senest i forrige uke – hadde han funnet en flaske *Madeira* med en liten hilsen: «Til bruk ved matlagingen». Den hadde han straks overlatt til pater Ansgar som var økonom, ikke minst fordi han ikke ante hva han skulle bruke den til.

Dette var ikke Bennos måte å gi på.

Nei, Benno spilte alltid med åpne kort – derfor var han også velkommen på kjøkkenet hos Andreas.

Tiden gikk, snart var det formiddagskaffe og Benno sa adjø.

Resten av formiddagen fløy. Kort etter var alle samlet i refektoriet, og Andreas spiste, nok en gang og mot sin vane, blant brødrene – for å følge med i hva som ble sagt.

Og i refektoriet ble det klart for ham at St. Øysteins kloster nå gikk inn i noen særdeles vanskelige dager. For da pater prior under middagen meddelte brødrene nyheten om pater Ansgars død, var det som om et slags mørke senket seg over stedet og dannet en dyster bakgrunnskulisse for det som skulle følge.

Plasseringen i refektoriet var den samme som i koret. De satt etter rang og ansiennitet. Nyheten slo ned som en bombe på alle, lot det til. Pater Leo så på pater Thorfinn, som så på pater Svithun. Pater Magnus mistet kniv og gaffel under meddelelsen, hvilket fikk alle til å se i retning av ham. Victor så på Rafael – hvilket ikke var uvanlig – som så på frater Andreas. Bare pater Jon så rett ned i tallerkenen og røpet ikke den aller minste sinnsbevegelse. Pater Olav så rett fremfor seg mens han snakket til brødrene. Deretter satte han seg, og måltidet fortsatte i stillhet, en kunstig og trykkende sådan.

Men reaksjonene uteble ikke.

Pater Leo hadde mistet appetitten, mens pater Svithun forsynte seg ekstra godt. Pater Thorfinn var mer lik en sfinx enn vanlig, mens pater Magnus unnskyldte seg og gikk fra bordet. Victor, som sto for høytlesningen, kom ut av det flere ganger og ble irettesatt av pater Olav. Rafael hadde fortsatt den dype rynken mellom øynene som fikk brynene til å gå i ett og ga ham et strengt uttrykk i ansiktet. Pater Adriano fortrakk ikke en mine, og Benno smattet høyere enn vanlig.

Slik satt de, uten å kunne gi uttrykk for hva de tenkte eller følte i øyeblikket – det være seg sorg eller angst. Pater Olav hadde utvilsomt valgt det rette tidspunktet for meddelelsen. Han hadde foreløpig kneblet dem alle. En av dem hadde tatt

livet av pater Ansgar og lagt ham i fryseboksen – trolig som et midlertidig gjemmested. Men hvem? Gad vite hvordan pater Olav aktet å løse denne floken. Ah – det var sant, pater Jon skulle gjøre det for ham, i det minste hjelpe ham. Men Andreas kjente ikke pater Jon fra denne siden og var spent på hva han ville få ut av det hele. Han likte dessuten ikke fremgangsmåten – han fikk jo ikke være med på dette selv.

Av de ni som satt der – åtte etter at Magnus var gått – var det alt tre som visste om hemmeligheten. Nei, det stemte ikke. Andreas hadde glemt å regne med Rafael. De var minst fire. Det betød at det bare var syv av brødrene som ikke var blant de innvidde. Hvilken garanti hadde han for at morderen var en av dem – Benno, Leo, Adriano, Thorfinn, Svithun, Magnus, Victor? Det kunne være en av de tre andre? Det virket like sannsynlig . . .

Tenk om morderen var pater Jon eller Olav? Da kunne de dekke alle spor etter seg, og sannheten ville aldri komme for en dag. Andreas fikk maten i vrangstrupen ved tanken, og ble sittende og hoste mens han hev etter pusten. Pater Jon dunket ham i ryggen til det ga seg.

Nå så alle på Andreas. Han følte seg med ett utrygg. Hva forhindret dem i å mistenke *ham*? Han hadde funnet liket – men det var jo intet alibi. Krøniken kunne da umulig avsløre motiver som pekte i retning av ham?

Nå gikk det visst rundt for ham et øyeblikk. Den eneste Andreas visste med hundre prosent sikkerhet *ikke* hadde drept pater Ansgar var ham selv.

Dersom middagen bare kunne ta slutt . . . Andreas skyndte seg ut på kjøkkenet for å servere desserten, som var frukt.

Som tegn på felles sorg over den døde medbroder bebudet pater Olav at det ikke ble noen rekreasjon denne dagen. Derfor ble det heller ingen anledning til å snakke om avdøde etter middagen. De måtte pent gå hver til sitt. Et meget interessant trekk, tenkte Andreas.

Pater Olav var vanskelig å beskrive, fordi han virket så ordinær. Alt ved ham var norsk og normalt. Det var kanskje

dette som gjorde ham så tillitvekkende. Han var ikke for tykk (som pater Svithun), ikke for tynn (som pater Ansgar hadde vært), ikke for høy (som pater Thorfinn), ikke for lav (som Victor). Han var ikke for ung (som pater Magnus), ikke for gammel (som pater Leo). Øynene var hverken markant brune eller blå, men noe et sted mellom de to. Håret hadde også en litt ubestemmelig farve.

Pater Olav var noe nær «midt på treet» i de fleste henseender. Han var ikke for intelligent (som pater Adriano), ikke for dum. – Han var kort sagt den ideelle prior, og hadde hittil forvaltet embetet til alles tilfredshet, på ett unntak nær.

Og unntaket var frater Victor.

Han hadde siden sin inntreden i klosteret hatt følelsen av at pater Olav ikke likte ham, eller rettere sagt: at han ikke ønsket ham der. Akkurat hvorfor hadde Andreas aldri lykkes å komme til bunns i, til tross for mange ledende spørsmål og flere indiskrete forsøk. Var det på grunn av misunnelse – fordi Victor var intelligent, eller fordi han var så vakker?

Pater Olav hadde på sin side heller ikke lagt skjul på at han anså Victor uegnet til klosterlivet. Dette var kommet Victor for øre og hadde såret ham dypt.

Victor satt der og så granskende på pater Olav. Andreas satt og gransket Victor fra sin plass. Hadde Rafael fortalt ham noe om nattens begivenheter? Neppe, det ville ikke ligne Rafael å bryte sitt ord.

Så var middagen endelig slutt. Etter bønnen for de døde, forsvant hver til sitt.

Andreas ville gå sin vanlige ettermiddagstur blant de mange middelalderruinene i Gamlebyen: Hallvardsdomen, Mariakirken, bispegården, de restaurerte husene, bodene, osv. Etter at Gamlebyen var blitt fredet og gjort til en slags nasjonalpark, var larmen fra all trafikken forlengst forstummet, luften var ikke lenger forurenset, og hele området var frodig og grønt. Gamlebyen var med tiden blitt Oslos stolthet, for det viste for alle og enhver at her hadde for en gangs skyld

sansen for verdier og arv seiret over nytte- og forbrukermentaliteten.

Det var en klar novemberdag, passe kjølig og med en litt blek sol som allerede var på vei ned mot horisonten igjen. Året beveget seg raskt mot sitt mørkeste punkt. Han foretrakk tiden mellom 15.00 og 17.00 til sine utflukter blant ruinene, for da var det så velsignet lite mennesker å se i strøket. Om formiddagen og kvelden kunne det være temmelig folksomt i ruinbyen.

Andreas elsket Gamlebyen. Her var han på historisk grunn, her hadde det vært klostre før, her følte han seg hjemme. På sin måte var han med på å holde tradisjonene fra middelalderens Oslo ved like. Det var et beskjedent bidrag – det visste han godt, men likevel. Hovedsaken var å få være med, ikke nødvendigvis å skulle lede, dominere eller styre.

Men i øyeblikket følte han seg satt utenfor.

Hvorfor fikk han ikke være med på oppklaringen av mysteriet i klosteret? Det var tross alt *han* som hadde funnet den dypfryste pateren. Hvorfor måtte han pent vente til mysteriet på en eller annen måte ble løst av andre? Stolte de ikke på ham? Følte de seg truet av ham? Var det fordi han var legbror og ikke prest? Han drev jo ikke og myrdet folk, slik som disse prestene. Ikke skrev han noen *chronique scandaleuse* om dem heller. – Olav og Jon kom i et litt underlig lys etter dette.

Andreas hadde tatt en lang vinterfrakk utenpå kutten og et nesten like langt skjerf om halsen. Det falt i to lange striper, én foran og én bak. På hodet bar han en av pater Leos lave og bredbremmete italienske hatter. Han så mest ut som en blanding av en parisisk bohem og en romersk prelat. Andreas elsket hodeplagg, men hadde merkelig nok ingen selv. Han nøyde seg med å låne fra garderoben nede ved utgangen, og der var det alltid et rikholdig utvalg av hatter, alpeluer og annet, i alle tenkelige fasonger og størrelser. Det hendte at noen av brødrene lette høyt og lavt etter sitt kjæreste plagg uten å finne det. Da var det som oftest å se et eller annet sted ute blant ruinene. «Jeg bærer min hatt som jeg vil», pleide

Andreas å si til seg selv, skjønt det aldri var *sin* hatt han bar.

Det var ikke alltid like lett å være eneste norske legbror blant så mange prester. Selv om han følte seg likt av alle og han likte dem igjen, delte han ikke prestenes kultur og dannelse. Derfor måtte han finne sin egen identitet i det hele. «Vær deg selv», hadde pater Jon sagt til ham i novisiatet. Det rådet hadde han fulgt. Andreas forsøkte ikke å være som patrene, forsøkte ikke å være som noen i det hele tatt – han bare var, han var Andreas, kort og godt. Og en av hans måter å være på var nettopp å ha noe på hodet, noe han likte, noe som syntes. Hvorfor synes? Ikke fordi han hadde behov for å hevde seg, men fordi han var seg selv og hadde livets rett like mye som alle andre. Hodeplagg og Andreas hørte sammen.

Nå sto han like utenfor inngangen til Hallvardsdomen, Oslos domkirke i katolsk tid, hvor flere av kongene var blitt begravet. I ryggen hadde han bispegården, og oppe til venstre lå dominikanerklosteret. Der det før hadde vært veier og trafikkårer var det nå gågater eller parkanlegg. Gamlebyen var et sant paradis, selv senhøstes, når trærne står som skjeletter og solen er på det kaldeste.

I dag blåste det. Andreas trakk hatten bedre ned over hodet og strammet litt på skjerfet. Med hendene dypt plantet i frakkelommen ruslet han inn gjennom porten til Hallvardsdomen, opp midtskipet og tok til venstre mot dominikanerklosteret. Fra muren der oppe hadde han god utsikt. Slik området nå var regulert kunne han tydelig se ruinene av Mariakirken nede til høyre. Det var kanskje den vakreste del av hele parkanlegget. Bak domen drev arkeologene og arbeidet. De gjorde stadig nye funn på dette rike feltet. Og Andreas fulgte interessert med i utviklingen. Han kjente dessuten de fleste som arbeidet med utgravningene, fra professorer til studenter og håndlangere.

Han snudde seg mot høyre med ryggen til dominikanerklosteret. Rett frem lå St. Øysteins kloster: den lille kirken med det høye tårnet, klosteret som hadde vært Oslo hospital og byens eldste institusjon. Og rundt om lå hele parkanlegget med alle ruinene. Han kunne tydelig se det hele fra der

han sto. Her hadde han ofte stått og beundret klosteret. Men i dag gjorde ikke synet det samme lune og fortrolige inntrykk på Andreas som vanlig. St. Øystein var blitt et fremmed og skremmende sted etter at han hadde funnet pater Ansgar. Det så faktisk annerledes ut der det lå, syntes han. Før hadde det stått som en hellig milepæl i denne vakre oasen midt i hovedstaden. Nå lå det der som et spørsmålstegn og et mysterium, mer knugende enn oppløftende, mer truende enn oppbyggende.

Hva var det egentlig som var skjedd? Klosteret var blitt vanhelliget, freden var brutt og alt var et eneste rot. I hvert fall var Andreas' eget liv blitt langt mer av et rot etter dette. Kanskje ville forbrytelsen aldri bli oppklart – eller, dersom den ble det, fikk de kanskje aldri vite om det?

Andreas fant det vanskelig, ja mer enn vanskelig, å respektere den taushetsplikt som prioren hadde pålagt ham. Andreas visste hva det var som plaget ham denne ettermiddagen: Han *hadde ikke* overholdt lydigheten han hadde lovet pater Olav – han hadde tvert imot fortalt alt til pater Rafael. Var det en fryktelig tabbe – eller var det et klokt trekk? Bare tiden ville vise. Foreløpig angret han ikke . . .

Han så bort på klosteret igjen. Nå var prosessen i full gang og umulig å stanse. Kanskje Rafael før eller siden ville snakke om det til Victor? Da kom sikkert sneballen til å rulle videre. I verste fall ville det bli skandale og biskopen kom til å stenge klosteret. Kanskje ville det gå tilbake til kommunen og bli hospital igjen. Det hadde vært nerveklinikk der før – nå var det det snart igjen.

Andreas lot tristheten strømme på.

Hadde pater Olav muligens rett? Skulle de la det hele bli en sak dem imellom? Var det best å la morderen forvises dersom han ble avslørt – eller la det hele gå i glemmeboken dersom han ikke ble det?

Andreas tygget litt på dette. Det ga ham ingen indre fred når det kom til stykket.

Hvordan kunne han selv bidra til å skape fred i klosteret igjen? – Ved å gjøre sitt til å få saken oppklart, selvfølgelig!

Han ville snakke til pater Jon. Det var tross alt *han* som hadde funnet pater Ansgar. Men dette måtte vente til etter kompletorium. Først måtte han gjøre i stand aftensmaten til brødrene, dernest fulgte vesper, så den første offentlige requiem-messen for pater Ansgar, så aftens og så endelig kompletorium. Først da kunne han avlegge en visitt hos pater Jon. Da hadde han også fått tid til å se nærmere på krøniken.

Solen sto like over horisonten, og Andreas visste at det var på tide å rusle hjemover.

Han drøyet ennå en stund mens hjernen fikk drive sitt spill så lenge:

Solen over Oslofjorden,
snart så skjules den av jorden.
Tyngdekraften i vårt indre
virker mye, sier mindre.
Ord er tegn, symbol er handling,
binder mannens gjerning sammen.

Han kom visst ikke videre i denne omgangen. For i det samme ble han var en skikkelse blant ruinene, midt i parken, borte ved bispegården, en skikkelse som beveget seg raskt i retning av klosteret. Det var noe kjent ved denne figuren, men den var for langt borte til at han kunne se hvem det var. I én henseende lignet han Andreas: vedkommende bar et stort og sort hodeplagg. Det var sikkert pater Thorfinn med en av sine alpeluer fra Frankrike. Han hadde vel vært ute og trukket frisk luft.

Vinden var blitt sterkere og kaldere. Det var en sur gufs fra Oslofjorden som svøpte inn over land.

Dette var på mange måter det vakreste øyeblikk på dagen, tenkte Andreas, det vakreste og samtidig det tristeste. Skjønnhet kan være så trist, så trist, og akkurat nå var det denne form for skjønnhet Andreas så med sine øyne og følte med sine sanser. Dette var hans forhold til skjønnhet, kom han til.

Langsomt forlot han Hallvardsdomen og bega seg på vei mot klosteret.

Da Andreas atter befant seg på kjøkkenet for å forberede litt aftensmat, fikk han seg en overraskelse. For det første som fanget blikket hans, var en gjenstand som lå på bordet og formelig hilste ham velkommen med et bredt smil – og som forvandlet Andreas til et stort spørsmålstegn.

Det var en lang hvitløkskvast.

Som forteller om hvordan Andreas blir vitne til et lite mirakel – og hvor vi får lære mer om klosterets historie, særlig om pater Ansgar

Samme kveld, da klosteret var falt til ro og *silentium* rådet i huset, var frater Andreas igjen på kjøkkenet.

Han hadde nettopp vasket og ryddet etter aftensmåltidet og nå var alt straks som det skulle. Han tok av seg forkleet og hengte det på knaggen ved døren. Så ble han stående og se ut av vinduet en stund.

Mørket var forlengst falt på, men en stor måne fikk skyene til å se ut som flagrende, blåhvite lakenspøkelser der de jaget innover Oslofjorden. Bak trærne i ruinparken kunne han på alle kanter skimte en slags krans av ild som lå og vernet klosteret, som en mektig mur. Det var lysene fra Oslo. Hadde det ikke vært for dem, ville det ha syntes som om klosteret befant seg utenfor tid og sted, alene på jorden og alene i det kosmiske øde. Men det var det ikke. Og Andreas følte det betryggende at de var omgitt av en storby. Samtidig var han glad for å ha den litt på avstand.

Nå gled månen frem bak en sky og hele klosteranlegget lå i det samme uvirkelige skjær som strålte på himmelen. Rett

frem hadde han klosterhaven med kirkegården i midten. Han kunne se statuen av St. Hallvard, Oslos vernehelgen. – Måtte han verne dem i disse dager . . . Andreas sendte en skuddbønn til den hellige Hallvard, om hjelp i all fare.

Hva var dét? Noe borte ved statuen hadde fått Andreas til å glemme bønnen. Andreas grep et fast tak i rosenkransen i beltet – *Gesummaria*! Der var det igjen: statuen av St. Hallvard beveget seg, uten noen som helst tvil denne gangen. Var dette en form for bønnhørelse? Var han vitne til et mirakel? – Der beveget helgenen seg igjen. Du gode Gud! Nå var det med ett to helgener der ute, det vil si to statuer . . . Andreas slapp rosenkransen i ren befippelse. Den ene av dem beveget seg mens den andre sto stille.

Åååå . . . det var bare en av brødrene som var ute en tur i haven for å trekke frisk luft. Frateren skammet seg der han sto. Fantasien hadde spilt ham et puss. Var det så rart – i et hus hvor en morder gikk løs?

Der ble månen borte igjen. Nå så han ikke haven så klart lenger.

Han satte seg.

Det var tydelig at de siste dagers begivenheter var begynt å slite på nervene hans. Nå så han spøkelser. – Hva ble det neste, tro?

Det fikk han ikke tid til å spekulere over, for i det samme sto pater Jon i døren. Han bar på et eller annet under armen. – Det var noen av bindene fra krøniken.

– Stig på . . . sett deg.

Andreas slo ut med hånden og bød pateren en stol. Han satte seg og plasserte bokbunken på bordet. Frateren undret seg over hva som førte pater Jon til kjøkkenet – han, Andreas, skulle jo ikke få delta i oppklaringen av dette mysteriet. Men kjøkkenet hans var et viktig møtested i huset. Her foregikk de mest uformelle og improviserte samtalene.

– Jeg får ikke arbeidsro, Andreas. Hele huset er på benene. Alle vil vite hva pater Ansgar har skrevet om dem. De kommer rekende den ene etter den annen.

Andreas sa ingenting. Han foretrakk å tie. Som legbror

kjente han sin plass, og den var her på kjøkkenet, ikke inne hos patrene. – Men nå var krøniken kommet til ham, helt uventet.

– Alle vil vite hva slags ettermæle de har fått, fortsatte Jon.

– Jaha?

– Og fri og bevare meg for en historie dette er . . .

Jon la hodet i hendene et øyeblikk og sukket dypt. Andreas forholdt seg avventende og taus. Så fortsatte pateren:

– Du skjønner, pater Ansgar betrodde seg til krøniken. Den må ha vært hans eneste venn i livet. Det er i hvert fall det inntrykk man får straks man begynner å lese. Men jeg får aldri lest noe på denne måten . . .

– Vil du jeg skal gå? forsøkte Andreas seg.

– Nei, for all del, bli bare sittende. Du skal heller få høre hva han skriver. – La oss begynne med begynnelsen og ta de eldste først. Vi nøyer oss med de nålevende.

Frater Benno blir omtalt som en slu napolitaner. Det var en stor dag for pater Ansgar da han sluttet som kokk og du overtok. Deretter forsvinner Benno fra krøniken. Da har han ikke mer å si om ham. – Forøvrig omtaler han våre italienske brødre som «mafiaen» når han nevner dem under ett, og det gjør han rett som det er. – Se her.

Pater Jon rakte Andreas et bind og pekte midt på et avsnitt. Der sto det:

> «Mafiaen er i ferd med å svekkes. Snart dør den forhåpentlig ut av seg selv. – Norge for nordmenn!»

Andreas smilte der han satt. Noe så idiotisk – slik skriver da ikke voksne mennesker?

– Han hadde store komplekser overfor pater Leo, fortsatte pater Jon. Dette resulterte i aggresjon mot ham. Røttene til dén historien ligger langt tilbake i tiden, før min og din tid. Husk at pater Ansgar var den første nordmann som trådte inn i dette klosteret. Den gangen var det helt italiensk av ånd og tone. Les bare . . . Pater Jon bladde fort i et annet bind. Der pekte han på et avsnitt og lot Andreas lese høyt:

> «Italiensk er husets sprog, italiensk er husets mat, italiensk er husets tone. – Når skal vi bli norske? Vi er en italiensk øy – midt i Gamlebyen i Oslo! Patrene kommer stadig opp i praktiske vanskeligheter – de kan nemlig ikke norsk. Jeg må stadig hjelpe dem, oversette, være tolk. – I dag fikk jeg såvidt avverget at vi bestilte 40 kg hvalkjøtt i stedet for fire. Igår ble det levert en halv million tannstikker på døren, etter Bennos bestilling. Da jeg oppklarte misforståelsen, nektet firmaet å ta dem tilbake. – Vi har tannstikkere for minst tusen år!»

Andreas lo. – Stakkars Benno, han hadde funnet norsken altfor vanskelig. Til slutt hadde han gitt opp. Likevel gikk det på et vis, men med hjelp fra pater Ansgar.

– Hvilket bind var dette?

– Nummer 20 – for femten år siden.

– Da er mye skjedd på kort tid.

– Det kan du trygt si.

– Hvorfor er krøniken ført på norsk?

– Han insisterte vel på det.

– Og det fant de andre seg i?

– Tydeligvis.

– Da kan de ikke ha lest i den ofte?

– Neppe. Det var vel slik den ble hans egen verden. Ingen brød seg om den. Først i våre dager er pater Ansgar blitt identifisert med krøniken. – Vi norske er vel mer nysgjerrige – og nærtagende. Hva tror du?

Andreas trodde ingen ting.

– Mye tyder på at italienerne så på pater Ansgar som en nyomvendt, halvsivilisert villmann. Og pater Leo ble stående som selve symbolet på husets italienske fortid – et tilbakelagt stadium, et stadium Ansgar intenst hatet.

Og pater Leo får gjennomgå. – Alt er bare galt med pater Leo, fra ørnenesen til norsken. Konkrete anklager mot pater Leo kan kokes ned til et fåtall: Han beskyldes for manglende dømmekraft, for å ha opptatt ubalanserte mennesker i kir-

ken, for å være indiskret, for å være altfor temperamentsfull, for å ha dobbeltmoral, osv. – Det som bekymrer meg mest i alt dette er likevel undertonen; den er bitter og hatsk. Se selv:

> «Pater Leo var igjen meget uforskammet under rekreasjonen. Han antydet frekt at de norske brødrene ikke var skikkelige katolikker – fordi de alle var konvertitter. Vi er bare noen romantikere og entusiaster, med begge ben solid plantet i skyene. Videre tillot han seg den uhørte kommentar at huset var blitt altfor norsk med årene. Han påsto at det var flere folk i kirken før – dengang han var prior – at det var flere som kom hit i retrett, at atmosfæren i huset var mer kontemplativ – kort sagt.»

Andreas skjøv bindet fra seg. – Var dette sant?

– Neida, skyndte pater Jon seg å forklare. Sannheten er den motsatte. Før var dette en ghetto, en øy, en slags sekt. I dag er vi del av det Norge vi befinner oss i. Bindene fra de første tiårene viser tydelig hvor isolert de levde dengang. – Her har du bind nummer 10 – for 25 år siden. La oss se hvor lite som skjedde den gangen . . .

Pater Jon bladde frem og tilbake.

– Februar måned: her er bare noen få opplysninger.

2/2 «Provinsialen var på besøk i to uker.»

17/2 «Pater Luigi reiser til Roma.»

23/2 «Pater Bruno dro til Bergen for å holde retrett for søstrene.»

– I mars er det enda færre.

9/3 «Pater Adriano har fått antatt et manuskript hos forleggeren i Milano.»

15/3 «Frater Olav reiste til novisiatet i Orvieto.»

– I april måned står her bare en eneste dato –

12/4 «Her skjer ingen ting. – Vi kunne likegodt vært på månen.»

Andreas smilte. Slik hadde det altså vært før. Han kunne forstå pater Ansgar bedre nå.

Pater Jon fortsatte å bla på måfå i noen av de tidlige bindene. Alt dreide seg om en liten og beskyttet verden, som var idyllisk, men ellers uinteressant. Skiftet kom da det begynte å bli flere nordmenn blant dem. Etter Ansgar kom Thorfinn og Svithun, dernest Olav og han selv, Jon. Derved var de fem norske. Samtidig døde mange av de eldre patrene. På få år var huset derfor blitt et ganske annet. Og nå var pater Ansgars time kommet. Derfor ble også krøniken fyldigere og mer spennende å lese. Det skjedde med ett mer. Klosteret ble et viktigere sted for Norge. Det hadde alltid vært et åndelig kraftsenter, men nå var det som om denne kraften ble kanalisert og bar større frukter. Det ble større etterspørsel etter patrene. Norsk ble offisielt sprog i huset. Man begynte å publisere ting på norsk. Ansgar selv overtok som økonom etter Leo. Pater Jon ble novisemester for Andreas – og han var den første som ikke hadde fått sin opplæring i Italia. Rafael var kommet til, og nå var han novisemester for unge Victor.

Slik var husets historie og derved var de fremme ved sin egen samtid.

Andreas ville gjerne vite litt mer om Ansgars syn på de andre i huset. Derfor spurte han rett frem:

– Hva skriver han om pater Adriano?

Jon bladde i et av bindene. Denne gangen var det han som leste:

> «Pater Adriano burde ha blitt i Italia. Alle bøkene hans er på italiensk. Dessuten er de for spekulative. Han har liten eller ingen bakkekontakt. Den slags teologi er det ingen som skriver lenger. – Han kunne likegodt ha levd i middelalderen.»

– Osv., osv., Andreas, sa pater Jon og slo boken igjen.

– Men dette er jo ikke riktig?

– Nei, på ingen måte. Pateren er en stor teolog og en kjenner av våre viktigste kilder: Theresa av Avila og Johannes av

Korset. Men det stemmer nok at han er preget av sin generasjons syn på teologien, fra dengang han studerte i Roma. Og det begynner å bli noen år siden nå.

– Er det noe av det han sier om pater Leo eller Adriano som kunne gjøre dem til mordere? – Andreas virket med ett mer engasjert.

– Godt spørsmål – det er jo dette saken dreier seg om. De fremtrer som noen uhyrer, hver på sin måte, og det er ikke akkurat hyggelig å ha stående for all ettertid.

Andreas tygget litt på svaret uten å si mer på en stund. Tikkingen fra det gamle vegguret ble straks så mye sterkere.

Selv var han kanskje den som var mest begeistret for det italienske. Likevel følte han seg lojal mot fornorskningen av stedet. – Hvorfor skulle han ikke det? Men han delte på ingen måte pater Ansgars syn på Leo og Adriano, slett ikke. Men så hadde han heller aldri opplevd dem som en trusel mot seg og sitt. Hva fortalte krøniken om de norske brødrene, tro?

– Pater Thorfinn skjelles ut som en musikalsk dilettant, som har ødelagt samtlige liturgier han har deltatt i, enten med sang eller spill. – Dilettant, Andreas! Det stikker nok noe personlig under den anklagen. Du vet, pater Ansgar kom fort i skyggen av pater Thorfinn, som alltid har vært en briljant mann.

– Pater Svithun omtales gjennomgående som et null og en «gris» – på grunn av all hvitløken.

– Noe der, mumlet Andreas.

– Men krøniken erstatter etterhvert navnet med betegnelser. Se her: GRISEN, står det i rødt, hvor det skulle ha stått pater Svithun; DILETTANTEN, hvor det skulle ha stått pater Thorfinn; MAFIAEN hvor det skulle ha stått italienerne.

– Omtaler han aldri seg selv?

– Aldri, ikke en eneste gang.

Andreas kastet et blikk på vegguret – det viste 10.30. Nå var det sengetid – men det hadde ingen hast. Kanskje fikk han aldri igjen sjansen til å se i krøniken. Han valgte derfor å holde pater Jon med selskap ennå en stund. Pateren måtte ha

gjettet tankene til Andreas, for han fortsatte ivrig:

– Videre kommer vi til pater Olav, som slett ikke holder mål. Han er for lite streng, later det til. For pater Ansgar var det en katastrofe at pater Olav ble prior, nettopp av denne grunn. Han mente å vite at dette var kjent langt utenfor klosterets fire vegger. Pater Olav får skylden for alt mellom himmel og jord, fra de store sammenhenger og ned til de rene bagateller. Pater Ansgar mente å spore en nedgang for klosteret i den perioden vi er inne i.

Andreas kastet et blikk ut vinduet, mot kirkegården. Selv uten månens hjelp kunne han skimte St. Hallvard som sto der, og denne gangen var det bare én av ham. Han fant det betryggende.

– Og hva med deg selv, pater Jon?

– Det er ikke fritt for at jeg også får gjennomgå. Han så på meg som et lat og udugelig menneske som stort sett spiste og sov og sa seg enig i alt pater Olav mente. Jeg slipper relativt billig fra det.

– Men jeg da?

– Vent litt, Andreas. Først kommer turen til pater Rafael.

– Ja? – Andreas lot som han var middels interessert.

– Han blir beskyldt for å være en teologisk «modernist» – det vil si altfor liberal i sine anskuelser.

– Hvilke da?

– Meninger om dette og hint, Andreas. – Spør du meg, så spør jeg deg.

– Her står at Rafael er uegnet som novisemester, fordi han forfekter en farlig teologi.

– Og hva med meg, forsøkte Andreas seg igjen.

– Du er blitt en dårlig kokk, dum og fjollete, som liker å sprade på byen i ordensdrakten. Du stjeler fra de andre – uten at han spesifiserer hva. Du spiser utenom måltidene. Du sitter på kjøkkenet og sladrer dagen lang. Du er altfor sjelden å se i kirken. – Ett sted kaller han deg bare GLORIA.

– Får jeg se?

Det fikk han.

Andreas var blitt helt rød i toppen. Dette var langt verre

enn han hadde trodd. Gloria! – den sved ikke så rent lite. – Og han som hadde støttet opp om pater Ansgars økonomiske linje så godt han kunne. «Utakk er verdens lønn», konkluderte han med seg selv og skjøv boken tilbake til pater Jon. Dernest rettet han litt på kuttens hette for å komme seg etter forfjamselsen.

Pater Jon satt og iakttok ham uten å si noe.

– Og Victor? – Andreas fant det nå opportunt å fortsette.

– Omtales som Rafaels disippel. Det er alt han har å si om ham. I den sammenhengen er det at han kommer med den eneste positive omtalen av pater Olav som prior – fordi han vil forhindre at Victor får avlegge løfter hos oss.

– Er det sant?

– Delvis, ja. Han synes at han er feminin . . .

Der fikk Andreas seg nok en ubehagelig overraskelse.

– Vi har helt glemt pater Magnus – Andreas foretrakk å gå videre.

– Det er nok det beste. Han blir skjelt ut etter noter. Se selv!

På ny gikk boken over bordet. Andreas leste:

> «Den dagen Magnus fikk avlegge løfter, opphørte St. Øystein's å være et seriøst kloster. Fra da av var alt mulig og alt tillatt . . . Han synger som en kanarifugl . . . han går som en skilpadde . . . han spiser som et dyr . . . »

Bindet vendte tilbake til pater Jon som slo det sammen og la det i bunken med de andre.

– I og for seg er dette hatske småligheter alt sammen, men sett under ett kan det bli ganske alvorlig. Dersom innholdet i krøniken lekket ut, var det nok mer enn én som kunne tenke seg å gjøre slutt på hele krøniken – eller på kronisten selv, det siste ville jo være langt tryggere.

Den som måtte føle seg mest truffet, tenkte Andreas – for eksempel husets øvrighet? Hverken prior eller subprior kom særlig heldig fra dette, og de hadde mulighet til å dekke over

sine spor. – Var det morderen selv som satt her og leste høyt for ham? Hvorfor skulle han gjøre det? Kanskje var dette en måte å leke uskyldig på, eller å skyve mistanken over på andre? Var det et forsøk på å gjøre begge deler? En morder er et slags dobbeltmenneske, visste Andreas. Han lever et spaltet liv, fordi han har to sider: én farlig og én uskyldig. Den ene siden kjenner vi godt, den andre ikke . . .

– Vet du at det var overlagt drap – han kan jo ha drept ham ved et uhell? forsøkte Andreas seg.

– Vi fant et stygt merke i bakhodet på pater Ansgar. Han ble slått ned bakfra med en tung gjenstand. Og det slaget kan ha drept ham momentant. Ellers frøs han ihjel . . .

– Oppdaget Dr. Samstad slaget i bakhodet?

– Langt ifra – han nøyde seg med å kjenne på pulsen og åpne vinduet.

– Men hvorfor denne mellomstasjonen, jeg mener fryseboksen?

– Kanskje for at morderen ville ha tid på seg – for å få det hele til å se ut som et forsvinningsnummer. Det er det tryggeste, vet du. Intet lik – intet bevis, uansett mistanke. Folk forsvinner rett som det er. Og selv om ikke alle er blitt myrdet, er det nok tilfelle for en del av dem.

– Men hvordan gikk det til, pater Jon? Jeg går ut fra at det hele skjedde inne hos pater Ansgar av en som ville se krøniken, eller som var i ferd med å se i den og ble overrumplet av kronisten selv.

– Ingen slapp inn der uten at pater Ansgar selv lukket ham inn. Døren var alltid låst. Morderen har enten gått rett på sak eller overlistet kronisten under påskudd av at han var i et annet ærende.

– Han må være ganske kaldblodig?

– Det kan du regne med.

Andreas reiste seg med ett for å strekke benene. Det var bare et kvarter til midnatt.

Pater Jon satt og så betenkt ut. – Så kom det uventet:

– Det er noe jeg ikke forstår, Andreas. – Hvorfor fjerne kronisten og la krøniken ligge igjen tilbake, den som er mo-

tivet? Det er jo halvgjort arbeide. Det ville nesten vært tryggere omvendt. – Hva mener du?

Andreas skjønte med ett at pater Jon ikke hadde lagt merke til at det manglet noen ark i bind 34. Skulle han røpe det for pateren? Det var egentlig hans plikt å gjøre det. Men samtidig ville han jo røpe at Rafael og han hadde drevet og etterforsket på egen hånd.

For å utsette avgjørelsen foreslo han at de skulle lage seg et eller annet å drikke. Det var sent og litt kaldt her ute. Det ville være godt å ha noe å varme seg på.

Men det slapp han å gi seg i kast med. For i det samme sto pater Leo i døren fra matboden.

Beretter om pater Leo
som kommer på nattlig visitt
og forklarer vinens gåter.
Om Andreas som blir varm i toppen –
og røper at det mangler ark fra
krøniken

Begge skvatt litt da de så ham. Han sto der plutselig med en flaske rødvin under armen.

– God aften, god aften. – Unnskyld at jeg forstyrrer. Jeg har bare vært nede i vinkjelleren og hentet en flaske til i morgen.

Nå var det italienerens tur til å skvette.

– Er *det* krøniken?

– Værsågod, pater Leo – bare forsyn deg, svarte pater Jon trett.

– Ellers takk!

Nå kom han bort til bordet og ble stående og se på bøkene en stund. Om han var redd dem, var umulig å si.

– Får jeg heller by på et glass vin?

Det fikk han. Og slik tok aftenen en uventet vending. De tre satt rundt bordet med en stor stabel av krøniken mellom seg. – Men praten skulle gå i en helt annen retning.

– Hvordan var det egentlig i gamle dager? ville Andreas vite.

Pater Leo svarte ikke med en gang.

– Vi representerte noe helt nytt i Norge, kom det omsider.

– Karmelittene hadde jo aldri vært her før.

– Jeg tenkte ikke på det. Jeg tenkte rent kulturelt.

– Hvordan da?

Pater Jon gjorde tegn til Andreas at pater Leo skulle få snakke ut.

– Katolisismen er en jordnær religion, vet du. Den består i å hellige vårt daglige liv, å forvandle det helt menneskelige – husk: Gud møter oss gjennom brødet og vinen. Katolisismen kommer til oss nedenfra, ikke ovenfra – innenfra, ikke utenfra. Den hellige messe er typisk nok et måltid. Meditasjon og bønn kommer i annen omgang, som en følge av dette. Men først av alt kommer vin og brød. – Slik levde vi det mystiske liv, enkelt og dypt. Kirken og kjøkkenet var vårt «daglige brød» – i tillegg kom bønn, meditasjon og studier.

– Fordi vår religion er jordnær, fungerer den bare dersom det er enhet og sammenheng i det livet vi lever. Mennesket lever av vin og brød – materielt som åndelig: Lever vi av vin og brød på det åndelige plan, må vi også gjøre det på det materielle. Det er med andre ord vårt hverdagsliv Gud har steget ned og helliget gjennom Messen. Husk: Messen er ikke gyldig dersom vinen og brødet ikke er ekte.

– Religion og kultur hører sammen, som fundament og overbygning. Men taler de ikke samme sprog, fungerer ikke religionen. Man kan ikke leve på én måte og tro på en annen. Religionens symboler må alltid være ekte – brødet og vinen kan ikke være symbol på et symbol. Og vår religions største symboler er nettopp brødet og vinen, livets grunnelementer.

De skålte i stillhet og nippet til vinen.

Andreas visste for så vidt dette fra før, men det lød nytt og spennende når pater Leo forklarte det, dessuten var det mer enn teorier det her dreide seg om – det var pater Leo selv saken gjaldt, mannen og alt han sto for.

– Gud møter oss derfor i måltidet. Fordi vi lever av brød og vin, er det her Gud kommer oss i møte. I måltidet møtes himmel og jord. Vårt daglige brød får åndelig kraft – og nærer oss på et dobbelt plan. Slik blir livet et mysterium og en enhet.

– Det er ikke vi som fortærer Gud – det er Han som fortærer oss, fordi Han identifiserer seg med brødet og vinen. Vi spiser og drikker oss til evig liv. Slik blir livet guddommeliggjort.

– Det er den samme Gud vi studerer gjennom sproget, gjennom bilder og symboler. Det er de samme symbolene vi søker å legge bak oss i den mystiske bønn, for å oppleve enheten med den Ene. – Men alt sammen springer ut av den kilden som er brødet og vinen – jordens frukt og livets næring.

Igjen smakte de på vinen før pater Leo fortsatte med sin strøm av ord:

– Nordiske mennesker kan lett bli spaltet når det kommer til religion. – Gud blir lett en annen og spesiell verden, som av og til mobiliseres, invaderer følelser og tanker – for så å bli borte igjen. Men Gud er ikke slik. Himmel og jord er ifølge katolsk tro uløselig sammenknyttet. Vår verden er blitt transparent, gjennomsiktig av guddommelig mening – på grunn av Ordet som ble kjød. Gud ble menneske for at mennesket skulle bli Gud, og derfor er intet menneskelig Gud fremmed. Gud er menneskenes venn – Gud elsker mennesker: han er filantrop, som de gamle sa. Derfor begynner Gud alltid med det som er begynnelsen: brødet og vinen.

Det var en mystiker de satt og lyttet til, ingen tvil om det. Pater Leo representerte den eldste og opprinnelige form for kristendom. Den hadde nådd Norge etter at Middelhavsverdenen hadde vært kristen i tusen år. Og derfor var karmelittenes nærvær så viktig. Pater Leo var vokst opp med denne livsanskuelse; de norske var konvertert til den.

Pater Jon hadde sittet og iakttatt pater Leo mens han talte. Den gamle hadde trukket hetten over hodet fordi det var kjølig her ute om natten. Alt de så av det imponerende hodet hans var den høye pannen, de dype og mørke øynene, et par store og buskete øyenbryn, ørnenesen, den faste munnen og den markante haken. Som han satt slik talte han på århund-

renes vegne, på hele Kirkens vegne, og det ville nesten være blasfemisk å motsi ham. – Hvorfor skulle de nå det? Fordi pater Jon satt og lekte med en tanke han gjerne ville utprøve.

– Vil du ikke si at vi fortsatt lever slik, pater Leo?

– Ikke helt, tror jeg.

Andreas og Jon så på hverandre – dette var de ikke forberedt på.

– Og hva er forskjellig idag? Nå var det Andreas' tur til å spørre.

Pater Leo nippet til vinglasset før han svarte. De andre lot sine glass stå mens de iakttok pateren. Han var fra Firenze, en ekte florentiner.

– Dere fusker, kom det omsider, lavt men tydelig. Pater Leo så ned i vinglasset da han lot ordene falle. De ble hengende i luften, uimotsagt.

– Dere fusker med livet . . . dere forfalsker det.

– Gjør vi?

– Ja.

– Hvordan da?

– Dere lever ikke naturlig . . .

– ??!

– Dere fryser råvarene . . . og drikker vann til maten. Dere har brutt forbindelsen til kirken. Livet spriker. Det er ikke lenger noe som binder det sammen. Livet i klosteret har ingen fellesnevner lenger. Husk: mennesket er hva det spiser – det ordet gjelder også på kristen grunn.

– Men slik var det ikke før. Vi levde ett liv, og det hadde én mening, basta. Dere er kompliserte – derfor er livet her også blitt komplisert. Se bare hvordan kjøkkenet ser ut: fullt av maskiner – og ikke av mat. Nei, det var ikke slik våre fedre levde.

Pater Leo var blitt ganske ivrig nå, heftig var kanskje et bedre ord. – Andreas satt som lamslått. Hadde han hørt riktig? Var hans kjøkken en hindring for å leve klosterlivet riktig? Nå var det visst på tide med litt mindre mystikk og litt mer fornuft her.

– Vinens mysterium er vår tros største hemmelighet, fortsatte pateren. Vinen er en gudedrikk: den kommer fra Gud og gjør oss til guder. Dersom vi avskjærer oss fra vinrankens livgivende kraft, er det livet selv vi bryter med. Og det er dere i ferd med å gjøre. Måltidene ligner ikke lenger Messen – Messen fungerer ikke lenger som måltid. Pater Ansgar – fred med sjelen – forsto aldri dette. Det fremgår sikkert av krøniken. Hans virkelighet spriket, han levde et dobbelt liv, to slags liv – og ingen av dem fungerte. Hans liv var kaldt og dødt. Jord og himmel møttes ikke for pater Ansgar . . .

Andreas skulle til å si noe, men pater Leo kom ham i forkjøpet.

– Det er ikke din skyld, Andreas, men de som ville det slik.

Pater Jon kremtet og så ut vinduet så lenge. Enten følte han seg brydd eller så følte han seg truffet.

Tikkingen fra vegguret ble enda sterkere i tenkepausen som fulgte.

Med ett reiste pater Leo seg, tok hvitløkskvasten fra bordet og sa til Andreas:

– Denne henger man på veggen – slik!

Og med ett befant den seg ved siden av redskapene over komfyren.

– Hjelper den ikke også mot vampyrer? – Andreas var blitt sår fordi pater Leo hadde kritisert kjøkkenet hans.

– Den hjelper for alt, vennen min.

– Med ondt skal ondt fordrives . . .

Da begynte pater Jon å le. Men det hjalp lite. Slaget var tapt og den seierrike pater Leo seilte stolt ut av kjøkkenet med et vennlig *buona sera, buona notte*.

Tilbake på bordet sto en tom rødvinsflaske og krøniken.

– Franskmennene kaller en slik for *un cadavre* – et lik, sa pater Jon og pekte på den tomme flasken. Så fortsatte han i en fortrolig tone:

– Det betydelige ved pater Ansgar var at han brøt det gamle kulturmønsteret. – Nå pekte han i retning av krøniken. – Hadde det ikke vært for ham, var vi fortsatt en italiensk koloni, uten større interesse for Norge og nordmenn. – Det

er vi forresten alle enige om, ja, med ett unntak.

– Og hvem er det?

– Pater Thorfinn.

Dette var nytt for Andreas.

– Mannen har såkalt «kunstnersinn», han foretrekker alltid det italienske fremfor det norske. Han gikk alltid imot pater Ansgar. Hadde det vært opp til pater Thorfinn hadde du måttet fly benene av deg og handle fersk mat hver dag.

Andreas ristet på hodet. – Ikke jeg . . .

– Ble ikke den hellige Ansgar kalt «Nordens apostel»? – Det er noe symbolsk i dette . . .

– På sett og vis er det vel det.

– Hvordan forklarer du at pater Ansgar ble slik?

– Hvordan da?

– Misunnelig, smålig, hatsk – slik du viste meg det i krøniken?

– Det kan vel henge sammen med at han i utgangspunktet var et overidealistisk menneske, som så ble skuffet over de svake sidene hos sine medbrødre, klosterlivets hverdag, om du vil. Så trakk han seg gradvis inn i seg selv, og til slutt henvendte han seg bare til krøniken – som derfor ingen fikk lov til å se. En særlig stor skuffelse for ham var det at pater Thorfinn ikke støttet opp om fornorskningen hans.

– Men det sto også svært alvorlige ting der.

– Hva tenker du på?

– Anklagene mot pater Olav og pater Rafael.

– Løgn og forbannet dikt – store feil og synder er av en annen art.

– For eksempel?

– Hovmot, selvgodhet, egenvilje, hat . . .

– Mener du virkelig det, pater Jon?

– Selvfølgelig mener jeg det – det er pater Ansgar selv det beste bevis på. Han har begått langt verre synder med denne krøniken enn alt han lekser opp om oss andre sammenlagt.

– Og likevel unnskylder du ham?

– Jeg sa ikke det, Andreas. Jeg forsøkte bare å forstå hvordan han har fungert i alle disse årene.

– Hadde *du* noe imot pater Ansgar?

– Nei – det var han som hadde imot meg. Les selv!

Pater Jon rakte Andreas nok et bind av krøniken. Men frateren lot den ligge. Han var for opptatt med å tenke.

– Men noen må ha lagt ham for hat . . . Noen som ønsket å se ham – dypfryst.

– Det vet jeg like godt som du.

– Men da har jo det hele vært forgjeves.

– Hvordan da?

– Pater Ansgar er død, men krøniken er her, alle bindene. Hva er så oppnådd? Jeg mener: motivet ligger her like for øynene våre.

Andreas var fortsatt interessert i å få vite om pater Jon hadde oppdaget at det manglet noen ark. I stedet måtte han nøye seg med et nøkternt svar på sitt spørsmål, et han selv hadde tenkt på tidligere.

– Kanskje oppdaget du kronisten før morderen rakk å få fjernet krøniken, Andreas. Husk: du overrumplet ham sannsynligvis. Han trodde sikkert at han hadde bedre tid, i hvert fall et døgn eller to til. Du fant ham nesten like etter at han var død.

Andreas kastet et blikk ut mot haven før han lot spørsmålet falle:

– Du har ikke lagt merke til om noe skulle mangle, pater Jon?

– Noe hva da?

– En del av krøniken – noen ark for eksempel. – Andreas forsøkte å få spørsmålet til å lyde så uskyldig som mulig. Men det var for sent; pater Jons mistanke var allerede vakt.

– Hvordan kom du til å tenke på den muligheten, Andreas?

– Vet ikke, den bare falt meg inn.

– Jeg har jo ikke rukket å lese systematisk gjennom det hele. Hittil har jeg konsentrert meg om de siste bindene, som gjelder oss som bor her nå. Men du har satt meg på en god idé der. Hvordan finner man lettest ut om det mangler ark?

– Ved å kontrollere sidetallene, for eksempel.

– Da får jeg vel tilbringe resten av natten med det, i stedet

for å lese videre. – Samme kan det være, forresten.

De tømte glassene sine. Men ingen av dem ville reise seg og bryte opp ennå. Andreas følte at pater Jon gransket ham med blikket. Han forsøkte å si noe, men lot det være. Andreas hadde faktisk ikke mer å si for øyeblikket – han var blitt redd for å røpe sin medsammensvorne, pater Rafael. Og han følte seg slett ikke sikker på at pater Jon ville like at de allerede hadde utforsket krøniken på egen hånd. – Han følte det som om pater Jon kunne lese tankene hans der han satt.

Nå merket Andreas at han begynte å bli varm. – Var det fordi han hadde dårlig samvittighet? Neida, det var selvsagt på grunn av vinen til pater Leo. Han ble sint på seg selv et øyeblikk. Han likte ikke blikket til pater Jon. – Var dette en felle?

– Si det heller, Andreas – hva er det som plager deg? hørte han pater Jon si, rolig og vennlig. – Du kan betro deg til meg.

– Det sier dere alle, kom det heftig og uventet fra frateren. Plutselig følte han seg liten og ubetydelig omgitt av prester og mordere – prestemordere i dobbelt forstand . . . Han visste at følelsene fikk sterkere grep på ham for hvert nytt øyeblikk. Han følte seg utnyttet og brukt av alle. Andreas ville helst gå nå. Det var blitt sent, altfor sent, det måtte pater Jon forstå.

Pateren måtte ha merket at noe foregikk inne i Andreas, for han gjentok de siste ordene, vennlig og rolig.

– Si det, Andreas. Du vet noe. Du vet mer enn du vil ut med. Dette er viktig! – Skjønner du?

Andreas reiste seg brått fra stolen og trakk frem bind 34 av bunken foran ham på bordet. Så gav han det til pater Jon og sa kort og bittert:

– Tell!

Pater Jon så gjorde. – Han bladde og talte, uten å si noe. Etter en stund stanset han tellingen og så bort på Andreas.

– Hør – du behøver ikke fortelle meg hvordan du fant ut av dette. Men skulle du få behov for å si det, så skal det ikke komme videre.

Men Andreas hørte ikke – han var allerede på vei ut fra kjøkkenet.

Her får Andreas enda en gave og lærer mer om det italienske kjøkkenets hemmeligheter. Om en visitt hos pater Adriano – som tar bladet fra munnen – og om pater Thorfinns skjulte sider

De befant seg i korstolene i kirken, slik de pleide før laudes. Igjen var denne brogete forsamlingen forvandlet til statuer. Igjen var all deres oppmerksomhet vendt mot det evige, mot virkeligheten bak de jordiske realiteter, mot det åndelige og immaterielle, mot det som overgår enhver forstand, mot det som sprenger alle grenser, det som intet dødelig kan romme eller favne. Igjen var stillheten aktiv og tausheten levende. Igjen begynte dagen med at livet søkte livets kilde, at jorden hevet seg mot himmelen, at sjeler bad om ild fra oven, om at åndens regn måtte få overrisle menneskehjertets tørre gressganger – om at alt som skilte skapningen fra Skaperen måtte vike bort og bli til intet.

Men Andreas hadde ingen indre fred under denne meditasjonen.

Han hadde trukket hetten på kutten godt over hodet, men det hjalp lite – den ytre verden trengte seg på. Han hadde lukket øynene, men hver gang så han for seg blikket til pater Ansgar der han lå i dypfryseren: fredelig, stille – og helt kald.

Han hadde forsøkt å jage tankene bort, men de ble stadig flere. Han satt der og sloss mot deres uryddige flom og mot følelsenes virvar i sitt indre. – Det hjalp like lite.

Han prøve å feste oppmerksomheten mot et bestemt punkt i koret. Viste han bare utholdenhet ville han nok få fred til sist. Så lukket han øynene på ny.

Men nei – freden uteble denne morgenen. Det var visst ikke meningen at han skulle få meditere i det hele tatt. Ved siden av ham satt frater Benno. Han pustet tungt og jevnt. Intet kunne forstyrre Benno. – Men så visste han jo ikke at pater Ansgar var blitt myrdet.

Andreas åpnet like godt øynene igjen – og så rett inn i ansiktet til pater Rafael på motsatt side. Han satt urørlig, men virket alt annet enn avslappet.

Andreas lot blikket vandre – kampen var likevel tapt denne morgenen. Pater Thorfinn så ut som han drømte, det gjorde han kanskje også. Pater Adriano ba sin rosenkrans, stille men flittig; leppene beveget seg sammen med perlene på bønnekjeden. Han hadde trukket hetten helt ned i pannen og var langt borte. Pater Leo satt rak i ryggen og så ut som et romersk keiserportrett fra antikken. Pater Olav hadde ennå ikke innfunnet seg.

Hva satt de og tenkte alle sammen? – Atmosfæren var altfor spent til at Andreas fikk seg til å tro at de mediterte. Alt var akkurat som mandag morgen – og likevel var alt så annerledes.

Så ristet han hetten av hodet og ventet på at morgenbønnen skulle ta til.

> Herre, mitt hjerte er ikke hovmodig mine øyne er ikke stolte.
> Jeg sysler ikke med store ting med det som er over min evne.
> Jeg har roet min sjel som avvendt barn hos sin mor.
> Som barnet på morens fang slik faller min sjel til ro.
> Stol på Herren, Israel fra nå og til evig tid.

Andreas satt på kjøkkenet og inntok en sen, makelig frokost. Han så seg rundt i det som var hans eget rike i klosteret – eller som hadde vært det . . .

Kjøkkenet var ikke det samme for Andreas lenger. Det var blitt et fremmed sted etter at de fant pater Ansgar. Dypfryseren var ikke lenger hans, og dermed var ikke kjøkkenet hans heller. Den dypfryste pateren hadde på en eller annen måte forandret Andreas' innstilling til det hele.

Én ting var sikkert: Andreas kom ikke til å bruke dypfryseren mer. Sant å si hadde han tenkt å gå ut og handle for en gangs skyld, kjøpe ferske varer på torget like ved Gamlebyen nasjonalpark. Dette hadde ikke Andreas gjort på år og dag, på grunn av dypfryseren som hadde forenklet alt og gjort matlagingen så meget rimeligere.

Underlig at det var pater Ansgar som var blitt dypfryst – det var jo han som hadde foreslått anskaffelsen av denne maskinen, dengang han overtok som økonom. «Foreslått» var mildt sagt – han hadde påbudt den, for å spare både tid og penger, og for å «fornorske», som han kalte det.

Nå var han blitt dypfryst selv – tenke seg til! En såkalt skjebnens ironi, humret Andreas med seg selv. – Han lekte videre med tanken mens han gav seg tid over morgenkaffen.

Jo mer han tenkte, desto underligere fortonte det hele seg. Når sant skulle sies, var pater Ansgar dypfryst i mer enn én forstand. Den som hadde lagt ham der hadde bare understreket noe alle nå visste: at pateren var kald fra før, kald inne i seg. Det hadde krøniken bevist, krøniken som var motivet for handlingen. Og arkene som manglet inneholdt vel noe som røpet morderen, noe som var ekstra kaldt, bittert – ja, hvorfor ikke: dypfryst?

Andreas merket hvordan den varme kaffen gjorde godt og motvirket alle assosiasjonene dypfryseren gav ham.

Men så fikk han seg en ny overraskelse, som gav ham et aldri så lite støkk, selv om det for så vidt var uskyldig nok. – På den store kjøkkenbenken sto det noe som *han* i hvert fall ikke hadde plassert der. Det måtte være en av disse anonyme «gavene» som en eller annen drev og skjenket ham.

Hva var det så denne gangen? En kanne olivenolje – fra Toscana. «Til matlaging» sto det på en lapp klistret fast til kannen. – Hvem var det som drev sitt spill med ham på denne måten?

Andreas ble stående i noen minutter og se på kannen med olivenoljen. Men snart fikk han annet å tenke på. – Pater Olav kom til en forsinket frokost. Han så søvnig ut.

Olav ble benket og skjenket kaffe. Andreas håpet at det ville være mulig å få prioren litt på gli denne morgenstunden. Men det ble vanskeligere enn som så. For pateren satt der taus, i egne tanker.

– Hvordan går det med krøniken, pater Olav?

Prioren svarte ikke.

– Kommer dere ingen vei? forsøkte han seg igjen.

Pateren ristet på hodet. Han ville tydeligvis ikke diskutere dette med Andreas. – Men frateren aktet ikke å gi seg så lett.

– Det må da finnes et eller annet motiv i alle de bindene?

Olav ville ikke svare.

Hva skulle han nå prøve?

– Hvis jeg kan være til noen nytte . . .

– Ta deg av kjøkkenet, du – så skal vi ordne opp i dette.

– Klarer dere det da? Ordene slapp ut av ham uforberedt og impulsivt. Nå gikk han lovlig langt.

– Klarer ikke vi det, så klarer ikke du det.

I det samme sto Benno i døren. Dette reddet samtalen.

– *Salve, salve*!

– *Salve, caro*, hilste Andreas blidt. Du vet ikke tilfeldigvis hvor denne skriver seg fra? Andreas pekte på kannen med olivenolje.

Det visste Benno ikke. Men øynene hans lyste opp da han fikk se den.

– *Olio . . . di Toscana*. Verdens beste!

– Det sier dere alltid bare det kommer fra Italia, lød det surt fra pater Olav borte ved bordet.

Benno overhørte spydigheten. I stedet tok han Andreas i armen og betrodde ham:

– Hvis du bruker den til matlagingen i stedet for smør, blir alt så mye bedre.

– Hvordan da?

– Tenk deg et speilegg. Stekt i smør er det en prosaisk affære – men stekt i olje . . . *un poema*, da blir det straks et dikt! Benno hevet hånden til munnen, kysset to fingertupper og sendte en liten salutt opp mot de høyere makter som hadde ordnet det slik.

Pater Olav snøftet bare.

– Skal vi prøve?

– Greit! Andreas var med på alt. Dessuten ville han gjerne ta igjen litt overfor pater Olav.

Frem kom en liten stekepanne.

Med ett befant det seg olje og egg i pannen. Straks begynte det å surre og steke.

– Egget er gammelt – plommen helt flat, mumlet Benno. – Denne hønsen har aldri gått ute i Guds fri natur! Han sukket oppgitt.

– *Hønen*, rettet Olav.

– *Eccolei* – værsågod, sa Benno flott og la egget på tallerkenen, mens han strødde litt basilicum over. Pateren rakk ikke å protestere før det lå der og smilte til ham med et stort og mildt øye. Kjøkkenet var fylt av en behagelig duft, ikke stram og ikke for sterk – akkurat slik et kjøkken skal lukte.

Pater Olav ble ganske forvirret. – På andre siden av bordet sto to legbrødre – en norsk og en italiensk – og stirret på ham med forventning i blikket.

Endelig ga han etter.

– Det smakte? Benno smilte fra øre til øre.

Pater Olav svarte ikke; han spiste.

Andreas var på vei til Rafael da han nesten kolliderte med pater Adriano. Det skjedde idet han rundet et hjørne i korridoren.

– Andreas, kan du hjelpe meg et øyeblikk? Lyset er gått i skrivebordslampen.

Det kunne han saktens. Slikt tok ikke mye tid.

Pater Adrianos celle var klosterets vakreste værelse. Mest av alt lignet det på et fornemt antikvariat. Reoler i mørkt tre dekket de fire veggene fra gulv til tak. Det var teologisk litteratur – på mange sprog og bundet i skinn og gull. Midt i værelset sto et større skrivebord, også av tre, og bak dette en høyrygget stol i ekte gyldenlær. Borte ved vinduet sto to dype lenestoler og et røkebord.

Dette var en teologs verden, et paradis for intellektet, resultatet av et langt livs forskning og arbeide. For pater Adriano – som var romer – var en anerkjent teolog. I alle år hadde han vært klosterets ansikt utad. Nå var han gammel, men skrev fortsatt lærde artikler om karmelittenes historie og tradisjoner. Han var Skandinavias ubestridte autoritet på de spanske mystikerne. Mens pater Rafael var en ny og ung stjerne på teologiens store firmament, var pater Adriano en aldrende mester. Onde tunger ville ha det til at de så forskjellig på mangt og meget. Men det gjaldt ting som lå for høyt for Andreas. Han var av den jordnære typen som bedre forsto pater Leos form for mystikk – og som gjerne skiftet lyspærer og slikt.

Pater Adriano var piperøker, og det hang alltid en grå dis i luften inne hos ham – kanskje en slags skystøtte som symboliserte det guddommelige nærvær, slik Israels barn hadde opplevd det i ørkenen? Karmelittene var jo en videreførelse av mange gammeltestamentlige tradisjoner . . .

Da oppgaven var utført, gav Andreas seg tid til å beundre dette lærdommens allerhelligste. Her hersket orden og system – samt en god porsjon estetikk. Han var vant til at kontorer og studiekamre oftest var et eneste rot å se til. Men ikke hos pater Adriano. Indre og ytre skjønnhet var for ham to sider av samme sak. Det var et vakkert og veldisiplinert intellekt som hadde materialisert seg på denne måten.

– Kjente du pater Ansgar godt? Andreas forsøkte å forlenge oppholdet litt. Han *likte* atmosfæren her inne.

Pater Adriano tok pipen ut av munnen og så Andreas rett inn i øynene før han svarte.

– Det var godt han døde – pater Ansgar var en farlig mann, den farligste som noen gang har bodd i dette huset.

– Sa du farlig?

– Ja – farlig!

– Hvordan da?

– Fordi det var på grunn av ham at vi ble avskåret fra våre røtter. Se bare: ingen av de norske reiser til Italia lenger. Og hva verre er: ingen av våre sydlandske brødre kommer hit. Vi er blitt isolert, Andreas. Vi er i ferd med å dø – kulturelt som åndelig.

Andreas ble ganske målløs.

– Vi har ikke hatt et italiensk kall siden pater Leo. Har du tenkt på det?

– Men vi er jo i Norge, forsøkte Andreas seg.

– Norge eller ikke Norge – vi er karmelitter, Andreas. Vi tilhører en større sammenheng enn Norge. Vi er del av verdenskirken. Vi tilhører – for å være helt presis – en italiensk provins av vår orden.

De sto på hver sin side av skrivebordet. Pater Adriano gjorde tegn mot stolene borte ved vinduet. De satte seg og ble sittende noen minutter uten å si noe mens pateren fyrte på pipen igjen. Så fortsatte han:

– Det dere kaller «fornorskningen» er begynnelsen på slutten, min gode frater. – Den begynte i samme øyeblikk som Ansgar fikk tillitsverv.

– Hvilke da?

– Krøniken, selvfølgelig – og så pengene, så klart. Penger er makt.

– Er du virkelig glad han er borte?

– Selvfølgelig – fred med sjelen! Kanskje kan vi komme til litt besinnelse her i huset hva forskjellige ting angår.

– Som hva?

– Pengebruk, forholdet til provinsen – kjøkkenet!

– Kjøkkenet?

– Selvsagt. – Dere lever helt kunstig. Maten er fryst, kommer ut av plastposer og havner som rester i plastposer. Dere skyller den ned med vann.

– Verdens beste! protesterte Andreas. Han følte seg alltid ille berørt når samtalen kom inn på hans enemerker.

– Tror du!

– Er du enig med pater Leo i alt dette da?

– Så klart – Leo er en klok mann. Vet du hva han pleide å si om pater Ansgar?

– Tør ikke tenke . . .

– Han sa bestandig: «Han røker ikke, han drikker ikke – han lever som et dyr!»

Andreas begynte å le. Med ett satt de der og lo begge to. Det føltes befriende. Nå klarte han på ny å slappe av. Blikket fulgte de dype og mørke øynene til pater Adriano.

– Har du noensinne sett i krøniken? ville Andreas gjerne vite. Han fant det tryggest å gå tilbake til dette emnet.

– Er du gal? – Ingen fikk se den. Mannen var syk – led av all slags vrangforestillinger.

– Prøvde du noensinne?

– Selvsagt – straks jeg fikk høre at han var død.

– Og hva sa pater Olav?

– At den foreløpig var å betrakte som konfidensielt materiale.

– Fant du deg i det?

– Selvsagt ikke – jeg har rett til å se den ifølge konstitusjonene våre.

– Gav han seg på det da?

– Langt ifra – han er sta som et esel, pater Olav – og helt oppslukt av krøniken. Han er vel redd for hva der står om ham.

– Han leker detektiv, mumlet Andreas for seg selv.

– Hva var det du sa?

Pater Adriano hørte altså ikke så dårlig som de alle gikk rundt og innbilte seg. Han spilte vel litt teater.

– Jeg snakket med meg selv, pater.

– Sa du detektiv?

– Detektiv – sa jeg det?

Andreas hadde undervurdert denne mannen, så mye var sikkert. Han var ikke livsfjern, men praktisk og jordnær.

– For så vidt behøver jeg ikke se det hersens dokumentet – jeg vet hva som står i det.

– Vet, sa du?

– Selvfølgelig vet jeg det. Det er bare å resonnere seg frem.

– ?!!

– Vi vet hvordan han var som prokurator – ergo vet vi hvordan han var som kronist: misunnelig, smålig, gjerrig – kort sagt. Han var *den* typen. Adferdsmønsteret viste oss en farlig mann, Andreas – fordi en slik mann er farlig i et miljø som vårt. Altså er krøniken likedan – farlig den òg. Helt elementært: man foretar en enkel deduksjon – fra kjent til ukjent, ikke omvendt. Vi går fra økonomen til kronisten – og finner den samme historien over hele linjen.

– Og likevel ville du se den!

– Selvsagt – jeg har rett til det. Jeg vil at den skal ødelegges. Vi har hatt nok av alt dette.

Slikt var klar tale. – Den gode pater Adriano kunne mer enn sine mystikere. Hvor mye skjønte han egentlig av det som var skjedd?

Romeren smattet videre på pipen.

– Jeg vet akkurat hva han har skrevet om oss alle sammen, uten å ha sett det. Jeg kjente mannen. Oss italienere kalte han en *mafia*. Dere norske holdt ikke mål heller, ikke noen av dere. – Det bunner alt sammen i en idealisme som ble avsporet, og som utartet til misunnelse. Han hevnet seg på oss alle da han ble økonom og fornorsket kjøkkenet.

Da sprakk det for Andreas:

– Ærlig talt, pater Adriano – spiller det så stor rolle?

– Klart det gjør. – Du har satset på feil hest, Andreas.

– Har jeg!?

– Nettopp. Jeg husker godt da du kom til oss. Du hadde vært i syden. Du kom hjem med sol i ditt indre, med livsglede – og en stor porsjon skaperkraft. Derfor lot vi deg avløse gamle Benno som trengte ro og fred. Og hva skjer? Inspirasjonen kveles av denne gnieren – og dør. Det du driver med er den villeste amatørisme.

Frateren stirret ut i luften. – Dette elskelige gamle men-

nesket hadde oppvist en skarpsindighet han ikke var forberedt på å møte. – Satset på feil hest? Forrådt var han blitt . . . Men slik skulle det ikke fortsette. Nå skulle han ut og handle.

Før han gikk tok han paterens hånd og gav den et ekte italiensk håndkyss – et *baciomanc* – slik han hadde sett det i syden, av respekt, men også av takknemlighet for at han hadde talt så åpent.

Gjennom ruinparken bar det, og snart sto han på torget som bugnet av jordens og havets grøde. Folk nikket vennlig til munken i den side kutten som gikk der og handlet inn til klosteret. Det var ikke så dyrt som han hadde fryktet, viste det seg. Dessuten var dette langt hyggeligere enn å fiske råstoffene opp fra dypfryseren eller ut av kjøleskapet. I tillegg oppdaget han at det var tillatt med litt pruting – det gav morgenen ekstra koloritt.

Med to store kurver fulle av grønnsaker, fisk og kjøtt begav han seg glad hjemover med noen guttunger på slep som ropte «munk, munk, munk» etter ham.

Straks han kom innenfor klosterporten følte han at atmosfæren var en helt annen enn borte på torget. Vel, nå var det stadiet forbi. Heretter ville han ikke være avhengig av dypfryser. Han ville fra i dag av benytte ferske råvarer. Dette skulle være hans måte å sette en strek over det som var skjedd og begynne et nytt liv med en ny type kjøkken.

Brødrene likte forandringen godt, og Andreas mottok komplimenter etter middagen. Men han røpet ikke hva som var grunnen til forandringen, eller hva det nye besto i for den saks skyld. Han takket for anerkjennelsen og var svært fornøyd med seg selv.

Men han merket seg at pater Thorfinn var ute med et par komplimenter denne middagen – og det interesserte ham.

Etter middagen ble det alvor igjen.

Pater Olav benyttet rekreasjonen til å orientere brødrene om begravelsen.

Samme aften ville pater Ansgar bli lagt i en åpen kiste i kapellet bak kirken, hvor de troende som måtte ønske det, kunne ta et siste farvel med ham.

Neste aften – torsdag kveld – ville den åpne kisten bli overført til kirken etter aftenmessen, og det ville bli holdt våkenatt over pateren. Brødrene ble bedt om å tegne seg på en turnus hvor de parvis delte natten mellom seg, like fra kompletorium til laudes. Det skulle bli omtrent 2 1/2–3 timer på hver av dem.

Selve begravelsen ville finne sted dagen etter, fredag formiddag, kl. 11.00. Lokket ville bli skrudd på kisten like etter laudes.

Rekreasjonen var ellers preget av at pater Ansgar var mer nærværende enn noensinne. Krøniken hadde spredt sine lange armer, lik en blekksprut; den favnet eller fanget dem alle. Stemningen var nervøs, trett og irritabel. Konversasjonen gikk stadig i stå, og de fleste satt og så på klokken i ett sett. Pater Olav var den eneste som forsøkte å holde praten gående, men han ga opp og hevet forsamlingen etter kort tid – til alles lettelse.

De fleste gikk for å ta igjen tapt søvn.

Andreas bestemte seg for å gå en runde i Gamlebyen. Han hadde bare ett behov i øyeblikket, og det var å komme seg ut, ut i frisk luft, for å kunne puste, slappe av. Mest av alt ville han være alene, utenfor rekkevidden til disse prestemorderne. Og til det formålet var ruinparken et ideelt sted.

De siste to døgnene hadde vært de lengste i hans liv. Behovet for å distansere seg fra det hele, i hvert fall for en stund, føltes sterkt. Men samtidig var han redd for å være alene med alle de dystre tankene. Denne ettermiddagen ville han ikke tenke. Han ville bare gå. Han ville nyte den friske høstluften, la den fylle lungene, la den rense ham for alt ubehaget, få trykket til å lette.

Før han forlot klosteret hadde han forsynt seg med en av pater Thorfinns aller største alpeluer. Denne var sort og vid

og stammet visst fra Paris. Der han marsjerte avsted, så han mest ut som «ambassadøren» på Toulouse-Lautrecs plakat.

Ute var det det samme vakre høstværet som dagen før. Solen sto blek og lav på himmelen, trærne var nakne, og det blåste mildt.

Han satte seg på kanten av en av søylene i Mariakirken og lot blikket streife over Oslofjorden. Der ute lå Hovedøya med ruinene av cistercienserklosteret. Selv satt han på restene av det som engang hadde vært en av Oslos største og vakreste kirker. Hva hadde vel foregått her i gamle dager? Hvem kjente disse stedenes hemmeligheter? De hadde sikkert vært utsatt for mange prøvelser og fristelser – som i St. Øystein.

Han snudde seg igjen og så opp mot klosteret. Mellom trærne kunne han såvidt skimte tårnet på kirken. En dag ville kanskje klosteret ligge der som del av ruinparken, som del av Oslos fortid – med alle sine hemmeligheter trygt begravet.

Andreas visste at Oslos fortid også nådde like inn i St. Øysteins kloster. Her hadde fransiskanerklosteret ligget. Kirken var faktisk reist over fundamentene til den gamle fransiskanerkirken. Fransiskanerne, ja – det var en helt annen verden. Gud alene visste hva de hadde bedrevet her i gammel tid. . .

Tankene streifet med ett begravelsen og alt ekstraarbeidet i forbindelse med den.

I det samme oppdaget han noen lenger oppe i ruinparken, noen som var på vei mot klosteret. Han bar en av pater Leos hatter, det var lett å se.

Der stanset han opp. – Kanskje hadde han fått øye på Andreas? Frateren vinket. Men skikkelsen skyndte seg bare videre. Straks var han ute av syne.

Igjen følte han uhyggen som ruget over Gamlebyen.

Merkelig hvor lite de syntes å ha kjent hverandre i huset før denne krisen satte inn. Det gjaldt dem alle, tenkte Andreas. Et mord måtte til for at de skulle komme hverandre nærmere og begynne å betro seg til hverandre – merkelig. Var det krøniken heller enn kronisten som hadde satt prosessen i

gang? Vanskelig å si, tenkte Andreas. Vel, nå hadde de vært gjennom dét. Det kom aldri til å gjenta seg – slikt skjer bare én gang.

Andreas reiste seg og begynte å rusle omkring i Mariakirkens ruiner uten å tenke på noe som helst.

Der gikk solen ned bak Hovedøya. Han ble stående å se lyset skifte farge etter som minuttene gikk – fra gult til rødt, fra rødt til lilla, fra lilla til fiolett, fra fiolett til blått. Da den første stjernen dukket opp, snudde han seg mot klosteret og begynte langsomt å gå hjemover.

Pater Ansgars krønike hadde taket på dem nå, det visste han godt. Alle var blitt fanget i dens nett. Krønikens forbannelse hadde senket seg over hele huset. Hva hjalp det dessuten å ødelegge bøkene dersom den farligste delen var kommet på avveier? Da var ondet sluppet løs for alvor. Hvem kunne da sette en stopper for det hele? Dersom disse arkene var på «frifot», hvordan var det mulig å begrave hemmeligheten sammen med kronisten?

Langsomt gikk det opp for Andreas at han hadde vært alt for optimistisk der ute blant ruinene. Nede fra Mariakirken hadde det hele sett lysere ut. Nå hadde han en snikende følelse av at mørket for alvor var i ferd med å senke seg over St. Øysteins kloster.

Vel tilbake på kjøkkenet ventet en ny overraskelse ham. – Det var en flaske *Marsala* – hetvin fra Sicilia – med etiketten: «Til bruk ved matlagingen».

Nå fikk det være nok! Spøken var ikke morsom mer. Han ville gå rett til pater Jon og overlate flasken til ham. Dette var direkte frekt. Men han kom aldri så langt.

I døren kolliderte han nemlig med frater Benno. Han var ikke sen om å kommentere flasken.

– *Marsala* . . . aah . . . *stupenda*! God å ha i zuppen, eller i *salsa*-saus.

– *Certo, certo* . . . Andreas gad ikke protestere en gang. Det italienske strømmet mot ham fra alle kanter. Han syntes

det ble mer av det for hver dag som gikk. Han var nær ved å gi opp.

– Jeg får vel prøve å bruke den da, sukket han.

– God idé, Andreas.

Frateren snudde seg momentant i retning av den nye stemmen som uanmeldt hadde blandet seg i samtalen. Den tilhørte pater Thorfinn og kom borte fra døren som førte til matboden og kjøkkeninngangen. – Besynderlig – han hadde ikke hørt det gå i noen ytterdør. Hvor kom pateren fra, tro?

– Du kan trygt låne ditt øre til Benno – han er en mester i faget.

– Og jeg da . . . ? Ordene datt ut av munnen på Andreas før han fikk tenkt over dem.

– Du er ennå lærling – men en som lærer fort, sa pater Thorfinn med et lunt drag om munnen. Det var sikkert en hentydning til dagens middag. I så fall var det et kompliment. Hvorfor drev de alle og bekymret seg om matlagingen, gad han vite. Sikkert fordi økonomen var død. Det ga saktens håp om forandringer. Men i så fall håpet de forgjeves – fornorskningen av kjøkkenet var et faktum, som fornorskningen av huset forøvrig. Italienerne fikk mene hva de ville. Det gjaldt pater Thorfinn også.

Andreas sto og tygget litt på denne konklusjonen, med Marsala-flasken i den ene hånden. Han følte seg ikke sikker på at det var dette han mente når det kom til stykket. Han var blitt oppdratt til å tenke slik, men dét var noe annet.

Pater Thorfinn sto visst og leste tankene hans, for nå fortsatte han:

– Hemmeligheten med det italienske kjøkken, Andreas, er at det er så enkelt.

Så mye desto bedre, tenkte han litt trassig.

– Det er ikke noe *cuisine*, som det franske.

Det var da enda godt, slo det ham, men han sa ingenting.

– Italienernes kjøkken – det berømte *cucina* – er ingen kunst, som det franske. Det er natur – ferske og gode råvarer. Det franske *cuisine* er kultur – kokekunst. Italienerne er opptatt av maten slik den *er* – franskmennene er interessert i

hva man kan *gjøre* med maten. Kjøkkenet er alltid nøkkelen til et folks kultur – «si meg hva du spiser, og jeg skal si deg hvem du er».

Andreas følte seg ganske viktig der han sto. Likevel turde han ikke avbryte denne monologen. Den begynte å interessere ham.

– Det samme gjelder italienske viner. De er enkle og naturlige, ikke videreutviklet og kunstferdige.

– Som for eksempel en flaske *Marsala*?

– Særlig den . . . kom det fra Benno.

Dette var annen gang på samme dag at noen hadde belært ham om rollen som kokk. Pater Adriano hadde også lagt all verdens vekt på dette med matlagingen. Andreas følte seg både kritisert og smigret. Men pater Thorfinn hadde på en måte større vekt i sammenhengen – han var norsk. Dessuten var han musiker. Det var heller ikke noe nedlatende eller anklagende i måten han sa tingene på. Innerst inne følte Andreas det slik at det var en kunstner som talte til en annen.

Derfor bestemte han seg for å ta det som et kompliment alt sammen.

– Jeg har sluttet å bruke dypfryseren . . . begynte han forsiktig.

Benno og Thorfinn så på hverandre.

– Jeg finner alt vi trenger borte på torget . . . Har nettopp vært og sjekket.

– Tenkte jeg det ikke . . . kom det fra pateren.

– *Deogratias*! – Nå var det Bennos tur til å juble.

– Hvordan kom du på den tanken, forresten? Pater Thorfinn så granskende inn i de brune og åpne øynene til Andreas. – De ble straks en tanke dunklere.

– Det er noe kunstig med alt som har vært fryst – det blir så . . . dødt!

Benno slo korsets tegn.

– Dødt, sa du?

Andreas så bort. Der hadde han praktisk talt forsnakket seg enda en gang. Han følte at pater Thorfinns øyne sved i nakken. Nå var gode råd dyre.

Benno reddet ham.

– Hva får vi til kvelds i dag?

– *Risotto*! – kom det raskt og flott. Andreas improviserte nå, det visste han godt. Men han levde for tiden i forvandlingens tegn, så hvorfor ikke?

Napolitanerens øyne strålte.

– Jeg gleder meg – *ciao*!

Dermed befant han seg alene med pater Thorfinn, noe som skjedde ytterst sjelden.

De to så på hverandre.

– Det du gjør, Andreas, er noe av det viktigste i husets liv. Å fuske med maten er å fuske med livet.

Det var som å høre pater Leo.

– Er ikke italiensk matlaging svært vanskelig da?

– Langt ifra! – Dessuten får du god hjelp av de andre.

– Vil du støtte meg? – Andreas visste at dette var et viktig øyeblikk i hans liv.

– Selvsagt skal jeg det!

Pateren slo ham vennlig på skulderen før han fortsatte:

– Har du noengang lest *«Babettes gjestebud»* av Karen Blixen.

Det hadde han ikke.

– Jeg skal sette boken ved døren din.

Med dette forsvant maestro'en, og Andreas sto alene tilbake på kjøkkenet, klar til å gi seg i kast med kveldens oppgaver.

Han følte spenning langt inne i seg et sted. Noe var i ferd med å skje – noe som ville få konsekvenser, ikke bare for ham selv, men for dem alle.

Og der tok han ikke feil.

For samme natt slo morderen til på ny.

Hvor Andreas vil ha fred og ro,
men i stedet får besøk av pater Rafael
som foreslår et mulig spor
til oppklaring av mysteriet omkring krøniken.
Andreas får vite om planene for
vinkjelleren. – Videre hører vi om
døren som sto på gløtt

Den kvelden ville Andreas helst ikke forstyrres. Han trengte ro og fred.

Stemningen under aftensmåltidet hadde vært så spent at den var til å ta og føle på – og ingen hadde hatt tanke for maten.

Pater Jon veltet en vannmugge, som falt på gulvet og gikk i tusen biter og laget en innsjø midt i refektoriet. Pater Magnus, som sto for høytlesningen, ga opp, slo boken sammen og gikk. Andreas måtte selvsagt tørke opp sølet og feie glassbitene sammen. Det tok nesten halve måltidet. Mens han strevde som verst, var det noen som snublet over benene hans og mistet et fat ris, som landet på bordet foran pater Svithun, men som ikke ville stanse – og havnet på fanget til pateren, for så å falle på gulvet, det òg, i alle sine enkelte faktorer – omtrent 100.000 riskorn.

Da ga Andreas opp.

Han gikk ut på kjøkkenet og smalt døren igjen etter seg.

Etterpå kunne han tydelig høre høyrøstet rop og snakk inne fra refektoriet.

Kompletorium fortsatte i samme stilen, men endte i latter. Det var Victor som begynte å le – først lavt, så høyere. Pater Magnus og pater Thorfinn var nemlig uenige om hvilke salmer som skulle synges – dagens, eller salmene for de døde – og de holdt hver på sitt, slik at de to sidene av koret skilte fullstendig lag. Til slutt var det bare den ene siden som sang – den andre lo. Pater Olav innså at slaget var tapt og at kaos hersket. Han gjorde derfor tegn til å avslutte korbønnen, noe ingen satte seg imot.

Så gikk hver til sitt igjen.

Denne kvelden ville Andreas altså være alene – han hadde fått nok for i dag.

Vel inne hos seg selv, tente han lysene ved siden av ikonen på veggen og strakte seg på sengen. I kveld skulle han legge seg tidlig. Gardinen var trukket fra, og i den svake belysningen kunne han se alle stjernene der ute. Den som kunne ta en aldri så liten avstikker ut i verdensrommet – og så komme tilbake til St. Øystein når alt var falt til ro igjen . . .

Han hadde funnet en bok ved døren, som han trodde var av Karen Blixen. Men så viste det seg i stedet å være en italiensk kokebok – *«Italiensk mat: fra italiensk miljø til norsk kjøkken»*. Det dreide seg sikkert om en forveksling eller en forglemmelse fra paterens side – eller var det et slags pek? Kanskje en ny «gave»?

Andreas strakte seg på sengen og begynte å lese i dette verket som maestro'en hadde lånt ham. – Hele verden syntes å handle om mat for tiden. Egentlig passet det ham – slik skulle en kokks verden være. Samtidig var det unektelig en kjærkommen avveksling fra kriminalmysterier og denslags – der ble han holdt utenfor likevel. Patrene Olav og Jon var blitt forvandlet til de rene detektiver. «Skomaker, bli ved din lest», var det visst noe som het. Det aktet ihvertfall han å gjøre. Og kokeboken virket sant å si langt mer innbydende enn pater Ansgars krønike.

Det lot til at den var rik på historikk, og det appellerte.

Han hadde på måfå slått opp på ordet *pizza* og leste vitebegjærlig:

> «Pizzaen har en ydmyk herkomst: en brøddeigsleiv stekt med litt olivenolje og urter på toppen. Da tomaten ble vanlig i Syd-Italia, havnet den på pizzaen som på alt annet. I Napoli har pizzaen beholdt sitt opprinnelige preg, og finnes vanligvis ikke i mer enn fem, seks varianter. De overdådige pizzaene som vi finner i Norge, har bare navnet til felles med sitt napolitanske opphav. Denne type pizza er kommet til oss via Amerika. Der har det utviklet seg dithen at man får servert en hel meny på pizzaen. Slikt er fremdeles fremmed i Italia . . . »

Andreas lot boken falle. Noe drev og søkte etter uttrykk i hans indre. Sannelig, der skjedde det igjen:

Kor og bord
og klosterbror
utgjør rammen,
hører sammen.

Mat på fat
og paterprat
krever styrke,
er mitt yrke.

Norsk og dorsk
er lofottorsk;
pizza, pasta –
dermed basta!

Det banket svakt på døren. Han svarte ikke – han ville være for seg selv. Andreas var lei av dem alle, kronist og krønike, prester og prestemordere. Han foretrakk i øyeblikket det nye selskapet – kokeboken.

Der banket det på ny – svakt, men bestemt.

«Fred og ro farvel», mumlet Andreas og gikk for å åpne døren.

Der sto pater Rafael. Og med ett ble han revet ut av matens mysterier og like inn i mordgåten.

Etter ansiktsuttrykket å dømme var det noe som bekymret pateren, som fortalte Andreas at det ikke var klokt å avvise ham. De var jo partnere i denne saken.

Altså ble det ingen tidlig kveld.

Rafael kom nettopp fra pater Jon, viste det seg. De hadde diskutert krøniken sammen – men uten at Rafael hadde røpet at han hadde lest i den som den første av alle. De ante heller ikke at han kjente til historien med dypfryseren, at Ansgar var blitt myrdet. Rafael spilte altså teater, lekte uvitende og nysgjerrig.

Og hvor befant den offisielle etterforskningen seg? spurte Andreas.

Den første ingensteds hen, fikk han til svar. Krøniken hadde bare bevist at pater Ansgar hadde mange av de særnorske karakteregenskapene som Rafael selv fant det vanskelig å avfinne seg med – til tross for at han hadde levd med dem i over femten år: misunnelse, smålighet, sjalusi – alt denslags. Krøniken fortalte med andre ord langt mer om pater Ansgar enn om noen av de andre i huset.

– Kunne man kalle ham – dypfryst?

– Gjerne det, svarte pateren. Men han kunne ikke se at dette skulle være grunn god nok til å drepe ham. Altså var arkene som manglet morderens signatur.

Men da var det lite de kunne gjøre, mente Andreas, all den tid arkene sikkert var tilintetgjort. – Hvis dette var øvrighetens måte å utslette sine egne spor, ville det ikke bli lett å komme videre.

Rafael tvilte også på om de ville komme til bunns i dette mysteriet. Selv mente han at saken burde overlates til politiet snarest mulig.

– Politiet? slapp det ut av Andreas, med et gisp.

Pateren nikket.

– Vi kan ikke finne oss i at brødrene driver og dypfryser hverandre, Andreas!

Frateren så betenkt ut. – Tanken på politi i huset bekymret ham. Hva ville hindre dem i å mistenke ham; det var jo hans fryseboks . . . ?

Rafael mente at saken var grepet galt an fra starten av. Men det var ikke verre enn at den ennå kunne reddes, dersom de forandret taktikk på en drastisk måte – dersom politiet overtok etterforskningen.

Andreas kastet et lite blikk ut av vinduet, bare for å se om stjernene fortsatt var der. Det var atskillig trøst å få fra dette hold, følte han. Og akkurat nå gjorde det godt å kunne ta denne avstikkeren igjen.

De satt en stund uten å si noe. Lysene ved ikonen flakket – fordi det trakk fra vinduet. Denne bevegelsen av lys og skygge gjorde atmosfæren litt uhyggelig. Andreas trakk hetten over hodet; den skjermet på en måte for utenverdenen.

Rafael var egentlig kommet for å lufte andre tanker enn disse, fortalte han. Han hadde forsøkt å forstå pater Ansgar bedre de siste dagene, for så igjen å forstå hvem som kunne ha tatt ham av dage. Saken var at pater Ansgar, som den første nordmann i huset, hadde gjort atskillig for å «fornorske» huset, som Ansgar selv pleide å kalle det. År ut og år inn hadde han understreket at dette måtte bli et norsk hus, at italienerne hadde startet det hele, men ut fra den klare forutsetning at klosteret med tid og stunder skulle bli norsk. Alle italienerne som lå der ute på kirkegården hadde gjort en stor innsats. Men nå var tiden kommet for de norske til å overta. Det italienske stadiet var forbi, mente pater Ansgar. St. Øysteins kloster i Gamlebyen var et lite stykke Norge nå, ikke Italia. Derfor var liturgiens sprog blitt norsk, derfor var kjøkkenet blitt norsk: nå drakk de vann til maten – og ikke vin – og tok i bruk tekniske hjelpemidler, som f.eks. en stor dypfryser.

– Så stor at der var plass til pater Ansgar selv, tenkte Andreas høyt.

Italienerne hadde selvsagt ikke sett det slik. De mente det

hele tiden hadde vært forutsetningen at huset skulle være et fellesforetagende, at kombinasjonen Norge-Italia var husets styrke, og at en ensidig fornorskning bare ville svekke klosterets nivå. Se bare på kjøkkenet – *la cucina* – det vitnet om en klar nivåsenkning, en mangel på *qualità*, osv. osv.

Andreas lyttet med stor interesse. – Igjen syntes hele verden å handle om mat.

Pater Ansgar hadde vært en av de viktigste personene i husets historie, fremholdt pater Rafael. Selv hadde han støttet opp om den såkalte «norske linjen» av alle krefter. Sant å si hadde han på mange måter vært pater Ansgars sterkeste medspiller i mye av dette. Rafael så det imidlertid slik at mannen aldri skulle ha vært klosterets kronist – der lå roten til hele elendigheten. Ansgar hadde vært en stor fornorsker, en stor økonom i husets historie – men en katastrofe som kronist. Derfor gikk det som det gjorde. Krøniken var medaljens bakside, den tragiske siden ved denne betydelige nordmannen.

Rafael hadde ennå håp om at krøniken ville gi dem svaret. Han betrodde Andreas at det var en enkel metode øvrigheten ikke hadde prøvet – og selv kunne han vanskelig anbefale den all den tid han ikke skulle kjenne til arkene som manglet. Hva han mente var dette: De kunne med letthet forsøke å rekonstruere hva som skjedde de dagene som arkene hadde beskrevet. Han hadde merket seg datoene. Det dreide seg om 10.–14. oktober året før. Og hva skjedde i St. Øysteins kloster den uken? Rafael var ikke i tvil – det var da unge Victor var trådt inn hos brødrene for å starte sitt novisiat.

Dersom de to detektivene ikke oppdaget dette selv, aktet han å gå til politiet – men det hadde han ikke sagt til pater Jon.

– *Quelle salade*, sukket pateren.

Frateren satt og fumlet med perlene på rosenkransen. – Etter en liten tenkepause spurte han:

– Hva foretrekker du, pater Rafael: at mordet blir oppklart eller at det hele går i glemmeboken?

– Andreas – hva er verst: Å leve videre med kunnskapen om at vi har en morder i huset, eller å ordne opp i det hele?

– Tror du det lar seg gjøre da?

– Ikke på denne måten . . .

– Du har da ikke på alvor tenkt å gå til politiet? – Andreas satte seg opp i stolen og så pateren inn i de mørke, intelligente øynene.

– Hvorfor ikke?

Spørsmålet ble hengende ubesvart i luften så lenge. Andreas syntes at det trakk sterkere fra vinduene nå. Var det begynt å blåse opp ute? Han kastet et blikk ut igjen. – Der var himmelen fortsatt skyfri, mørk og funklende med sine utallige stjerner. Månen var kommet opp og var nærmere full enn halv.

– Noe underlig skjedde da jeg var på vei hit, sa plutselig Rafael.

– ??!

– Jeg la veien over haven og kirkegården. Da så jeg med ett at det var lys i de små vinduene fra vinkjelleren under refektoriet. – Det forbauset meg, fordi vinkjelleren nesten er tom. Vi har ikke fornyet beholdningen etter at pater Ansgar ble økonom. Før fikk vi leveranser fra Italia hver høst.

Andreas kjente godt vinkjelleren. Den befant seg i de store buete hvelvene under første etasje, langs kirkegården. Langs veggene sto stativer for flaskene som bokhyller i et bibliotek. Men nå var de tomme og nedstøvet. Her tok han av og til turen for å hente en av de siste flaskene – innerst i kjelleren – når de skulle feire en eller annen festdag.

Men det hørte til sjeldenhetene.

Før i tiden var det en stadig trafikk mellom kjøkkenet og buegangene der nede. Men det var før hans tid som kokk. – Det var sant: Han måtte ned og finne et par flasker til begravelsen fredag. – Kanskje var det pater Olav eller Jon som hadde vært der for å se over restbeholdningen. Det som var igjen skulle etter sigende være riktig fine årganger. Han kunne ikke vurdere slikt selv, men de andre i huset hevdet i hvert fall det. Dessuten skulle jo italienerne ha sitt daglige glass. Men de pleide å gå og hente vinen selv. – Det var sikkert en av dem som hadde vært der.

Så kom han til å tenke på noe som noen engang hadde nevnt for ham.

– Er det sant at vinkjelleren skal gjøres om til et *ossuarium*, en lagerplass for knokler, når det ikke lenger er plass på kirkegården – som hos capuchinerne på *Via Veneto* i Roma?

– Ikke akkurat på samme måte, Andreas. Men tanken har vært luftet. Det var faktisk en av pater Ansgars siste store idéer – hans siste bidrag til fornorskningen. Skjønt, så særlig norsk er det ikke. Vent litt, nå husker jeg det: Det var pater Adriano som kom med forslaget om et *ossuarium* – det var pater Ansgar som foreslo vinkjelleren.

Andreas grøsset ved tanken. Nei – han ville ikke servere vin til begravelsen likevel. Det var pater Ansgar som hadde avskaffet vin til maten. Han skulle værsågod få finne seg i å bli begravet uten. – Dessuten hadde ikke Andreas det minste lyst til å gå ned i den mørke kjelleren . . .

Samtalen var tydeligvis avsluttet. For pater Rafael gjorde tegn til å ville gå. Men før han gikk ga han Andreas en liten konvolutt. Den inneholdt noen viktige notater som han helst ikke ville ha liggende hos seg, ikke så lenge denne «saken» pågikk, som han sa. – Om Andreas hadde et trygt gjemmested? – Det hadde han; der kunne de ligge inntil videre.

Rafael takket for seg og gikk mot døren. Så stanset han og stusset. – Døren sto på gløtt . . . Det stemte ikke riktig.

– Glemte jeg å lukke den, tro?

Andreas så spørrende på pateren.

– Eller har den glidd opp av seg selv? Dørene i huset er gamle og låsene elendige.

– Ikke rart det trekker, mumlet Andreas.

Rafael gikk til sitt. – Andreas låste døren, gikk bort til vinduet og trakk for gardinene. Han hadde hørt at det ikke var klokt å sove mens månen skinte på en. Han følte seg straks ensom her inne. Men så festet han blikket på ikonen på veggen – og følte seg ikke så alene likevel.

Bildene av de hellige var langt mer enn kunst og dekorasjon. De utgjorde et like virkelig nærvær som brødet og vinen gjorde i Messen: De hellige ikoner var ikke bare symboler – de gjorde verden gjennomsiktig av guddommelig mening, og kunsten ble på denne måten en port inn til en høyere og sannere virkelighet.

Problemene her nede kom straks i et annerledes lys; de ble lettere å leve med.

Som beretter om
hva som skjedde med pater Rafael.
Samtidig våker brødrene over den døde.
De oppdager at pateren er forsvunnet.
Begravelsen går sin gang – og
Rafael tar en beslutning. Andreas ser
gjenferdet til pater Ansgar

Rafael våknet langsomt. – Det vil si, han våknet ikke, han gjenvant såvidt kontakten med bevisstheten, og bare for et øyeblikk. Så ble alt borte på ny.

Men øyeblikket varte lenge nok til at han konstaterte at han befant seg i kjølige og fuktige omgivelser som luktet mugg og støv. Lukten pirret sansene hans, men maktet likevel ikke å vekke dem til live.

I klosteret gikk torsdagen i sin helhet med til å forberede begravelsen dagen etter. Dette innebar atskillig ekstraarbeide for Andreas. Som husets kokk hadde han mye fore, og morgentimene var fylt med praktiske gjøremål. Under formiddagskaffen hadde han vært ute og handlet. Han ga seg god tid på torvet. Han måtte samle tankene om sitt. De andre fikk klare seg så godt de kunne – det var dessuten det de helst ville.

Middagen fikk han forberede i ro og fred. Ingen syntes å ha bruk for ham i øyeblikket. Han spiste heller ikke inne

blant brødrene, men ute på kjøkkenet hos seg selv. Han kunne høre at det var Victor som sto for høytlesningen. De fortsatte å lese fra dette underlige verket som het «*The Cloud of Unknowing*».

Da måltidet var over, kom Victor ut til Andreas for å spise sammen med ham. Og det var først da at Andreas fikk vite at ingen hadde sett pater Rafael denne morgenen. Det lignet ham ikke å absentere seg uten å si fra. Victor så en smule bekymret ut.

– Har du banket på hos ham? Kanskje han sover?

– Døren var låst og ingen svarte.

– Har du spurt pater Olav?

– Han visste ingen ting sa han.

– Du skal se han dukker opp senere. Kanskje har han bare tatt seg en liten avstikker for formiddagen. Han er sikkert på plass igjen til vesper.

Det var han imidlertid ikke.

Rafael lå fremdeles halvt bevisstløs. Øynene ville ikke åpne seg ennå. Lyden av noen som spadde et stykke borte nådde ham. Lukten som omgav ham var den samme som sist, mugg og fuktig jord. Øynene åpnet seg såvidt det var. – Så tok smerten i bakhodet overhånd, og han ble borte igjen.

Etter brødrenes aftenmesse og før kompletorium – på den tid da aftensmåltidet fant sted – fikk de troende som måtte ønske det, anledning til å se pater Ansgar for siste gang. Han lå på *lit de parade* i sakristiet. Hvem som helst kunne gå gjennom koret og se ham. Han lå der i sin mørke kutte, med hetten over hodet og med hendene foldet om rosenkransen. Han var et riktig oppbyggelig syn, og mange av dem som var kommet i aftenmessen benyttet anledningen til å si ham et siste farvel på denne måten. Det var faktisk flere til stede enn ved aftenmesser ellers.

For at denne del av begravelsen skulle foregå så vakkert som mulig hadde Andreas og Victor fått i oppgave å ta seg av sørgeskaren ved å slippe dem inn i sakristiet én for én, gjen-

nom sidedørene i koret. Andreas befant seg i sakristiet hvor den åpne kisten sto midt på gulvet. Victor sto i en av korstolene og gjorde tegn til neste besøkende hver gang den forrige kom ut igjen. Slik fungerte det hele som en langsomt sirkulerende prosesjon.

For Victor var dette en førstegangsopplevelse. Andreas hadde vært med på dette et par ganger før, da de begravet pater Lorenzo og pater Luigi. Men da hadde det ikke på langt nær vært så mange mennesker til stede. Andreas knelte på en bedeskammel ved kistens fotende og bad sin rosenkrans, mens folk kom og gikk. De aller fleste kjente han kun av utseende, derfor fant han det lett å konsentrere seg om bønnen – og om den døde. Fra plassen sin så han like inn i ansiktet på pater Ansgar. – Når de i morgen skrudde lokket på kisten, ville de da være ferdig med saken? Neppe. Ingen lot til å tro det, i hvert fall ikke de som visste at han var blitt myrdet. Øvrigheten arbeidet fortsatt med sine undersøkelser. En notis på oppslagstavlen i klostergangen tillyste dessuten kapitelmøte lørdag formiddag. Det var et uvanlig tidspunkt for et kapitel og hadde sikkert noe med saken å gjøre. Bare Rafael ville dukke opp igjen . . .

Adreas lot igjen tankene streife den døde. Der lå han med sine hemmeligheter. Nei, hadde det bare vært så vel! Hemmelighetene hadde han jo betrodd til krøniken. Om de bare kunne legge den i kisten sammen med pater Ansgar – de to hørte sammen. La dem for Guds skyld gå i graven sammen! – Nei, det var for sent . . . Innholdet var blitt kjent og pater Ansgar var stadig blant dem. Det hjalp lite at han lå der kold og død. Det hjalp lite hvor meget de skrudde lokket på kisten i morgen tidlig. Det hjalp like lite hvor dypt de grov ham ned ute på kirkegården. – De måtte leve lenge med pater Ansgar ennå, det hadde han selv sørget for.

Andreas syntes det var noe ironisk over smilet til den døde, nesten ondskapsfullt.

Så ble Andreas revet ut av sin tankeverden ved at noen kom inn i sakristiet.

Det var en kvinne som sto der. Hun kunne være et sted

mellom femti og seksti. Andreas hadde aldri sett henne før. Hun var liten av vekst og beveget seg grasiøst og stille. Andreas festet blikket på den avdøde igjen. Kvinnen gikk bort til kisten og sto lenge og så på pater Ansgar. Så begynte hun å lete etter et lommetørkle for å tørke tårene.

Andreas ble slått av dette. Hun var faktisk den eneste av alle de besøkende som hadde felt tårer over den døde pateren. Han måtte ha sett rett opp på henne i ren forbauselse, for hun vendte seg nå til frater Andreas og sa:

– Han var min skriftefar gjennom alle år. Han var den beste prest jeg noensinne har kjent. Jeg vet ikke hvordan jeg skal klare meg uten ham. Jeg føler meg så fryktelig ensom . . .

Hun forsatte å gråte.

Andreas ville reise seg for å gå bort til kvinnen. Han visste ikke hva han skulle si, for dette var kommet overrumplende på ham. Men han slapp å bekymre seg over det, for i det samme bøyde hun seg og kysset paterens kolde hender. Så forlot hun sakristiet like stille og beskjedent som hun var kommet.

Andreas så på pater Ansgar. Denne gangen var det med litt andre følelser enn før, mer positive. – Samtidig var tankene hans mer forvirret enn noensinne.

Da det ikke kom flere sørgende, gikk Andreas ut i kirken for å se etter Victor. Han var gått allerede. Andreas låste derfor kirken og slukket lysene. Men i sakristiet lot han lysestakene på hver side av kisten brenne. Så gikk han opp i refektoriet for å få seg litt mat. Det ville bli en lang natt for dem alle.

For tredje gang kom Rafael til seg selv. Smertene i hodet var uutholdelige. Lyset var svakt nå, og han måtte anstrenge seg for å se hvor han befant seg.

Det hjalp lite. Alt han så var et hvelvet tak med små glugger øverst, hvorfra lyset sivet inn. Veggene var mørke og dekket av et slags panel – eller var det bokhyller? Det luktet kjeller.

Rafael kunne ikke huske noe av det som var skjedd. Men smertene i hodet fortalte ham at noe var galt.

Var han havnet i krypten under kirken? – Umulig, for der var det ingen vinduer i det hele tatt.

Rafael rørte på seg. Han var stiv og støl. Han forsøkte å sette seg opp i sittende stilling. Vinkjelleren – han befant seg i vinkjelleren, i de gamle buehvelvingene under klostergraven! Det var ikke bokhyller han så langs veggene. Det var tomme reoler . . . Han stirret rundt seg. De tomme reolene lignet sorte, åpne hull inn til en annen og mørk virkelighet.

Så ble alt borte for ham på ny.

Brødrene var ferdig med aftensmaten og var begynt å overføre pater Ansgar til kirkens kor. En notis på oppslagstavlen viste i hvilken orden de skulle våke over pateren.

kl. 21.00–23.00: p. Leo og p. Thorfinn
kl. 23.00–01.00: p. Hallvard og p. Magnus
kl. 01.00–03.00: p. Olav og p. Jon
kl. 03.00–05.00: p. Rafael og frt. Andreas
kl. 05.00–07.00: frt. Victor

Skjemaet dekket tidsrommet fra kompletorium til laudes. Hvert par ville lese davidssalmene over den døde. De ba dem vekselvis fra hver sin side i koret, ett vers hver. De begynte med salme 1 og fortsatte gjennom hele Salmenes Bok inntil de fikk avløsning.

Andreas ble lettet da han fikk se listen. Den betød at han ville få seg litt søvn. Men først kom kompletorium. – Nei, den fikk de synge uten ham. Han ville spise og så gå og legge seg. For en gangs skyld ville han benytte seg av sitt privilegium som legbror og avstå fra korbønnen. Da ville han være mer opplagt når hans tur kom senere på natten.

Andreas så til sin lettelse at pater Rafaels navn sto på listen. Han var altså dukket opp igjen.

Mens brødrene var i kirken, gjorde han i stand et par kanner sterk kaffe som han satte i refektoriet. Det kunne de trenge denne natten.

Så gikk han og la seg – og sovnet momentant.

Han våknet kl. 02.30 av at vekkerklokken kimte. Etter en kald avrivning bega han seg til refektoriet for å få seg litt kaffe å våkne på. Derfra kunne han se over til kirken hvor et svakt lys sivet ut fra vinduene i koret. Nå var det hans tur, og han skyndte seg avsted for ikke å komme for sent.

Idet han kom inn i koret, kunne Andreas høre den lave resitasjonen fra pater Olav og pater Jon. De lå på kne i korstolene med hettene trukket over hodet, og leste de siste salmene. Midt i koret sto den åpne kisten, og på hver side tre store lysestaker.

Andreas knelte ved siden av pater Jon. Men siden Rafael ennå ikke var kommet, fortsatte han å be sammen med pater Olav.

Andreas kastet et nytt blikk på den døde. I skinnet fra vokslysene så han svært gammel ut. Han minnet mest av alt om en 4–5000 år gammel mumie. Andreas var glad for at han ikke skulle være alene med ham i timene som fulgte. Han hadde lest om folk som var skinndøde og som hadde våknet til live igjen. For å tenke på noe annet tok han en titt på klokken. Den viste 03.10. Rafael var sen. – Kanskje han lå og sov?

I det samme avbrøt pater Olav bønnen og reiste seg for å gå. Pater Jon ble sittende tilbake på sin plass så lenge.

– Han er bare gått for å finne Rafael, sa han lavt.

De ble sittende en stund uten å si noe. Jon så trett ut. Han hadde ikke fått særlig mye søvn de siste døgnene. Andreas hadde god lyst til å spørre ham om flere ting, men lot det være. Det var hverken tid eller sted til å samtale om den slags.

Endelig gikk det i en av dørene til koret. Jon gjorde seg klar til å gå, men stanset da han så at det var pater Olav som kom tilbake. Han gikk rett bort til dem.

– Rafael er uteblitt – jeg finner ham ikke, sa prioren. Victor kommer i stedet. Gå og legg deg du, jeg blir her til han er klar til å ta over.

Så satt Andreas tilbake i koret sammen med pater Olav.

Dette gjorde ham urolig. – Rafael syntes å være forsvunnet. Han var ikke hos seg selv og ikke hos noen av de andre.

Hvor kunne han da være blitt av? Var Rafael reist bort, uten å si fra, uten å si hvorfor? Det lignet ham ikke å gjøre slikt. Det kunne da umulig bety at det var Rafael som hadde . . . ? Andreas kastet et fort blikk på pater Ansgar. Han forsøkte ikke å tenke den tanken.

Sekundene sneglet seg avsted. De ble langsomt til minutter, men føltes som en evighet. Pateren i kisten var i en tidløs tilstand nå – han var den eneste av dem som visste hva evighet var. Var den noe passivt eller aktivt, undret Andreas seg, noe statisk eller dynamisk, noe kjedelig eller spennende? Den eneste som visste det var pater Ansgar og ham nyttet det ikke å spørre. Andreas turde dessuten ikke – i fall pateren mot all formodning skulle svare. Det hjalp forøvrig ikke å spekulere over denslags – de ville alle få vite det i sin tur.

Med ett dukket Victor opp. Selv i den svake belysningen i koret kunne Andreas se at han så engstelig ut. Da pater Olav var gått, kom novisen rett bort til ham.

– Har du sett Rafael?

– Ikke i hele går. Var han ikke til kompletorium?

Victor bare ristet på hodet.

De så på hverandre med spørrende blikk. Det var lite de kunne gjøre akkurat nå. Derfor ga de seg i kast med salmene som ventet; de var mange og lange.

De resiterte på en jevn og lav tone, vers for vers, salme for salme. Midt i salme 89 trodde Andreas at Victor hadde sovnet. Det ble plutselig stille der borte. Andreas kremtet. Det var ingen reaksjon å få. Andreas gikk over til ham og så på ham. Victor satt og så rett fremfor seg med et sørgmodig uttrykk i øynene. Andreas satte seg ved siden av ham i benken. Der satt de og så over mot pater Ansgar. Begge visste hva den andre tenkte. Det var ikke nødvendig å si noe. – Om de bare visste hva pateren i kisten bar på av hemmeligheter. Begge to ante at svaret på pater Rafaels forsvinningsnummer var å finne der.

Da klokken endelig ble 05.00, dukket pater Olav opp på ny. Rafael var fortsatt som sunket i jorden. Han skulle selv ta seg av siste nattevakt, de kunne gå og legge seg igjen.

Pater Rafael våknet igjen. Det var morgendemringen som kalte sansene til arbeide.

Denne gangen klarte han faktisk å reise seg opp og bevege seg litt omkring. Hodet verket ikke fullt så ille lenger, men han var tørst, sulten og fremfor alt kald. Den mørke ullkutten var god å ha. Likevel frøs han.

Uten å kunne se noe særlig hadde han forsøkt å finne trappen opp til døren. Det hadde lyktes, men den var forsvarlig låst fra utsiden. Han dundret på døren av full kraft, men ingen hørte ham. Da han snudde seg for å gå ned trappen igjen, snublet han i kuttekanten og holdt på å gå på hodet. Da han grep gelenderet med begge hender, kunne han så vidt se at den venstre hånden var dekket av blod. Det kom sikkert fra såret i bakhodet.

Rafael husket fortsatt ingenting av hva som var skjedd. Han satte seg på en tom vinkasse med hodet i hendene.

Klosteret lå fortsatt i stillhet. Brødrene sov. Selv pater Jon sov. Den eneste som var oppe, var pater Olav. Han våket over pater Ansgar nede i kirken.

Da brødrene kom inn til laudes hadde prioren allerede skrudd lokket på kisten. Pater Ansgar var med dette blitt noe fjernere, og atmosfæren mindre trykket. Tidebønnen gikk sin normale gang, men Rafels plass sto fortsatt tom. Dette ble det viktigste samtaleemnet blant brødrene. Men begravelsen vanskeliggjorde kontakten dem i mellom.

Seremonien startet klokken 11, og den lille kirken var full til trengsel. Pater Magnus sang og pater Thorfinn spilte. Det hele var meget vakkert, og intet kunne røpe for utenforstående at det var noe galt på ferde.

Etter requiemmessen gikk alle til kirkegården midt i haven. Der lå tolv italienske brødre fra før. Pater Ansgar skulle altså bli den trettende. Andreas gikk først i prosesjonen med røkelseskaret. Etter ham fulgte seks av brødrene som bar pater Ansgar. Dernest kom alle de troende som ønsket å delta.

Det var vakkert her ute. Midt i hagen sto statuen av den

hellige Hallvard. Rundt denne lå gravene i en sirkel, og som en ringmur om det hele sto en krans av høye cypresser. Dette var hjertet i hele klosteranlegget og ga St. Øystein et varmt og sydlandsk preg. De italienske grunnleggerne hadde villet det slik og der hvilte de alle, så nær som Leo, Adriano og Benno. Men nå var ikke den lille kirkegården deres enemerker lenger. I dag ble den første nordmann lagt til hvile blant dem. Han kunne ha synes og ment om dem hva han ville – døden opphever personlige hensyn og gjør oss alle like.

Denne fredagen ble en strålende novemberdag, vindstille og med skarpt lys. Da de kom til selve sluttseremonien, var det Victor som holdt vievannskaret mens de sørgende fikk bestenke kisten, som et siste farvel. Andreas sto ved siden av ham med røkelseskaret.

Først kom alle patrene, dernest pårørende, og så de troende forøvrig. Alt foregikk pent og verdig. Morderen var sikkert tilstede, men han røpet seg ikke. For hver av patrene som kom for å bestenke kisten med vievann, spurte Andreas seg selv: «Kan det være han?» Men alle ansiktene så like andektige ut.

Fra vinduet øverst i vinkjelleren kunne pater Rafael iaktta det hele.

Han hadde klatret opp på reolene langs veggen og hadde god utsikt. Men ingen så i hans retning. De var for langt borte. Han kunne ikke lage bråk under begravelsen ved å slå ut ruten og rope om hjelp.

Nå husket Rafael besøket hos Andreas og overrumplingen i korridoren. Men han ante ikke hvem som hadde slått ham ned og fraktet ham hit. Han aktet å komme seg ut før vedkommende vendte tilbake for å gjøre slutt på ham.

Tørsten og sulten begynte å gå ham på nervene, selv om han hadde klart å venne seg til kulden.

– Tørst – i en vinkjeller? – det virket helt absurd.

Rafael gikk til enden av kjelleren og tok resten av vinbeholdningen i øyensyn. Det var sannelig ikke mye igjen av fordums herligheter . . . Han fant frem en gammel årgangsvin, sikkert fra Piemonte, der pater Leos familie hadde vinmarker og pleide å sende vin fra til brødrene i Gamlebyen.

Rafael fuktet forsiktig leppene. Vinen føltes rund og gjorde ham godt. Han drakk litt til.

Utenfra kunne han høre sangen fra begravelsen.

Vinen styrket ham; den klarnet hjernen. Samtidig virket den som balsam på de hardt prøvede nervene hans. Forsiktig drakk han litt til, uten å skynde seg.

Vinkjelleren minte mest av alt om et gravkammer. Her var så unaturlig tomt og dødt . . . På en måte fungerte den godt som symbol på hele klosteret. Hvor trist at forbindelsen med Italia var opphørt. – Kanskje hadde de hatt rett som mente at klosteret burde ha forblitt et italiensk-norsk samarbeide. Da ville vinkjelleren fortsatt vært full.

Her nede fra så husets historie litt annerledes ut. – Hadde fornorskningen vært et feilgrep likevel? Hadde Rafael satset på feil hest i kulturkappløpet? Var det ikke deres kall å skulle tilføre Norge noe Norge trengte – fordi Norge ikke hadde det fra før? – Hva hadde han egentlig vært med på?

Rafael nippet videre til flaskens utsøkte eliksir. Den kom fra vintreets frukt. Det var den de brukte i Messen. Det var denne gudedrikk som ga guddommelig liv . . .

Rafaels tanker ble klarere her nede. Han så tingene i et skarpere, et nesten forklaret lys.

Ute hørte han kirkeklokkene kime. – Begravelsen var til ende og de sørgende var på vei inn i klosteret. Det var pater Leo som traktere klokkestrengene. Nå ringte han et siste farvel til pater Ansgar – den dypfryste pateren.

Rafael skålte i stillhet for den døde og avsluttet sitt lille private gravøl med et «hvil i fred» – *requiem aeternam dona eis, Domine*.

Så forsikret han seg om at ingen var igjen på kirkegården. Deretter klarte han å lirke opp vindusgluggen øverst; den var gammel og morken som alt treverket i huset. Han klatret forsiktig ut i kveldsmørket og lukket vinduet etter seg. – En tanke hadde demret for Rafael der nede i dypet og hadde forvandlet ham til en handlingens mann.

Andreas kastet seg på sengen, trett og sliten etter en lang dag.

Alt var gått vel for hans vedkommende. Middagen hadde vært svært vellykket og stemningen i huset var atskillig lettere nå. Men helt uten spenninger hadde ikke måltidet forløpt. Pater Rafaels forsvinningsnummer var blitt det store samtaleemnet. For under rekreasjonen ble det antydet at hans forsvinningsnummer kanskje kunne forklare både det ene og det andre. Victor var blitt så oppskaket over dette at han hadde trukket seg tilbake og overlatt patrene til sine spekulasjoner. – Resten av dagen hadde forløpt som normalt. Men Rafael var og ble borte.

Andreas strakte seg i sengen og gjespet. Han følte seg trett som en strømpe. Han var simpelthen for trett til å prate med Victor. Han var den som kunne trenge litt trøst akkurat i øyeblikket. Men kanskje var noen andre hos ham. Andreas hadde sett pater Jon ta ham til side etter aftensmåltidet. Dessuten måtte han ha lov til å tenke litt på seg selv midt oppe i det hele. Og det han mest av alt trengte til var hvile. Et par verselinjer fór gjennom hodet på ham, de streifet mordet på pater Ansgar:

En skarve kokk,
jeg vet det nok,
han røper seg,
men ei for meg.

Det var visst alt for denne gangen.

Hvorfor ikke lese litt i kokeboken? Det var ikke kommet noen ny «gave» denne dagen, for første gang på lenge.

Han slo opp på måfå:

> «Antipasto er, som ordet sier, noe som spises før det egentlige måltidet begynner. Det er nærmest det samme som vi på godt norsk ville kalle hors d'oevre. Den skal være en eggende introduksjon før den egentlige forrett, og altså hverken være for mektig eller for mettende. Den skal virke stimulerende på appetitten, ikke døyve den. Nettopp det smakspirrende er hemmeligheten ved en antipasto, og den skal inneholde smakskvaliteter som er innbyrdes konkurrerende. En antipasto har også en annen viktig funksjon: Den skal mane til ettertanke. Mens en sitter og lar sine smakskjertler opphisse, skal en fastlegge sitt valg blant rettene på spisekartet. Den vanligste antipasto består av litt skinke, pølse, noen oliven og en ansjos eller to.»

Nei, han var for trett til å lese mer i dag.

Andreas strakte hånden ut for å slukke lampen på nattbordet og la mørket og søvnen overta etter dagens strev og bekymringer. – Han fant ikke bryteren med det samme. Han gjentok bevegelsen med høyre hånd, den han pleide å gjøre hver kveld – men med samme resultat. Han reiste seg opp i sengen, snudde seg mot nattbordet og så mot lampen. Den sto der, men likevel nådde han ikke frem til trykknappen. Hvorfor ikke? Lampen sto lenger inne mot veggen enn vanlig. Det var da besynderlig – Andreas kunne ikke huske å ha flyttet på den. Men den var flyttet på. Altså måtte noen andre ha gjort det. Men hvorfor, og – fremfor alt – hvem?

Andreas så seg om i cellen. Kanskje var det andre ting som var blitt flyttet på? Det var det. Andreas ble lys våken av denne erkjennelsen. Han fant at flere ting var ute av sin vanlige stilling, ikke meget, men nok til at han merket seg det dersom han så nøye etter. Så få ting som han hadde var det ikke vanskelig å legge merke til.

Noen måtte ha gjennomsøkt cellen hans i løpet av dagen.

Alt sto helt stille for Andreas i noen sekunder.

Så fór han med et byks over til ikonen på veggen og tok den ned. Konvolutten Rafael hadde gitt ham var vekk! Han hadde festet den til baksiden av ikonen. Han hadde ikke åpnet den, bare skaffet den et trygt gjemmested så lenge, derfor kjente han ikke innholdet. Men det måtte være viktig siden noen hadde fjernet konvolutten. – Hvem visste at han hadde den foruten Rafael selv?

Andreas gikk bort til døren og låste den. Han ristet i dørhåndtaket for å forvisse seg om at den var stengt. Det var den. Så la han seg igjen, men med en sterk følelse av at han gikk en urolig natt i møte.

Han merket at han frøs – det var iskaldt i cellen. Men han merket samtidig noe mer – det var noen i rommet foruten ham selv. Andreas lå med ansiktet mot veggen til venstre, slik han alltid pleide å sove. Cellen var fylt av et blålig lys. Han hadde inntrykk av at det kom borte fra ikonen på veggen. Det var dette lyset som måtte ha vekket ham – det føltes som om det utstrålte kulde og ikke varme. Dette underlige lyset virket som en slags kuldekilde. Langsomt snudde Andreas seg til han lå flat på ryggen. Nå var han ikke i tvil lenger – det sto noen borte ved ikonen. Andreas snudde langsomt hodet mot høyre. Øynene ble stadig større. – Der borte sto pater Ansgar. Han sto og fomlet bak ikonen. Han lette etter noe – det var arkene han lette etter. Nå snudde han ansiktet mot Andreas. Det var hatsk og fordreid av smerte. Han beveget seg i retning av sengen.

Andreas våknet av at han skrek høyt. – Han var svett og utmattet.

Først etter å ha tent lyset ved ikonen på veggen gikk han tilbake til sengen. Nå ble det straks lunt og trygt i cellen hans. Lyset fylte rommet, det jaget drømmene på flukt og gav ham søvnen tilbake.

Hvor Andreas overrasker pater Thorfinn. Om kapitelmøtet som utpeker Rafael til morder og velger Thorfinn til ny økonom. Videre får vi høre om hvordan Victor prøver å kysse Andreas. Krøniken blir brent – og pater Jon blir budsendt til St. Dominikus kloster på Majorstuen

Andreas var gått på torget for å handle.

Han var blitt glad i denne morgenrunden gjennom ruinparken og ut blant sine bysbarn. På torget var det alltid livlig. Og nå var «munken» blitt fast inventar, noe folk satte pris på. Andreas var blitt kjent med mange allerede og gav seg litt bedre tid hver morgen. I dag skulle han dessuten handle for helgen, så han var ekstra tidlig ute siden lørdagen var svært folksom.

Med en kurv under hver arm, med en av pater Leos hatter på hodet, og med en flokk guttunger på slep trasket han hjemover. Turen tok ikke lange tiden, men akkurat denne dagen gikk det sent. Drømmen om pater Ansgar hadde skremt ham. – Det hastet ikke med å komme hjem. Men samtidig gledet han seg til matlagingen. Det var sant: først skulle de ha kapitelmøte, klokken 10.00 presis.

Bare Rafael ville dukke opp igjen . . .

Noe sa ham at kokeboken han hadde funnet ved døren betød mer enn en forveksling. Den minnet så mistenkelig om

de andre kjøkkeningrediensene han hadde mottatt i det siste. Dersom den anonyme «giveren» med dette hadde «forsnakket» seg, var i hvert fall ett av mysteriene i huset oppklart, om enn et av de mindre. – De levde fortsatt med en myrdet, en morder og en savnet.

Nå kunne han se klosteret blant ruinene. – Hvordan kunne det ha seg at et slikt fredens sted ble gjenstand for så mye uhygge? Dersom Rafael ikke dukket opp med det første, ble de nødt til å kontakte politiet. Tanken trøstet ikke Andreas mye der han svingte inn klosterporten.

På veien til kjøkkenet støtte han på pater Thorfinn. Han stanset med det samme.

– God morgen, Andreas.

– God morgen, pater – og takk for boken.

– Boken?

– Kokeboken!

– Hvilken kokebok?

– Den du lånte meg i går.

– Åååå – du mener *«Babettes gjestebud»* – den har jeg helt glemt. Unnskyld, jeg skal finne den til deg med en gang.

– Var det ikke du som lånte meg den om italiensk mat?

– Nei, ikke jeg . . .

Det var noe litt kunstig over pateren der han sto. – Hadde han løyet? Det virket heller som om han skjulte noe under skapularet som hang over ordensdrakten. For han holdt begge hendene om noe som frateren ikke skulle se.

Det kunne da aldri være? . . . Nå var Andreas lei av å bli holdt for narr. Med ett satte han fra seg kurvene, gikk bort til pateren, tok fatt i en flik av skapularet og skjøv det hurtig til side. Dermed avslørte han pater Thorfinns hemmelighet. – Andreas hadde avduket et stort og brunt krus med rykende, varm kaffe.

Begge så forbløffet på hverandre. Så begynte pateren å le.

– Hva trodde du det var?

Andreas visste ikke hva han skulle si. Nå hadde han dummet seg ut, for åpen scene. For i døren fra kjøkkenet var hodet til pater Leo dukket opp i samme øyeblikk. – Han så

også en tanke gåtefull ut der han iakttok opptrinnet.

Andreas valgte å slå retrett. Rød i toppen marsjerte han ut i kjøkkenet og lot døren smelle igjen etter seg. Hva de tenkte om ham gav han blaffen i. – Det var dem det var noe i veien med, ikke ham.

En ny bekreftelse på at det forholdt seg slik, hang og glinset i morgensolen blant redskapene over arbeidsbenken hans – i form av en stor og fet spekepølse. – Noe sa ham at denne gangen hadde han nesten overrasket giveren på fersk gjerning.

Kapitelmøtet ble som vanlig innledet med en davidssalme:

Fra det dype roper jeg til deg, Herre – Herre, hør min røst.
Vend ditt øre – mot mine inderlige bønners røst.
Om du gjemte på misgjerninger, Herre – Herre, hvem
kunne da bli stående?
Men hos deg er tilgivelsen – så vi med ærefrykt skal
tjene deg.
Jeg setter min lit til Herren – min sjel håper på hans ord.
Min sjel lenges etter Herren – mer enn vekteren lenges
etter morgenrøden.
Mer enn vekteren etter morgenrøden – lenges Israel etter
Herren.
For hos Herren er barmhjertighet – og hos ham er
forløsningens fylde.
Og han skal forløse Israel – fra alle dets misgjerninger.

De satt i kapitelsalen etter rang og alder, akkurat som i kirken og refektoriet. Møtet var ekstraordinært og bestod i at pater Olav orienterte dem om husets tilstand etter det som var skjedd. Samtidig var det et par avgjørelser som skulle tas. Og siden karmelittenes orden er demokratisk, måtte det voteringer til.

Først på programmet sto pater Rafaels forsvinningsnummer.

Dernest avslørte pater Olav omstendighetene omkring pater Ansgars død – om fryseboksen og det hele. Dette kom

som et sjokk på de av brødrene som ennå ikke kjente til saken. Patrene Leo, Adriano, Thorfinn, Svithun og Magnus så alle på Andreas. Han fortrakk ikke en mine. Hvorfor skulle han det? – Han hadde ikke dypfryst noen.

Patrene ville selvsagt vite hvorfor saken var blitt hemmeligholdt. Særlig syntes pater Thorfinn og pater Svithun å være indignerte over å være blitt holdt utenfor noe så viktig. Pater Adriano og pater Magnus virket derimot nesten likeglade. Men de ville på sin side gjerne få vite hvorfor saken ikke var blitt overlatt til politiet – da ville den sikkert vært oppklart for lengst. Stemningen ble amper, og patrene ble høyrøstet. Pater Olav måtte flere ganger be om ro i kapitelsalen. Tålmodig og grundig gav han seg i kast med å besvare alle spørsmålene.

Var denne overrumplingsmetoden fra øvrighetens side et forsøk på å oppklare det hele? Eller var det bare skyggeboksing alt sammen? De virket nesten desperate nå – dette var en brutal fremgangsmåte.

Andreas iakttok dem i tur og orden.

Pater Thorfinn så om mulig mer fjern og upåvirket ut enn vanlig.

Pater Svithun fikk et av sine hosteanfall.

Pater Adriano var som vanlig helt direkte og rett på sak i sine kommentarer. Han kalte det hele en «skjebnens ironi». Dessuten underslo han ikke en viss beundring for morderens handlingsmønster.

– Ser dere ikke sammenhengen? – Han falt i den grav han hadde gravd for oss andre – dypfryseren! Mine ærbødigste komplimenter til morderens fantasi.

Dette utløste en storm av protester, hysjing og fyrop.

– Bruk hodet, fortsatte pateren, og ikke bare munnen: Dette er en lekse for oss alle. Slik går det når man følger pater Ansgars livsfilosofi. – Skal vi nå ta dette til etterretning og vende tilbake til våre fedres veier?

Spørsmålet ble hengende ubesvart i luften.

Pater Magnus hadde lagt hodet i hendene og stønnet oppgitt.

Pater Leo så igjen ut som en romersk keiser i marmor eller bronse, taus og majestetisk. Var han hevet over slike hensyn? Neppe – det foregikk nok atskillig bak fasaden.

Alle visste at de ble iakttatt av alle. Det var umulig å si hvem som reagerte naturlig og hvem som spilte teater.

Igjen var det pater Adriano som brøt tausheten:

– Dersom vi lever og tenker som pater Ansgar, blir vi til sist dypfryst alle sammen . . .

Patrene Olav og Jon forholdt seg stille og avventende. Ingen av dem sa så mye som et ord.

Men nå grep prioren ordet og serverte det som ble selve bomben under dette møtet.

Pater Olav forklarte fattet og behersket at han så pater Rafaels forsvinningsnummer som et indirekte bevis på hans skyld. – Han påsto med andre ord at Rafael hadde utpekt seg selv som pater Ansgars morder. Med dette anså han saken for oppklart og henlagt. Det hadde ingen hensikt å etterlyse Rafael. Det beste ville være at han forsvant ut av deres liv for bestandig. Han bad derfor om brødrenes samtykke til å skrinlegge saken.

Nå ble det på ny røre i forsamlingen.

Patrene Svithun og Magnus mente at pater Rafael så avgjort burde etterlyses av politiet. Men de var villige til å bøye seg for fellesskapets ønske dersom dette gikk i en annen retning.

Pater Adriano trakk priorens konklusjoner i tvil. – Rafael hadde vært den av latinerne som varmest hadde støttet opp om pater Ansgar og hans politikk. Hvorfor skulle han nå gå hen og dypfryse sitt ideal og sitt forbilde? Forøvrig la ikke Adriano skjul på at han ikke kom til å savne Rafael noe større. Slik gikk det når man forfektet moderne teologiske idéer, uansett hva som måtte være grunnen til hans forsvinningsnummer.

Patrene Leo og Thorfinn sa fortsatt ingenting, uvisst av hvilken grunn. – Det var vel deres måte å reagere på, selv i situasjoner som denne.

Andreas fulgte nøye med i det som skjedde. Utspillet fra

øvrigheten hadde totalt overrumplet ham. – Dette kunne umulig være alvorlig ment. Han visste med sikkerhet at Rafael *ikke* hadde drept pater Ansgar, de hadde så å si funnet ham sammen. – Burde han kanskje opplyse om dette? Og så påkalle pater Olavs vrede fordi han hadde brutt tausheten prioren hadde pålagt ham? For den saks skyld kunne de saktens vri det dithen at han – Andreas – derved hadde gitt Rafael anledning til å stikke av i tide. Og det ville han nødig ha på seg.

Var det ganske enkelt pater Olav selv, eller pater Jon, som forsøkte å kamuflere en ugjerning, kanskje begge to? Var de ansvarlige for Rafaels forsvinningsnummer, i tillegg til mordet på pater Ansgar? Tanken var ikke ny, men slik som møtet utviklet seg ble den stadig mer aktuell.

Prioren hadde insistert på å ta saken i egne hender og nektet å ta politiet til hjelp – samt hele tiden forsøkt å holde Andreas utenfor. Nå hadde han sogar utpekt en skyldig og foreslått saken «skrinlagt». Nå var det pater Jon som grep ordet.

Som husets private etterforsker i saken kunne han fortelle om arkene som manglet fra krøniken. Han konkluderte med at de sannsynligvis røpet pater Rafaels motiv – og at han like sannsynlig hadde tatt dem med seg. Dette var mer enn indisier.

Andreas var nær ved å protestere mot hele denne forestillingen. Rafael forsvant *før* konvolutten med Rafaels notater ble fjernet fra hans celle. Begge var trolig blitt fjernet av én og samme person – den som dypfryste Ansgar. Andreas følte seg meget urolig for Rafael der han satt.

Han så seg rundt i kapitelsalen. Brødrene lot ikke til å føle seg særlig høye i hatten. Først var alle blitt satt under mistanke for mordet på pater Ansgar. Øyeblikket etter var de alle blitt renvasket for mistanken fordi denne ble skjøvet over på pater Rafael, som nå var blitt dømt *in absentia*. – Dette var hard kost for dem alle. Og det hele var skjedd på noen ganske få minutter.

Så kom pater Olav endelig til spørsmålet om krøniken.

Han fremla det radikale forslag at den burde tilintetgjøres

– brennes. Deretter gav han ordet til pater Jon.

Subprioren forklarte at han, etter å ha sett igjennom samtlige bind og etter å ha diskutert innholdet med dem alle, var kommet til samme resultat som prioren. – Det hadde ingen hensikt å ha bøkene liggende i huset. De ville bare bli til ergrelse og strid mellom brødrene. Dessuten var motivet borte for alltid. Krøniken var helt uten verdi slik den nå så ut.

Forslaget møtte enstemmig bifall, og det ble vedtatt at krøniken skulle brennes straks etter kapitelmøtet.

Nå gjensto utnevnelsen av en ny kronist.

Prioren foreslo pater Magnus, som ble enstemmig valgt.

Men så begynte vanskelighetene for alvor. – En ny økonom – eller prokurator, som han kalles – skulle velges for å overta etter pater Ansgar.

Pater Olav lanserte spørsmålet som ganske ukomplisert og foreslo pater Svithun som kandidat. Han manglet et større ansvar for tiden, han hadde alle egenskapene som skulle til: nøysomhet, respekt for sin forgjenger i embetet osv. Prioren foreslo at de gikk til avstemming med en gang. Utnevnelsen trengte nemlig kapitlets godkjennelse. Et simpelt flertall var det som skulle til.

Men fullt så enkelt gikk det ikke denne gangen.

Pater Adriano lurte på om det ikke ville være på sin plass med en diskusjon omkring dette «viktige emnet», som han kalte det. Prioren repliserte at han ikke anså det for særlig viktig, og avslo derved en slik fremgangsmåte. – Diskusjon var altså uønsket.

Derfor skulle de gi sitt bifall på den vanlige måten: ved å skrive *placet* («ja») eller *non placet* («nei») på stemmesedlene som ble utdelt, innsamlet, talt opp og kontrollert av pater Jon, kapitlets sekretær.

De så gjorde.

Første runde gav et negativt resultat: 4 *placet* og 4 *non placet*. Det måtte en ny runde til. Pater Olav benyttet anledningen til å anbefale pater Svithun på ny og ba innstendig om brødrenes bifall.

Det viste seg å være like forgjeves, verre faktisk: denne

gangen ble resultatet 3 *placet* og 5 *non placet*.

Hva var gått galt?

Det visste Andreas best, selv om avstemmingen var hemmelig.

Første runde hadde han stemt etter gammel vane, uten å tenke større over det. Han hadde støttet den norske fløy, som alltid bestod av Ansgar, Olav, Jon, Svithun, Rafael, Magnus og ham selv – altså husets majoritet. Denne gav dem alltid et solid flertall for alt de ønsket å gjennomføre.

Men i annen runde var han gått over til italienerne: Leo, Adriano, Benno – og Thorfinn. Siden både Ansgar og Rafael var fraværende hadde hans stemme vært utslagsgivende. Svithun kunne jo ikke stemme på seg selv – derfor var de en stemme mindre enn det var personer til stede. – Slik måtte fordelingen av stemmene ha vært.

Nå satt øvrigheten fint i det . . .

Pater Adriano foreslo på ny en prinsippdebatt om økonomvervet. Det ble også denne gangen avvist av prioren. Nå måtte en ny kandidat foreslås dersom det i det hele tatt skulle velges en økonom under dette kapitlet. Pater Olav prøvde nå med pater Magnus, og begrunnet valget av kandidat med de samme argumenter som sist. – Pater Svithun satt og så ut som et råttent egg i ansiktet. Men i øyeblikket så ingen i hans retning, men mot pater Magnus. Han virket temmelig uforberedt på det hele og ville helst bli fritatt for et slikt verv, noe pater Olav overhørte.

Tredje runde gav nøyaktig samme resultat som andre.

Derved var de like langt. Den foreslåtte kandidat kunne ikke stemme på seg selv, og følgelig var fordelingen trolig den samme som før: en vikende norsk og en voksende italiensk fløy.

Pater Olav så irritert ut. – Hva skulle han nå gjøre? Som for å utsette neste runde – og derved vinne tid til å tenke – tok han opp forslaget fra pater Adriano.

– La oss diskutere hva som er så vanskelig, da.

Pater Adriano var som vanlig raskt ute med en klar formulering av hele problemet:

– Pater Ansgars linje har ganske enkelt overlevd seg selv. Den døde med ham. Vi trenger forandringer. La oss begynne med kostholdet, det er noe av det viktigste i hele vårt liv. Gi Andreas friere hender, la ham få utfolde seg – gjøre hverdagen litt mer festlig.

– Tør jeg minne om at vi lever etter reformens regler, og de tilsier nøkternhet og en god porsjon askese? – Det var pater Jon som parerte denne gangen.

Pater Thorfinn grep uventet ordet:

– Det ene utelukker ikke det andre. Vårt liv må ha kvalitet selv om det er enkelt. Det gjelder også kjøkkenstellet.

– Men en prokurator har annet å stå for enn husholdningspolitikk, forsøkte Jon seg.

– Men her er det denne politikken diskusjonen dreier seg om, fordi den er vesentlig.

– Hvordan da? – Nå var det priorens tur til å gripe inn igjen.

– Fordi diskusjonen dreier seg om problematikken *kvalitet* eller *kvantitet*. Pater Ansgar tenkte alltid kvantitativt. – Så gikk det også som det gjorde.

Denne tydelige tale skrev seg igjen fra pater Adrianos klare hjerne. Nå hadde ikke de norske pater Rafael til å forsvare seg lenger. De befant seg dessuten i mindretall, for første gang på mange år, og det gav alle deres utspill et defensivt preg.

Adriano fortsatte nøkternt:

– Det er ikke spørsmål om mengde, men kvalitet . . .

Det oppstod en liten tenkepause.

Andreas benyttet denne til å konstatere at dette virkelig var en varm potet. Han hadde i senere tid fått føle at hans rolle i husets liv var viktigere – og mer kontroversiell – enn han før hadde vært klar over. Det var faktisk *ham* de satt der og diskuterte. Han befant seg for en gangs skyld i diskusjonens sentrum.

Nå forsto han hvordan pater Ansgar hadde splittet klosteret. Før hadde flertallet vært markant. Nå sto de helt jevnt. – Var dette et historisk øyeblikk for deres lille fellesskap?

Denne saken lot til å være langt mer eksplosiv enn alt ståket omkring krøniken. Den skulle brennes, og en ny kronist var allerede valgt – det skjedde uten større om og men. Andreas festet seg ved denne kontrasten. Diskusjonen omkring pater Ansgar hadde beveget seg fra Ansgar *kronisten* til Ansgar *økonomen*. Og det interesserte ham i høyeste grad, fordi den syntes å kaste atskillig lys over mordet, motivet og eventuelt også: morderen.

Siden han ikke lenger hadde Rafael å støtte seg på i dette resonnementet, måtte han pent nøye seg med å diskutere med seg selv. – Og det var det han nå gjorde, godt hjulpet av brødrenes debatt om emnet.

Hvilket parti han selv tilhørte, var han ikke lenger i tvil om. Og han så seg ikke et øyeblikk tilbake. – Hvorfor ikke? slo det ham med ett. Derfor grep han uoppfordret ordet:

– Jeg foreslår pater Thorfinn som ny økonom.

Åtte par øyne stirret med ett på frateren. – Visste han hva han hadde sagt? Han hadde rett og slett foreslått en kandidat fra det italienske partiet – og endatil en nordmann!

Nå ble det helt klart at dette var blitt en større prinsippdebatt hvor noe langt mer enn kjøkken og husholdning sto på spill. Her gjalt det prestisje.

Pater Thorfinn takket nei og bad om å bli fritatt for vervet – noe øvrigheten villig innrømmet ham. Men Leo, Adriano og Benno støttet iherdig Andreas' forslag.

Som for å vise dem alle hvor hodeløst dette i bunn og grunn var, gikk pater Olav med på enda en stemmerunde, nærmest som en formalitet.

Igjen var resultatet likt: 4 *placet* – 4 *non placet*. Flere sukket oppgitt. – Kunne ikke avgjørelsen utsettes? Nei, la oss bli ferdige med den nå, mente pater Adriano – og foreslo en runde til. Det ble motvillig akseptert.

Den viste 5 *placet* og 3 *non placet*. – Pater Thorfinn var blitt husets nye økonom. Pater Ansgar var blitt etterfulgt av sin norske motstander. Det var ikke til å tro. Ville pater Olav godkjenne valget? – Han nølte en stund før han gav etter. «Den kloke gir seg», mumlet han surt. Møtet var nå kommet

til veis ende; det sto ikke flere poster på dagsordenen.

Andreas jublet. – Fra nå av ville hans liv bli langt mer interessant. Samtidig følte han at han var kommet langt videre i arbeidet med mysteriet omkring den dypfryste pateren.

Til slutt annonserte en oppgitt pater Olav at neste måneds kapitel måtte ta stilling til hvorvidt Victor skulle få avlegge foreløpige løfter eller ikke. Han ventet at de hadde gjort seg opp en mening før de møttes igjen. – Undertonen antydet klart hva prioren mente om dén saken. Han bad dem sogar tenke nøye over spørsmålet.

– «*Vår hjelp er i Herrens navn*» – med disse ordene hevet pater Olav møtet.

– «*Han som skapte himmel og jord*», svarte de andre.

Så gikk de hver til sitt.

Andreas hadde fått besøk av unge Victor på kjøkkenet.

Frateren hadde dårlig samvittighet overfor novisen i en situasjon som for ham måtte være mer enn vanskelig. Rafael var forsvunnet og siden blitt utpekt som morder. Victor måtte føle det som om selve bunnen i hans tilværelse var falt ut.

Han kom slentrende inn på kjøkkenet med en bok under armen. Andreas forberedte en blandet salat etter alle kunstens regler: et grønt salathode, tomater, olje og eddik – samt noen sprøstekte baconstykker; dette siste knepet hadde frater Benno vist ham. Hva slags krydder skulle han ha i dressingen? – Hva mente Victor?

Han mente ingenting. De kulinariske sider ved klosterlivet var ikke de som opptok ham mest, i hvert fall ikke under de rådende omstendigheter.

Andreas lot oppmerksomheten gå fra salaten til novisen.

– Hva er det du leser for tiden?

– En billig kjærlighetshistorie . . .

– Hjelper det?

– Ikke særlig; den er elendig – og det passer meg bra.

– Har du snakket med pater Olav om Rafael?

– Selvsagt har jeg det; det hjelper så sørgelig lite.

– Tror han fortsatt at Rafael myrdet Ansgar?
– Han er bombesikker.
– Ufattelig . . .
– Men ingen kan jo bevise noe som helst. Alle bevisene forsvinner stadig vekk: arkene, Rafael . . . Vi sitter tilbake med antagelser, indisier, gjetting – kall det hva du vil.

Andreas mente at fullt så gåtefullt kunne det ikke være. Men han ville ikke røpe det han visste – og langt mindre alt han ante. Hans allierte var forsvunnet, og han turde ikke alliere seg på ny, ikke med noen, ikke ennå, kanskje senere. Dessuten arbeidet han ut fra et helt nytt spor i saken. Og det hadde atskillig med salaten hans å gjøre. *Quelle salade* hadde vært pater Rafaels siste ord til ham, aftenen før han forsvant . . . «for et rot».

Victor ville gjerne beholde oppmerksomheten fra Andreas. I mangel av bedre råd åpnet han derfor boken han bar på og begynte å deklamere.

– Hør på dette, Andreas – maken til sprøyt:

> «Han hadde mørke ringer under øynene; kjærligheten hadde tæret på hans legeme som på hans forstand. Nå eide han ikke motstandskraft lenger. Impulsen til å kysse henne ble med ett en uimotståelig trang – en naturkraft som banet seg vei gjennom hans indre, trengte seg frem, brøt alle hindringer, fylte hver fiber i hans unge kropp, fikk hver muskel til å vibrere.
>
> Som en hypnotisert, lik en søvngjenger, gikk han bort til henne. Aldri hadde han sett noe så vakkert. Tante Filomena var verdens vakreste kvinne; det hadde han visst i alle sine 20 leveår – og det hadde hun visst i alle sine 50. Endelig skulle hun bli hans. Endelig skulle kjærligheten seire på jorden. Endelig skulle han få uttale de etterlengtede og så meningsfylte ordene:

Her tok Victor en virkningsfull pause i det han la boken fra

seg og begynte å imitere den unge og franske kvinneskjenderen. Han la begge armene om halsen på Andreas, agerte lidenskapelig forelsket – og ropte med høy røst: «Jeg elsker deg, elsker deg, elsker deg! – Elsk meg – elsk meg – elsk meg!!»

I det samme han skulle kysse henne og leppene hans befant seg bare noen millimeter fra Andreas', fikk tablået en brå slutt. – De hadde fått publikum. Noen iakttok dem fra døren inn til kjøkkenet.

Langsomt dreide de hodene i retning av inntrengeren. Victor sto fortsatt lent tett inn mot frateren. – Der sto pater Olav, blodrød i ansiktet.

– Vil du følge med meg, Victor! – Jeg snakker med deg senere, Andreas.

Og det var det siste han så til dem den formiddagen.

Middagen ble en suksess, enkel men god som den var: spaghetti som *primo*, litt kjøtt med salaten som *secondo*, samt grapefrukt til dessert, – alt innenfor Gamlebyens og økonomiens rekkevidde. Intet hadde vært dypfryst, intet nedkjølet, intet opptinet og varmet igjen. De spiste altså ikke mye, men godt – enkelt, men ekte. Og Andreas visste at dette ville pater Thorfinn like. Spørsmålet om et glass vin til maten fikk komme senere – én ting om gangen.

Andreas hadde fått i oppgave å hjelpe pater Jon med å brenne krøniken. Det var for så vidt fort gjort, men det ble likevel et øyeblikk han ikke kom til å glemme. Nå hadde han samtidig en kjærkommen anledning til å være alene med pater Jon.

De hadde rasket sammen en del løv og tørre grener i et hjørne av hagen og laget et bål. Så bar de ned krøniken fra pater Jons kontor, en stor stabel bøker hver. Bind for bind ble de kastet på ilden, bare ett om gangen.

Først sto de der og iakttok skuet i all stillhet.

Det var både dystert og oppløftende. Endelig ble de ferdige med pater Ansgar og hans dypfryste verden. Endelig ble det en slutt på krøniken . . .

Så snart et av bindene var blitt forvandlet til aske, kastet en av dem et nytt inn i flammene. For hvert bind var det som om bålet fikk nytt liv. Det blusset opp og sendte en kaskade av gnister mot den bleke og kalde høsthimmelen. Det var en grå og trist novemberdag, skyet, men vindstille. Av og til la de på nye grener og mer vissent løv fra bakken så ilden ikke skulle gå ut.

Begge tenkte sitt, men valgte foreløpig å holde tankene for seg selv.

Det var da Andreas fant at han sto med bind nummer 34 i hånden at han ikke lenger klarte å bevare tausheten. Han skulle til å kaste den på bålet, men tok seg i det og holdt den tilbake. Han merket at pater Jon så på ham. Andreas vendte seg mot pateren og sa:

– Tror du virkelig på den forklaringen pater Olav gav i kapitlet?

– Selvfølgelig ikke.

– Men hvorfor protesterte du ikke?

– Fordi jeg har tenkt å arbeide videre med saken. Så lenge Rafael bærer skylden, har jeg tid og ro til å fortsette undersøkelsene. – Før eller siden dukker han opp igjen.

Med disse ordene kastet pater Jon et nytt bind på ilden. Det tok straks fyr og ble til en flamme som gradvis vokste seg større, inntil den sank sammen og døde igjen.

Andreas sto fortsatt med bind 34 i hånden. Han klarte ikke å gi slipp på boken riktig ennå. For ham rommet den kjernen i hele mysteriet. Og det var langt fra oppklart. – Nå hadde nettopp pater Jon bekreftet det samme. Han var altså ikke gått fra forstanden likevel. Andreas hilste betroelsen velkommen med et lite smil. Hva pater Olav angikk aktet han å holde sine tanker for seg selv. – Derfor forsøkte han en annen vri:

– Har du noen anelse om hva som kan ha stått på sidene som mangler – hva som skjedde i huset de dagene arkene handler om?

– Det var den uken Victor begynte sitt novisiat.

– Er det et mulig spor?

– Kanskje, Andreas – tiden vil vise.

En ny tenkepause oppstod mellom de to. Jon benyttet denne til å kaste et nytt bind på ilden. Igjen sto de der og så med tilfredshet hvordan det flammet opp, brant, skrumpet inn og forsvant blant glør og aske.

– Kom, Andreas, kast boken, nå er det din tur.

Men Andreas ble stående og se på pater Jon i stedet. De var helt alene der ute. Klostergangen rundt dem var folketom, og de kunne ikke høres fra cellene ovenfor, taket på klostergangen hindret det.

– Hva tror du kan ha tilstøtt pater Rafael? Er han blitt offer nummer to? – Ordene slapp ut av ham. Samtidig tok Andreas et fastere grep om bindet han hadde i hendene, det skjebnesvangre bindet.

– Aner ikke, Andreas, alt er mulig . . . Pater Olav er overbevist om at Rafael er skyldig.

Med dette dystre utsagnet kastet pater Jon enda et bind av krøniken på bålet. Mens det tok fyr tenkte han høyt videre.

– Jeg har lett høyt og lavt etter ham, selv i dypfrysen . . .

Jon kastet et nytt bind på bålet for at det ikke skulle slukne.

– Hva tror *du* har skjedd, pater Jon? – Har du ingen formening om hvor han kan befinne seg?

Pater Jon lyttet, men svarte ikke. Han fortsatte bare å kaste de siste bindene på bålet, ett for ett, og med en liten tenkepause mellom hvert av dem. – Endelig snudde han seg mot Andreas.

– *Jeg* tror vi nærmer oss sakens kjerne: Rafael drepte ikke pater Ansgar, men han visste hvem som hadde gjort det – og hvorfor. Her står vi tilbake med spørsmålet mens svaret er forduftet.

Andreas hadde sine tvil om at det var så enkelt. Ingenting tydet på at Rafael var kommet saken nærmere enn dette med Victor, som sikkert ville vise seg å være en blindgate.

Det som virkelig var stridens eple i dette klosteret var *kjøkkenet*, lot det til, og *ikke* krøniken. Det hadde kapitelmøtet vist. Og Rafael hadde vært pater Ansgars støttespiller i

dette viktige spørsmålet. – Det siste døgnet hadde fortalt Andreas at han selv sto nærmere en løsning på gåten enn noen av de andre, Rafael innbefattet.

Nå lå den forhatte krøniken på bakken foran dem, forvandlet til støv og aske. Det var for ham et tegn på at den bare hadde fungert som et blindspor. Motivet hadde hele tiden vært å finne annetsteds, dersom de bare passet på å se i riktig retning. Og med det forstod han: i retning av ham selv, intet mindre.

Andreas lot blikket streife pater Ansgars grav.

– «Hvil i fred», sa han høyt – og kastet siste bind av krøniken på bålet, bind 34, bindet med arkene som hadde lurt dem alle.

De sto og ventet til boken var helt forkullet. Først da flammene var døde og det bare var glør og aske igjen, snudde de og gikk inn.

Hadde de ikke vært så opptatt av stundens alvor og sine egne tanker, ville de gjennom et av vinduene i vinkjelleren – bare noen meter borte – ha sett et par skarpe øyne som fulgte nøye med i alt de foretok seg.

Men så tok tingenes gang en uventet vending.

Det begynte allerede samme kveld. For da kom pater Jon bort til Andreas etter kompletorium og ba om å få noen ord med ham under fire øyne. Han trengte skyss inn til byen neste morgen: Om Andreas kunne være så vennlig å kjøre ham? Det var i orden. – Hvor skulle de så tidlig på søndagen, forresten?

Til St. Dominikus kloster på Majorstuen.

Som forteller om besøket på Majorstuen. Andreas møter Rafael og pater Thomas blir med dem hjem. Der finner Andreas en ny gave – og blir låst inne i matboden av giveren. Pater Thomas preker for brødrene, og Andreas trekker konklusjoner

Tidlig neste morgen gjorde de seg klar til å dra avsted; Andreas hadde forsynt seg med pater Thorfinns aller største alpelue, samt sitt bredeste og lengste skjerf. Han så svært fransk ut idag. Det kunne komme vel med, for de skulle til dominikanerne, som var et fransk-norsk kloster, akkurat som de selv var et italiensk-norsk.

Det var fremdeles stille på veiene, og turen fra Gamlebyen inn til Majorstuen forløp fredelig. De hadde nesten byen for seg selv. Solen kastet et gyllenrødt skjær over Oslo-gryten, og byen så lun og varm ut der de humpet avsted i en gammel Fiat.

Andreas ville gjerne vite hvorfor det var så om å gjøre å reise opp til dominikanerne akkurat en søndag morgen. Da hadde de vanligvis nok å gjøre hjemme. Ikke slik å forstå at han hadde noe imot avstikkeren; han var bare litt nysgjerrig.

Pater Jon kunne fortelle at han hadde mottatt en telefon fra St. Dominikus kvelden før, hvor han var blitt bedt om å

komme så snart som mulig. Og dette var faktisk første mulighet.

Det måtte være noe viktig det gjaldt, undret Andreas seg.

Det var nok det – for det var pater Rafael som hadde ringt.

Denne opplysningen fikk Andreas til uforvarende å tråkke på gasspedalen så bilen gjorde noen plutselige byks fremover. Så stanset den og sto og harket og hostet midt i Bygdøy Allé.

Pater Jon hadde ikke mer å fortelle i denne omgangen. Han hadde sagt alt han visste. Men pater Rafael var i fin form, lot det til.

Nyheten kom først og fremst som en stor lettelse på Andreas. Med ett penselstrøk var sortmalingen av Rafael slutt. – Han hadde slett ikke rømt. Øvrighetens detektivarbeide virket etter dette enda mer amatørmessig eller mistenkelig. Her ble mordere utpekt og frikjent som det falt seg. Hva aktet de nå å foreta seg? Ikke visste han. Det ble sikkert noe fantasifullt, så godt kjente han dem etter hvert.

Andreas valgte å holde tankene sine for seg selv og heller la pater Jon lede samtalen på resten av turen. Derfor konsentrerte han seg om kjøringen.

Dominikanerne var en ganske annerledes orden enn karmelittene, opplyste pateren. Selv om de også hørte til «tiggerordnene» – og altså var «tiggerbrødre» og ikke «munker» – så var de langt mindre monastiske enn karmelittene. Egentlig var de en videreføring av *premonstratenserne* og praktisk talt for en *kannikkeorden* å regne.

Andreas var like klok.

Men så fulgte en opplysning han bedre kunne skjønne:

Dominikanerne var en liten orden med en stor historie.

– Hvordan da?

– De har forsynt Kirken med mange av dens betydeligste teologer gjennom de siste 800 årene, så det står respekt av dem. – Dessuten var det dominikanerne som hadde hatt en viktig rollen i inkvisisjonen, det vil si alle kjetterprosessene.

– Det siste fulgte av det første, forklarte pater Jon.

Denne opplysningen fikk Andreas til å reagere. Han hadde

hørt mye om inkvisisjonen, men trodde at den var jesuittenes verk; de pleide nå engang å få skylden for alt som var galt i Kirken.

– Derfor blir dominikanerne litt spydig kalt «Herrens hunder» – *Domini canes* – og ikke helt uten grunn, fortsatte pateren. St. Dominikus kloster var grunnlagt så langt tilbake som i 1921, nøyaktig 700 år etter at «predikebrødrene» – som de også kalles – kom til Norge for første gang, etter et avbrekk på 400 år, grunnet «inntrufne omstendigheter» – den såkalte «reformasjonen». Men siden dominikanerne var utadvendt i sitt virke, hadde mange følt behovet for et kontemplativt nærvær i Oslo. Og slik var St. Øysteins kloster blitt til, som et alternativ til «sortebrødrene», som de også kalles: kjært barn har mange navn. Selv hadde karmelittene den tradisjonelle betegnelsen «gråbrødre». Den klang noe mindre uhyggelig, men også litt kjedeligere, syntes Andreas. Dessuten var «gråbrødre» misvisende all den tid de bar brun kutte. Men det skyldtes vel at de var blitt reformerte – noe dominikanerne aldri var blitt, hva nå dét kunne skyldes.

Nå befant de seg allerede i Frognerveien. Så tok de av til Tidemandsgate, og straks kunne de se det karakteristiske tårnet på St. Dominikus Kirke. Folk strømmet ut fra morgenmessen da Andreas kjørte opp foran kirken og parkerte. Klosteret lå i haven like bak. Hele anlegget var i romansk stil, med runde buer, og en nydelig portal førte inn til dominikanernes rike.

Pater Jon ba frateren vente i kirken så lenge.

– Typisk . . . Han var blitt vant til å avfinne seg med sin rolle, og ruslet lydig inn i kirken mens pater Jon gikk for å møte pater Rafael og dominikanerne.

Andreas rakk å få med seg slutten av postludiet. Fra orgelgalleriet kom et mektig brus fra det franske orgelet. Det var nærmest å sammenligne med et tigerbrøl – eller en kanon? Han kvakk først til ved lyden og ble stående urørlig å lytte. – En varm og majestetisk klang fylte hver kvadratmillimeter av det store kirkerommet. Det var som om alle himlens trompeter og basuner braket løs over hodet på ham.

Han satte seg i en av benkene og festet blikket på den store fresken på veggen bak alterpartiet. Den minnet ham litt om El Greco. Motivet var Jesu himmelfart, og i øyeblikket harmonerte den fullkomment med musikken, som strebet mot stadig nye høyder.

Så ble det stille, og Andreas hadde kirken helt for seg selv. Han sank på kne i benken og la hodet i hendene. Lyden fra orglet hadde overveldet ham, oppløftet ham, gitt ham styrke. Han var ikke så nervøs lenger, ikke så usikker heller. Alt sto bra til med Rafael, og det var det aller viktigste. Resten fikk gå som det kunne.

Andreas ble med ett rykket ut av sin egen verden ved lyden av fottrinn. Ut fra sakristiet og ned i kirken kom pater Rafael. Han gikk rett bort til Andreas.

De hilste hjertelig på hverandre og Andreas konstaterte at Rafael var den samme gamle. Pateren snakket så lavt han kunne og forklarte at tiden var knapp – pater Jon visste ikke at han befant seg her, og ville neppe like det dersom han hadde visst det. Han hadde bedt Rafael holde Andreas utenfor så lenge.

Så fulgte pater Rafaels historie, om vinkjelleren og flukten derfra.

Det lød ganske utrolig alt sammen, men det måtte jo være sant. Andreas på sin side orienterte Rafael om kapitelmøtet dagen før og om hans nye rolle som morder.

– De er helt desperate . . .

– Helt . . .

Men Rafael kunne ikke si stort om hvem som hadde slått ham ned. Det eneste nye han hadde foreslått var at de aksepterte hjelp utenfra – ikke fra politiet, men fra kirkelig hold, fra dominikanerne – de hadde jo lang erfaring i å oppklare mysterier. Egentlig hadde han ikke gitt pater Olav større valg: dominikanerne eller politiet.

– Hva er verst?

– Gud vet . . .

Pater Jon forklarte nå situasjonen for sortebrødrene og bad dem avstå en pater i noen døgn. Rafael følte seg trygg på at oppklaringen ville gå fort.

Det gjorde ikke Andreas.

– Bevismaterialet er jo vekk, forsøkte han oppgitt. Vi brant krøniken i går ettermiddag.

Det spilte ingen rolle, forsikret Rafael. Motivet var et eller annet i forbindelse med Victors inntreden i klosteret. Og det var et spor de kunne følge uten krøniken. Arkene som manglet, og som helt sikkert handlet om Victor, var nok tilintetgjort for lengst.

Andreas var mest av alt interessert i å vite hva den konvolutten inneholdt som Rafael hadde gitt ham. Han turde ikke med en gang fortelle at den var forsvunnet – langt mindre om hvordan det var gått til. Da ville nok Rafael aldri betro seg til ham mer. Han forsøkte derfor å nærme seg spørsmålet indirekte i første omgang.

– Var det dette du hadde skrevet om?

– Forsøksvis – rene gjetninger, Andreas.

Det var enda godt. Så kom ikke de på tale mer.

Rafael forklarte at han skulle bli her i «dekning» inntil videre, nærmere bestemt til saken var oppklart. Hans oppholdssted skulle være en hemmelighet så lenge. – De fikk heller fortsette å tro at han hadde dypfryst pater Ansgar så lenge de fant ut hvem som *hadde* gjort det.

Med disse ordene forsvant han, og Andreas satt alene igjen i kirken – full av bange anelser.

Alt sammen fortonte seg mer og mer som et *økonom*-mysterium for Andreas, og mindre og mindre som et *kronist*-mysterium. Skyldtes det at han var kokk og så det hele fra sin egen synsvinkel? En slik begrensning var helt menneskelig. – Eller var det slik at han – nettopp fordi han var kokk – var bedre stillet til å nå frem til sakens kjerne? – Han hadde de siste dagene ant et skjult mønster bak det som foregikk i Gamlebyen. Og her han satt på Majorstuen syntes han at det bare ble tydeligere. Ofte var det nettopp litt kontrast eller distanse som skulle til. – Det hele minnet sant å si om en eller annen form for *lignelse*, akkurat som pater Adriano hadde sagt i kapitelmøtet dagen før. Å dypfryse pater Ansgar . . . det var nærmest som å sette navn på noe de alle visste, men

ingen turde si . . . en slags prikk over i'en . . . ?

Han fikk ikke tid til å spekulere videre over dette, for nå kom det noen fra sakristiet. Det var pater Jon denne gangen, og sammen med ham en dominikaner i sort og hvitt.

Andreas reiste seg og gikk dem i møte.

Jon introduserte ham for pater Thomas.

Andreas bukket dypt. Pater Thomas gav ham et fast og skikkelig håndtrykk. Dessuten hadde han et par skarpe, men vennlige øyne. Pater Thomas var høy og mager. Det var noe litt strengt og asketisk ved ham.

– Pater Thomas blir med oss hjem, Andreas. Han skal bo i *retrett* hos oss noen dager.

Dominikaneren bar med seg en liten koffert i venstre hånd. Men Andreas var langt mer fascinert av det han holdt i sin høyre: en stor, bredbremmet sort *romersk hatt*. Han grep seg i å stirre. – Det var den vakreste hatt han noensinne hadde sett.

I bilen på vei mot Gamlebyen gikk praten om løst og fast, dog mest om løst, for ikke å komme inn på problemene i St. Øysteins kloster. Andreas skulle jo ikke kjenne til opplegget bak dominikanerens visitt. Han skulle ha noen dagers fred og ro i bønn og meditasjon – det var alt. Når Andreas fant seg i å bli avspist med en slik forklaring, hang det sammen med hatten som pater Thomas nå bar på hodet. Tenk om patrene kunne skaffe seg slike . . .

Pater Thomas konverserte lett og elegant. Andreas spurte hvor lenge pateren hadde tenkt å bli; som husets kokk måtte han nesten vite det. – 3–4 dager skulle være rikelig, fikk han til svar.

Bilen nærmet seg klosteret på Oslos gamle grunn.

På kjøkkenet ventet en ny «gave» ham – og det gjorde kanskje giveren òg. For i det Andreas kom inn, var det noen som smatt ut døren i motsatt ende. Men alt han så av ham var en flik av den brune kutten og et par sandaler. Andreas fulgte raskt etter, men giveren var som sunket i jorden. – Hadde

han tatt kjøkkenveien? Han hadde ikke hørt det gå i døren. Da han åpnet for å titte ut, var det ikke en sjel å se. Han kunne da umulig være sunket i jorden?

Men det var flere muligheter – vinkjelleren. Der gikk Andreas aldri ned hvis han kunne unngå det. Nå nøyde han seg med å åpne døren og se ned trappen. Alt han så var mørke.

– Hallo! – Er det noen der?!

Her var det stille som i graven. Han hverken så eller hørte noen verdens ting – stedet var lite innbydende. Han lukket raskt døren igjen og gikk mot kjøkkeninngangen.

Han skulle gå tilbake til kjøkkenet da en tredje og siste mulighet meldte seg – matboden. Han åpnet døren og gikk rett inn. Der var det også mørkt. Lysbryteren befant seg borte ved fryseboksen. Men før han hadde nådd frem til den, skjedde det noe. – Et eller annet beveget seg der inne. Noen lukket døren etter ham. Han hørte den kneppe igjen i det samme han fant bryteren. Men da var det for sent.

Andreas var innelåst i matboden, alene sammen med dypfryseren. Og den sto på – det hørte han på den svake summingen.

Han gav seg til å dundre voldsomt på døren. Nå hørte han at det var noen på den andre siden.

– Hjelp! – lukk opp! – lukk opp! dundret han videre.

Nå var det endelig noen som åpnet for ham. – Der sto pater Leo med en flaske vin under armen.

– Har du låst deg inne, Andreas?

– *Jeg* har ikke låst meg inne. Noen andre har gjort det. . .!

– Det var sikkert bare en spøk!

– Merkelig form for humor . . . Så du noen andre komme ut herfra?

– Jeg, nei – jeg kommer rett fra vinkjelleren.

Vel tilbake på kjøkkenet forsøkte Andreas å gjenvinne fatningen. Pater Leo kom nedenfra – det *kunne* ha vært ham, men behøvde ikke være det. Han hadde dessuten en mistanke om at den anonyme giveren var pater Thorfinn og ikke pater Leo. Episoden med kokeboken virket som langt mer enn en tilfeldighet. – Men han utelukket slett ikke mulighe-

ten av at det var pater Olav selv som drev sitt spill med dem, kanskje var det den frittalende Adriano? For et hus . . . ikke før var han tilbake på plass, og hele galskapen fortsatte som før! Pater Thomas skulle bare vite hvordan de hadde det. – Noe visste han nok, men Andreas følte seg trygg på at han selv visste mer, kanskje mer enn det som var godt for ham. . .

Klokken viste alt 11.30 – han måtte begynne på middagen og la kriminalmysteriene ligge så lenge.

Men tankene gav ham ikke fred.

Hvorfor skulle pater Thorfinn fortsette denne spydige leken? Han var økonom nå, og de kunne lett enes om hele kjøkkenspørsmålet. – Dominikaneren skulle sannelig få nok å sette fingrene i . . .

Mens maten surret og freste på komfyren, var det andre realiteter som surret i hodet på Andreas.

En er en og fem er fem,
men to og to blir fire;
ansiktsmasken skjuler hvem
der inne bak visiret?

Det nye nærværet forandret brødrenes liv på mange måter.

Siden han var gjest fikk han hedersplassen og satt på høyre side av prioren, i koret som i refektoriet. Den sorte og hvite ordensdrakten dannet en skarp kontrast til brødrenes rødbrune. Karmelittenes drakt var varmere, men dominikanernes var så avgjort mer elegant. Men sort og hvitt er ikke farver, kun en slags ramme eller bakgrunn. For hva? – For pateren inne i drakten, selvfølgelig. Forholdet mellom form og innhold fungerte annerledes enn hos dem selv, konkluderte Andreas, imponert over sine iakttagelsesevner.

Skjønt pater Thomas var et diskret nærvær, tiltrakk han seg alles oppmerksomhet. Det lå spenning i luften. Men hvorfor det forholdt seg slik, var det ingen som skulle vite. Og Andreas voktet sin tunge.

Pater Olav hadde benyttet anledningen til å be dominikaneren preke for brødrene – det ville gi visitten et mer tilforlatelig preg. Pateren vegret seg. Men da han forstod at det var et alminnelig ønske blant brødrene å få smake på dominikanernes spesialitet – de var jo fremfor alt «predikebrødre» – gav han etter.

Slik hadde det seg at brødrene i Gamlebyen satt fulltallige i koret en mandag kveld, til et utvidet vesper. Pater Thomas sto ved lesepulten midt i koret i sin hvite drakt, omhyllet av den sorte kappen med de vide foldene. Dette var første gang han grep ordet etter at han var kommet til klosteret.

«*Midt i livet befinner vi oss i døden*», begynte pater Thomas sin tale til brødrene i Gamlebyen. Han løftet blikket fra notatene på lesepulten og lot det vandre om i korstolene.

– Hva er mennesket? fortsatte han. – Et mysterium, kjære brødre. Mennesket er vanskelig å forstå, gåtefullt, sammensatt og komplisert. Sett i sammenheng med den orden som råder i skaperverker skiller vi oss ut på alle vis. – Mennesket er vanskelig å definere eller begripe – for de som skal gjøre dette er også mennesker. Å finne en enkel fellesnevner for alle mennesker og alt menneskelig blir vanskeliggjort av det faktum at mennesket ikke er et objekt, men subjekt – iakttageren selv.

– Det enkleste er derfor å overføre spørsmålet til andre og allerede eksisterende benevnelser: å tolke mennesket enten som et avansert dyr – eller som en fallen Gud. Begge fremgangsmåter gjør mennesket urett, fordi ingen av dem berører det som skiller mennesket fra dyrene såvel som fra Gud.

– Mitt poeng med uttrykket «mysteriet mennesket», kjære brødre, er at vår egenart ikke lar seg redusere til «mer» eller «mindre» dette og hint, om det så måtte være skaperverket forøvrig eller skaperen selv. Det som gjør mennesket til et mysterium er at vi aldri har vært dyr – og aldri blir det heller. Mennesket er radikalt forskjellig fra dyrene. Det dreier seg om en vesensforskjell, ikke bare en gradsforskjell, slik vitenskapen så ofte har hevdet.

– Noe annet som gjør mennesket til like meget av et mysterium, er at vi er radikalt forskjellige fra Gud. Han er evig,

udødelig – åndelig. Oppad ser vi altså et skille mellom Skaper og skapning – nedad mellom to forskjellige former for skapninger: mennesket – og resten av universet. For mennesket er person, ikke biologi – selv om det også er biologisk.

– Et mysterium, kjære brødre!

Pater Thomas hadde begynt å tale med lav og jevn røst, langsomt og tydelig. Nå, da han var kommet i gang, ble det mer liv over ham, ikke bare over stemmen, men hele figuren. Røsten steg og sank. Bevegelser begynte å ledsage tankegangen.

– Dyrene går ikke på to. De skriver ikke, dikter ikke, komponerer ikke. De har ikke templer og prester. De hverken tror eller ber. De lever umiddelbart. Dyrene er natur og instinkt utelukkende.

– Ikke så med menneskene: Mennesket har fornuft – og dette er det som skiller oss fra dyrene. Forskjellen ligger ikke i spørsmålet om dyrene har sjel, men om de har fornuft, om de kan tenke og resonnere logisk. – Og det kan de ikke. Her går den helt store skillelinjen i skaperverket: mellom skapninger som *har* en natur – og skapninger som *er* natur, mellom skapninger som opplever seg selv som skapninger – og skapninger som kort og godt *er* skapninger. Fornuften – intelligensen – er den faktor som skiller disse to formene for skapninger. Derfor ble mennesket skapt som den siste av alle, som kronen på skaperverket, men vesensforskjellig fra skapningen forøvrig. Derfor ble mennesket satt til å herske og styre over all skapningen. – Fordi mennesket er skapt i Guds bilde.

Pater Thomas tok en liten pause mens han renset stemmen.

Brødrene satt fengslet av denne figuren som ble livligere i sin fremtreden ettersom tankegangen utfoldet seg. Med høyre hånd hadde han grepet en flik av den sorte kappen og lot den ledsage fremstillingen i livlige gester.

– Men å si at mennesket er skapt i Guds bilde, er ikke det samme som å si at mennesket er en fallen Gud. Mennesket er ikke Gud, har aldri vært det og blir det heller aldri. Mennesket, skapt i Guds bilde, *er* ikke Gud – det *ligner* derimot Gud, og det er noe ganske annet. – Og her står vi ved avgrensningen oppad. Vesenforskjellen er like stor, ja ennå større enn i tilfellet dyrene. Og dette er det som gjør mennesket til et mysterium. – Og nå til saken:

– Mennesket er en person – som jeg nettopp sa – noe dyrene ikke er, og ligner følgelig på Gud, nettopp fordi det er et personlig vesen, men uten å være Gud *lik*, fordi vi ikke er guder, men mennesker. Vi er hver og en av oss en menneskelig person. Men som personer betraktet er vi vesensforskjellig fra Gud, som vi altså *ligner* uten å være *lik*. Og det som utgjør den helt store forskjellen, er at vi er dødelige – så enkelt. Vår dødelighet er nettopp det som skiller oss fra Gud. Vi ligner Ham – fordi vi er personer. Vi er vesensforskjellig fra Ham – fordi vi er dødelige. Kjære brødre – vår dødelighet er nøkkelen til mysteriet mennesket, den er fellesnevneren for alt menneskelig, skillelinjen oppad, om dere vil.

Her tok pater Thomas nok en pause.

All oppmerksomhet var rettet mot lesepulten, konsentrasjonen absolutt. Man kunne høre en fjær falle om man så ønsket. Andreas rettet seg opp i korstolen og iakttok pateren. – Hvor bar dette hen tro?

– Skal vi bevege oss videre innover i mysteriet mennesket, gjør vi klokt i å dvele ved dette aspektet, kjære brødre, – vår dødelige natur.

Pateren skiftet stilling, kremtet og fortsatte:

– Vår dødelighet preger hele vår eksistens, alt vi sier og gjør, alt vi tenker og tror, alt vi tar oss til. Som biologi betraktet er vi avgrenset i tid og rom, men som fornuftige personer har vi en appetitt for det ubegripelige og det udødelige. Til tross for denne appetitten – som dyrene ikke kjenner – dør vi. Hvor mye vi enn lengter etter evig og guddommelig liv – det ubegrensede og udødelige – er og blir vi dødelige mennesker. Alt menneskelig er preget av denne sannheten. Vi ser ut over det umiddelbare og begrensede, men hele tiden ser vi som i et speil, som i en gåte. Vi ser og tenker gjennom bilder og forestillinger, vi leker med ord og tanker for å kun-

ne gripe livets mening. Men fordi vi er dødelige, griper – eller begriper – vi denne bare på ufullkomment vis. Vi aner, vi vet sogar – men vi ser ikke helt klart eller tydelig. Vi fomler i mørket, vi strever og kjemper, uten helt å se det vi ser etter. De dødeliges verden består av veivisere, tegn om man vil. De peker alle ut over seg selv og hen imot en større sammenheng.

– Mennesket er et mysterium fordi det hele tiden arbeider med mysterier!

Denne setningen ropte pater Thomas ut så alle skvatt i benkene.

Han tok en kunstpause før han fortsatte. Andreas holdt pusten. Hva ville pater Thomas med alt dette? Herregud for et kjør!

– De dødeliges liv er altså en lek med mysterier, en alvorlig lek med alvorlige spørsmål. De dødelige ser mysteriet, de aner løsningen, men de ser den ikke klart – ikke uten hjelp fra annet hold. Denne de dødeliges lek ville for evig være en kamp i mørke om ikke Forsynet sendte oss hjelp her nede. Takket være inngripen fra høyere hold kan vi se og skjønne det vi ante uten å vite det. Og denne hjelpen er til syvende og sist svaret på mysteriet mennesket – og på menneskets lek med dødelige mysterier.

– Fordi vi er dødelige er mennesket et mysterium for seg selv. Og mange er de mysterier som har ført mennesker i døden. Derfor er menneskets lek med mysterier dødelig. Og fordi mennesket er dødelig, er livet et mysterium – og mysterier beviser bare at vår natur er dødelig.

Men lovet være han som kan fri oss fra en evig død – Amen!

Pater Thomas slo korsets tegn, tok sine notater og gikk tilbake til sin plass i korstolen. Det hele sluttet så brått at det tok tid før brødrene oppfattet at pateren var ferdig. – Andreas syntes å merke at atmosfæren var blitt enda mer fortettet, «spent» var kanskje et bedre ord. Hadde pater Thomas ført dem inn i sin virkelighet – eller var det de som hadde ført ham inn i sin? Det fikk tiden vise – eller skulle han heller si: den som lever får se?

Ordene var ment som en direkte kommentar til livet i St. Øysteins kloster – men alt tydet på at dominikaneren langt fra var nådd inn til sakens kjerne.

Han satt i den brede vinduskarmen og så på stjernemylderet. Ute var det kaldt og surt. Det trakk fra vinduet, skjønt ikke så mye som den kvelden Rafael hadde vært hos ham sist – døren sto ikke på gløtt lenger.

Andreas hadde trukket hetten over hodet og stukket hendene inn i ermene på kutten. Slik hadde han det lunt og komfortabelt. Grunnen til at han satt slik var selvsagt at pater Thomas' gåtefulle ord hadde satt i gang tankene hans. Og før han hadde latt dén få reagere fra seg, var det liten hensikt å gå til sengs. Søvnen ville ikke komme likevel, og gjorde den det, turde han ikke tenke på hvordan den ville arte seg.

«Herrens hunder» – jomen sa jeg smør, tenkte Andreas halvhøyt. Mysteriet han henviste til var selvsagt myntet på dem. – Hvor mange hadde allerede gjennomskuet at han ikke var i retrett i det hele tatt? Stemningen under aftensmåltidet hadde også vært underlig. De satt alle og stirret mot pater Thomas, uten å si stort. Han var den samme. Ikke med en mine røpet han hva som lå bak ordene.

Andreas lot blikket streife klostergangen. Taket var i sin helhet opplyst denne kvelden. – Det betød at brødrene var sent oppe. Han undret seg over hva grunnen kunne være til dét. Selv fra pater Ansgars cellevindu sivet lyset ut. Det var fordi det fungerte som gjesteværelse, pater Thomas bodde der.

Under kompletorium hadde det også vært noe kunstig over forsamlingen. Andreas var ikke i tvil: talen pater Thomas hadde holdt for dem var til mer enn underholdning eller oppbyggelse – det var noe han forsøkte å si dem. Men akkurat hva det var, visste han ikke.

Uansett hva de andre tenkte, fulgte han nå et spor som ikke hadde noe med pater Ansgars krønike å gjøre – nemlig «gave-terroren» på kjøkkenet.

Siden de fleste overraskelsene ventet ham *etter* at han kom

hjem fra spaserturen i ruinparken, falt det naturlig å knytte den anonyme «giveren» til den skikkelsen han ofte hadde sett på vei mot klosteret om ettermiddagen. Han hadde merket seg at figuren alltid bar et av hodeplaggene til pater Leo eller Thorfinn – som han selv gjorde det. Det vil si: dersom han gikk med pater Leos hatt, bar denne ukjente en av pater Thorfinns alpeluer, og omvendt. – Hvorfor denne vekslingen? På grunn av ham, Andreas, så klart, fordi han alltid bar et av dem på hodet selv. Altså behøvde det ikke være to forskjellige personer det dreide seg om, men én og den samme. – Han var også den samme, selv om hodeplaggene vekslet. . .

En annen side ved saken var at kunstneren Thorfinn og mystikeren Leo begge var villige til å legge stor vekt på klosterlivets kulinariske aspekter, av kulturelle eller religiøse grunner, noe Olav ikke gjorde. Som følge av dette hadde begge motarbeidet pater Ansgar, i hvert fall hadde de ingen forståelse eller sympati for hans idéer.

Sammenlagt utgjorde alt dette et lite gastronomisk regnestykke. Og sluttsummen tilsa Andreas at den offisielle etterforskningen arbeidet ut fra et blindspor – hvilket det også var meningen at den skulle gjøre. Derfor hadde morderen fjernet noen ark fra krøniken – som et falskt spor – og hadde lykkes i å lure hele bunten, akkurat som planlagt.

Og hva hadde så morderen oppnådd med det hele – dersom denne teorien var riktig og *kjøkkenet* var innfallsporten til mysteriet omkring den dypfryste? *Jo*: at han, Andreas, var blitt skremt bort fra dypfryseren; at alt som smakte av pater Ansgar gav en stram bismak; at pater Thorfinn var blitt økonom, at huset igjen ble mer internasjonalt. – Og dette var ikke så rent lite sett under ett. Det dreide seg om en listig og symbolsk handling, et godt skjult mønster, en lignelse.

Var dette grunn god nok til å ta livet av noen?

Mer enn god nok – dessuten var ikke pater Ansgar et levende menneske i morderens øyne, i høyden et slags spøkelse.

Andreas var godt fornøyd med denne kjøkken-logikken, selv om han var klar over at mange ville finne den vanskelig å

svelge. Han var svært spent på å høre hva pater Thomas mente. Men før han ville servere denne versjonen av historien for dominikaneren, var det noen løse tråder å samle opp.

For det første – pater Rafael. Morderen måtte ha ment å skremme ham mer enn å drepe. Hvorfor? – Var dette en slags advarsel, myntet på dem alle? Var det for å kamuflere seg selv for å vinne tid? Var det fordi Rafael hadde vært Ansgars medspiller, en slags overløper fra den sydlandske leir? – Det siste virket mer sannsynlig. Eller var det på grunn av samtalen dem imellom som var blitt overhørt og som hadde skremt morderen til å slå til på ny?

Hva med arkene i konvolutten som Rafael hadde gitt ham? De hadde lite med *hans* teori å gjøre, det hadde Rafael selv fortalt ham i St. Dominikus. Da morderen fant konvolutten på baksiden av ikonen, fikk han bekreftelse på at alle var på villspor – nøyaktig som planlagt. Pater Rafael var helt ufarlig i denne omgang. Men han fortjente en smekk – den fikk han også, liten tvil om det.

For det annet: *hvem*? – Thorfinn eller Leo? Den sterkeste av dem, selvfølgelig. – Og det måtte være pater Thorfinn, som både var yngre, høyere og kraftigere bygget. Andreas hadde lenge ment at alle «gavene» skrev seg fra ham, og hadde nesten grepet ham på fersk gjerning. Kokeboken var praktisk talt som bevis å betrakte; det var *da* han hadde gått over streken og røpet seg. Nå satt han tilbake som økonom og hadde samtidig fått kokken over på sitt parti – ikke dårlig. I tillegg til alt dette kom en mistanke om at det hadde vært pater Thorfinn som hadde låst ham inne i matboden nettopp som han var i ferd med å gripe ham på fersk gjerning. Det var helt sikkert den anonyme giveren han hadde vært alene med de grufulle sekundene ute i matboden.

Slik så han et mønster bak de siste tiders begivenheter i St. Øysteins kloster. Bitene i mosaikken var begynt å falle pent på plass, syntes han. – Men han hadde også rom for andre mulige løsninger.

Hva med husets øvrighet – Olav og Jon?

Dersom det var en av dem, fulgte Andreas feil spor og

måtte finne et annet motiv enn fornorskning og denslags. Jon følte han seg etterhvert nokså trygg på – han var ingen større eller original personlighet, bare pater Olavs høyre hånd. Men Olav selv var kommet i et underlig lys slik han hadde håndtert saken. Hvorfor skulle Olav ha tatt livet av Ansgar? Det kunne være flere grunner til dét, skjønt de ikke var iøynefallende. Uansett hvilke de måtte være, hadde han alle muligheter for å skjule sine spor.

Dersom Olav var uskyldig, hadde de altså en middelmådighet som prior – og det var ofte tilfelle i klostre. Da fikk de sterke viljene friere spill, noe som passet en morder fint.

Ville han noensinne få anledning til å avdekke mønsteret?

Han følte at det avhang av pater Thomas.

Andreas satt lenge og lot tankene flakke sammen med øynene. Tiden hjalp; han merket at roen etter hvert falt over ham. Ett for ett ble lysene borte fra vinduene over klostergangen. Nå lå den helt i mørke – på ett unntak nær – og gav stjernene desto friere spillerom. De tindret og funklet vakrere enn noensinne.

Unntaket var selvsagt lyset fra pater Ansgars celle, som nå var pater Thomas'. Det brant fortsatt da Andreas endelig gikk og la seg.

Som forteller om hvordan pater Thorfinn roser Andreas og om pater Leo som gir gode råd. Andreas går en tur i ruinparken og diskuterer med seg selv. Han får besøk av pater Thomas, og de samtaler om klosterets liv. Andreas tar en beslutning

Pater Thomas hadde ganske riktig benyttet kvelden og natten til å snakke med brødrene. Dette oppdaget Andreas i løpet av morgenen. Hvor mange av dem som visste hvorfor denne retrettanten var så kontaktsøkende, var han mindre sikker på.

Benno visste det ikke, for han var den første Andreas traff på kjøkkenet den morgenen. Men det var heller ikke å vente. De hadde anstendighet nok til å spare den gamle mannen.

Victor hadde selvsagt gjennomskuet det hele, det oppdaget Andreas da de to spiste frokost sammen etter meditasjon og laudes. Men Andreas var fortsatt den av de to som visste mest, fordi Victor ikke ante at det var Rafael som hadde mobilisert dominikanerne. Novisen trodde at pater Thomas skulle forsøke å oppspore novisemesteren hans.

Andreas lot ham leve videre i denne tro, skjønt han hadde god lyst til å fortelle at det var Rafael som hadde sendt dominikaneren hit.

Andreas hadde ikke tid til å snakke lenge med Victor – pater Thorfinn hadde bedt om å få noen ord med frateren før han gikk ut for å handle.

Den nye økonomen ønsket bare å takke Andreas for hans innsats som kokk, og oppmuntret ham til å fortsette i sitt nye spor. Pater Thorfinn var fullt klar over de forandringene som var i ferd med å skje på kjøkkenet. Han hadde notert seg det med tilfredshet. *Hvorfor* Andreas plutselig var begynt å lytte til de italienske brødrene, voktet pateren seg vel for å spørre om – Andreas forstod at han kjente svaret. Men siden pater Thorfinn ikke ville spørre, skulle han kanskje spørre pater Thorfinn.

– Hvorfor tror du egentlig pater Thomas er her?

– Han har sikkert hørt om kjøkkenet ditt!

Nå nei, så lett var det ikke å avfeie ham.

– Han virker ikke som noen typisk retrettant – han prøver hele tiden å få kontakt med oss. – «Offensiv» ville kanskje passe bedre enn «retrett» . . . ?

– Hva en dominikaner tenker er en av de fem tingene Gud ikke vet, Andreas.

Der gjorde han det igjen – unnvek spørsmålet hans!

– Og hvilke er de fire andre?

– Det vet ikke jeg.

– Det må du vel vite?

– Jeg er jo ikke Gud!?

Maken! – ville han ikke, så ville han ikke . . .

Pateren vendte tilbake til det som var deres felles oppgave i huset: brødrenes materielle velferd. Han mente at den var viktig. Det var ikke mye de trengte, men det måtte ha kvalitet, fordi det var avgjørende for hele deres livsform. Han kunne underskrive hvert ord pater Adriano hadde sagt under kapitelmøtet. Det var farlig å fuske med mat og drikke, fordi da fusket man med livet selv. Og poenget med deres klosterliv var nettopp at det skulle være ekte, ikke bare enkelt. Uten dimensjonen av kvalitet var lite vunnet og mye tapt.

Andreas så sitt snitt til å takke for kokeboken, for annen gang. Den hadde vært ham til stor nytte.

– Det gleder meg å høre, Andreas, men det var ikke jeg som ga deg den.

Intet inviterte til videre kommentarer eller spørsmål fra fraterens side. I stedet fortsatte økonomen å legge ut om pengesituasjonen i sin alminnelighet. Andreas lot som han lyttet. Nå var han nesten helt sikker på at pater Thorfinn hadde stått bak alle gavene – og kanskje også episoden med matboden. Måtte denne samtalen markere slutten på det gamle mønsteret. Måtte samspillet mellom de to bli godt og varig. – De forsto hverandre godt når det kom til stykket, så meget var Andreas sikker på.

Med dette ønsket takket frateren for seg og gikk i retning av kjøkkenet. Nå var det snart blitt hans igjen, fullt og helt.

Men akk – så fort gikk det visst ikke.

Der ute hadde noen sittet og lest i kokeboken. Den lå nemlig oppslått på kjøkkenbenken og ikke på sin vante plass borte ved krydderkrukkene. Denne gangen var det heller ingen å se eller høre i farvannet. – Dette behøvde ikke ha noe med «giveren» å gjøre. Det kunne bare vært en som ville se i boken uten å gjøre ham noe pek – Benno, for eksempel. Andreas håpet at det forholdt seg slik, hvis ikke, var han jo like langt.

Han leste:

> «Den neste store strøm av impulser kom i høymiddelalderen, da de italienske sjørepublikker med Venezia og Genova i spissen slo seg opp som de ledende handelssentra i Syd-Europa. Krydder var en av de viktigste handelsvarer. Via tyske og nederlandske byer sto de i handelsforbindelse med resten av Europa. Slik nådde også litt av det eksotiske krydder det kolde nord. Vårt viktigste betalingsmiddel var tørrfisken, et næringsmiddel som italienske handelsmenn fant nyttig under sine lange sjøreiser. Derfra gled den inn i den jevne italieners meny. Variert med urter og krydder er den et godt eksempel på Italia

som mottager og formidler av de forskjelligste impulser.

Italias ledende posisjon på det kulturelle området på 1400 og 1500-tallet er vel kjent. Ved denne tiden mistet italienerne meget av sitt handelshegemoni. Isteden får de rollen som Europas smaksdommere. Utviklingen og raffineringen av kjøkkenet og spisevanene blir mønstergyldige, likesåvel som det humanistiske dannelsesideal. For det franske kjøkken har det nok betydd endel at ikke mindre enn to kvinner av huset Medici ble dronninger av Frankrike i denne perioden.

Den italienske mat som i dag er kommet på moten over store deler av verden, er imidlertid ikke fyrstenes raffinerte taffel, men borgerskapets og folkets regionale retter.»

Andreas så opp fra boken. Han hadde fått besøk – av pater Leo, på vei til eller fra et eller annet.

– Hva ønsker du deg til middag idag, pater Leo?

– Hva som helst, Andreas, så lenge det er noe naturlig.

– Hva mener du med det?

– Ikke dypfryst, ikke fra boks, ikke fra pose, ikke ferdiglaget . . .

Andreas kjente den reglen. Han hadde hørt den noen ganger før.

– Jeg hadde tenkt å lage en suppe. Hva har vi her: *minestrone alla milanese, minestrone toscano, brodo, stracciatella, zuppa pavese, pasta e fasioli, zuppa de fagioli di zia Laura, cipollata* . . .

– Supper er ikke det enkleste, men en stor kunst, Andreas.

Frateren så granskende på pater Leo. – Her i huset var visst alt i ferd med å bli stor kunst. Var det ikke nok å være kokk?

– Supper må lages fra grunnen av, Andreas, de må bygges opp, helt fra starten. Det er ikke bare å sette litt grønnsaker og krydder til noe som er ferdigprodusert. – Du begynner

alltid med kraft, ekte kraft, av kjøtt eller fisk eller grønnsaker. Denne kan du tilsette forskjellig, alt etter hvilken kjøtt- eller fisk- eller grønnsaksuppe du ønsker å komponere: løk, bønner, egg, makaroni, flesk, salt, purre, erter, selleri, spinat, ost, rosmarin, oregano, laubærblad, linser, safran . . .

– Takk, pater Leo, takk – det greier seg.

– Men vi er jo såvidt begynt . . . Ingen kunne lage slike supper som min mor – måtte hun hvile i fred! Hun hadde lært det av sin mor; som hadde lært det av sin . . . Slik er det i Italia: Mat er en personlig hemmelighet. Bøker er ikke nok – erfaring er alt. Du lærer livet langt, litt her og litt der. Til slutt er du et helt lite univers av erfaring – og kan gå dine egne veier.

Andreas fikk inntrykk av at han hadde langt å gå.

– Hva med en skikkelig *minestrone*?

– Svært gjerne, Andreas.

– Da sier vi det.

– Til kvelds!

– Hvordan det?

– Supper er aftensmat, Andreas. Husk, franskmennene kaller aftensmåltidet for *souper.*

Andreas var nesten på kokepunktet nå. – Drev de gjøn med ham alle sammen? Når det kom til mat og drikke, var det tydelig at alt var tillatt i dette klosteret. – For pater Leo var maten et religiøst anliggende, det hadde han forklart dem tidligere, og akkurat dén prekenen hadde Andreas bitt seg merke i. Han husket godt paterens ord den aftenen ute på kjøkkenet da pater Jon hadde vist ham krøniken. – Skyldtes det at han innerst inne tenkte slik selv? Var det derfor han hadde tilbudt seg å bli kokk? Og var det Italia som sto bak det hele, også for hans vedkommende?

Pater Leo så like alvorlig og uskyldig ut som et barn der han sto. «Enkel, men ekte» var hans motto – «kvalitet, ikke kvantitet» hadde pater Thorfinn sagt. – Andreas visste at han var i ferd med å bli en av dem nå.

Han hadde god lyst til å spørre pater Leo om hva han mente om besøket de hadde fått i huset. Men han fant ikke

riktig måten å gjøre det på. – Hvorfor ikke gå rett på sak?

– Du kjenner vel pater Thomas godt?

– Han kjent ham i alle år, like siden han var student.

– Hvordan er han?

– Intelligent . . .

Pateren tygget på ordet før han fortsatte:

– Men du får neppe noen nytte av ham på kjøkkenet . . .

Med denne underlige konklusjonen takket pater Leo for seg og overlot Andreas til kokekunstens mysterier.

Den siste som dukket opp på kjøkkenet denne formiddagen var pater Olav selv.

Han virket forvirret og bekymret. –Ikke rart etter alt som var skjedd det siste døgnet. Men han lot likevel til å ha selvtilliten i behold. For da Andreas ville vite hva prioren hadde forstått med dominikanerens tale til brødrene kvelden før, fikk han bare til svar at pateren var i retrett og ikke måtte forstyrres.

– Men prekenen var en tanke spesiell, forekom det likevel frateren.

– Dominikanere er spesielle . . .

– Hvorfor tror du han søkte hit i retrett?

– Fordi dette er et fredelig sted som maner til åndelige sysler.

– *Var*, rettet Andreas forsiktig.

Olav overhørte bemerkningen.

– Det virket nesten som om det var noe han prøvde å si oss. . .

– Hør, Andreas: Dominikanere er langt mer opptatt av spørsmål enn av svar – det er bare talemåter alt sammen. La nå endelig ikke fantasien løpe av med deg. Konsentrer deg om kjøkkenet ditt.

Andreas visste at dét nok var det klokeste han kunne gjøre slik situasjonen nå var. Samtidig følte han stadig sterkere at det var en forbindelse mellom matlagingen og mordgåten. Og dette gikk på tvers av alle teoriene omkring krøniken, som alle trodde var motivet og morderens signatur.

Pater Olav var imidlertid ikke kommet for å diskutere dominikanere. Han ville bare forsikre seg om at Andreas husket å hente en flaske vin til aftensmaten, til ære for gjesten. – Når man er i retrett er det viktig å spise og drikke skikkelig.

– Skal du eller jeg gå ned etter den? Andreas nølte litt.

– Det må da høre inn under ditt ansvar, Andreas.

Og dermed forsvant den gåtefulle prioren.

Andreas ville utsette besøket i vinkjelleren til senere på ettermiddagen. I øyeblikket hadde han andre ting fore.

Høsten var hans kjæreste årstid. Hvorfor visste han ikke riktig. Det var bare slik, og slik hadde det alltid vært. Turene ut til ruinparken ble alltid flere og lengre om høsten. Det var som en naturlov.

Denne ettermiddagen var praktfull. Lyset var skarpt, og skyggene klare. Overalt var bakken dekket av gyldent løv. Farvene gikk over i hverandre, selv på ett enkelt blad eller strå. Det var som om han spaserte på det kosteligste orientalske teppe. Løvet raslet rundt sandalene og kanten på kutten hans. Lyden var et passende akkompagnement til dette høstlige maleriet.

Trærne sto nesten helt ribbet. Bare stammer og grener var tilbake, lik skjeletter som venter på en oppstandelsens morgen, den som på ny skal kle dem i livets frodige festskrud. I seg selv var de et håpets tegn, et bevis på naturens orden, en garanti for en ny sommer.

Vinden kom i småkast nå og da. Av og til bragte den med seg et nytt blad ovenfra, andre ganger rusket den opp i de som lå på bakken, sendte dem til værs for et øyeblikk, og lot dem falle til jorden igjen.

Skyene seilte langsomt innover Oslofjorden. De lignet mest av alt seilbåtene som prydet fjorden en sommerdag.

Andreas satt på ruinene av dominikanerklosteret og så ned mot St. Øystein. Han hadde pater Leos aller største hatt på hodet og sitt lengste skjerf om halsen. Hendene var dypt plantet i innerlommen på kappen som han hadde utenpå drakten. Det var begynt å bli kaldt, sneen kunne komme når som helst. Han så helst at det ikke skjedde – for da ville all

den triste skjønnheten være strøket bort på et blunk, og hele naturen bli forvandlet til et slags hvitt saueskinn. Han foretrakk naturen slik den artet seg for øyeblikket. – Død lå den der og ventet på nytt liv.

I restene av Hallvardsdomen like foran ham var det noen barn som lekte. De vinket til «munken», som hilste tilbake.

Utsikten over Gamlebyen var best herfra. Andreas kunne se hele ruinparken rundt seg. Her likte han å sitte og tenke på livet i det gamle Oslo, slik det hadde vært før den store brannen la byen i grus og aske. Den var blitt så ødelagt at de ikke engang hadde prøvd å bygge den opp igjen. – Man kunne formelig se for seg det myldrende livet i gammel tid, med handelsfolk, tilreisende, håndverkere, munker, nonner, klerker og prelater, med hus, boder, kirker, klostre, kongsgård og bispebolig. Oslo måtte ha vært et trivelig sted.

Vel ferdig med sin historiske tankeflukt begynte Andreas å diskutere med seg selv hva han nå skulle foreta seg i forbindelse med mordet. Emnet tvang seg på ham, til tross for naturskjønnhet og ruiner.

Skulle han ganske enkelt ta morderens parti og la det hele forbli uløst og akseptere det som var hendt som noe nesten nødvendig? Eller skulle han gå videre med sine egne undersøkelser? Det dominikanske nærværet ansporet ham i retning av det siste. Han hadde innrømmet overfor seg selv at hans sympati lå hos italienerne og ikke hos den dypfryste. Hans eget liv var blitt så meget rikere etter at denne prosessen var satt i gang. – Skulle han ikke ganske enkelt slå en strek over det hele og ta til takke med nye og bedre arbeidsforhold? – Samtidig følte han seg utnyttet av morderen, for i hans øyne handlet det om hans verden – kjøkkenet – alt sammen. Dessuten likte han ikke å bli innestengt. Han hadde heller ikke glemt at pater Rafael nesten var strøket med.

Andreas veide for og imot der han satt. Han var splittet i sin lojalitet. Han foretrakk så avgjort det italienske regimet, egentlig hadde han alltid gjort det. Så mye hadde de siste ukene lært ham. Men han kunne ikke få seg til å forsvare mord og mordere. Derfor burde han selvsagt gå til pater

Thomas og fortelle hva han syntes om det alt sammen. Hvorvidt pateren ville lytte til hans måte å se tingene på, var en annen sak, hans sak, for å være helt presis.

Hva skulle han gjøre? Noe sa ham at det var lurt å bestemme seg. Det enkleste var selvsagt å ikke si eller gjøre noen verdens ting: håpe at tiden løste mysteriet for dem – eller la det hele gå i glemmeboken.

Men denne løsningen ga ham ingen ro. «Den som tier, samtykker», var det noe som het. Det som uroet ham mest var en sterk tvil om at patrene ville finne ut av dette, selv med bistand fra dominikanerne. – Og da var de jo like langt, og han selv tilbake ved utgangspunktet: en nagende tvil om hva som var riktig. – Han følte seg dratt i to retninger, og de synes ganske uforenlige.

Med ett ble han revet ut av tankene sine. Nede blant ruinene på vei mot Hallvardsdomen, kom det gående en underlig skikkelse som gjerne kunne ha vært å se i middelalderens bybilde. Det var en høyreist herre, kledd i en lang, hvit kutte, omhyllet av en vid sort kappe som flagret i vinden. På hodet hadde han en bredbremmet sort, rund romersk prestehatt. – Det var pater Thomas.

Han var på vei mot Andreas.

Dette skulle bli en minneverdig ettermiddag for frateren. Nå fikk han vise pateren omkring i ruinene mens han livlig forklarte og øste av sine solide historiske og arkeologiske kunnskaper. Særlig stolt var han over å kunne vise frem ruinene av dominikanerklosteret. Pater Thomas spurte, lyttet oppmerksomt og nikket.

Da de var kommet helt ned til Mariakirken, satte de seg på de gamle murrestene.

Andreas hadde vært så opptatt av all historien omkring dem at han nesten hadde glemt å beundre hatten til pater Thomas. – Nå tok han igjen det forsømte.

– Hvor fant du den hatten, pater, prøvde han forsiktig.

– I Roma, hvor ellers?

– Var den fryktelig dyr?

– Neida, den kostet nesten ingenting.

– Hva gjorde du i Roma, pater Thomas? – Andreas fant det taktfullt å skifte samtaleemne.

– Jeg studerte der, Andreas, da jeg var på din alder.

– Var det fryktelig vanskelig?

– Å, det er ikke det verste jeg har vært med på . . .

Setningen ble hengende litt i luften.

– Hva er det vanskeligste du har vært med på da?

– Jo, det skal jeg si deg: Det vanskeligste jeg til dags dato har påtatt meg er å ordne opp i karmelittenes indre stridigheter.

– Indre stridigheter, pater . . . ?

– Nettopp – du hørte helt riktig.

– Hva slags stridigheter da? – Nå så han pateren like inn i øynene hans; de var blå og vennlige.

– Mordet på pater Ansgar, selvfølgelig.

Pateren så nå rett på Andreas og svarte uten så meget som å blunke.

Slik ble de sittende og se på hverandre i flere sekunder før noen av dem fortsatte.

– Så du vet alt sammen . . .

– Det er derfor jeg er her, Andreas. Som sagt: for å ordne opp i det rotet dere har stelt i stand, og for at tingene ikke skal bli verre enn de allerede er fra før.

Andreas så ned. – Han ville nødig røpe at han visste alt dette, at alle visste det for den saks skyld. Han fikk heller fortsette og spille uvitende.

– Hvem var det som sendte bud etter deg?

– Pater Rafael. Han kom til Neuberggaten temmelig medtatt etter noen nifse netter nede i vinkjelleren deres.

– ??!!

– Nettopp, Andreas. Det er et under at han lever i dag.

Nå gadd han ikke spille teater lenger:

– Si meg, har du noen anelse om hvem det er som driver og myrder oss? – Andreas var blitt ganske heftig i stemmen. Han hadde reist seg og sto like foran pater Thomas som fortsatt lente seg mot muren i Mariakirken.

– Ikke ennå. Derfor tenkte jeg det var på tide å ta en liten prat med deg.

– Hvorfor meg?

– Fordi du er legbror.

– Hvordan da?

– Legbrødrene kjenner alltid huset best. Dere er jordnære, har øyne og ører, kaller en spade en spade. – Vil du lære et kloster å kjenne, skal du alltid høre på dem.

– En siste utvei?

– Ikke den siste – den beste.

– Hvorfor kom du ikke til meg først da?

– Fordi jeg måtte danne meg et inntrykk av huset før jeg kunne begynne å kontrollere om det er riktig.

– Og det er der du nå er havnet i etterforskningen?

– Riktig, Andreas.

Solen sendte akkurat sine siste stråler inn over Oslofjorden. Skyggene var lange. De tok en liten pause i samtalen inntil solskiven var blitt borte i horisonten. Det var Andreas som fortsatte.

– Og hva har du funnet ut om oss, hvis det er tillatt å spørre?

– Spør i vei – jeg sier ikke mer enn jeg vil. – Jeg har hittil gjort en eneste viktig oppdagelse.

– Og hva går den ut på?

Andreas var blitt revet med. Han klarte ikke å virke så distansert som han helst ville.

– At krøniken er et falskt spor.

– Tenkte jeg det ikke . . . Dette sa Andreas til seg selv.

– Dere er blitt lurt alle sammen.

– Ikke alle . . .

– Det hele var en ytterst vellykket avledningsmanøver.

– Og hvordan kom du på den tanken?

– Den meldte seg selv etter at jeg hadde snakket med Victor.

– Victor?

– Han som alle trodde dette dreide seg om.

– Hvordan da, pater Thomas?

– Jo, det forholder seg slik at arkene som var fjernet fra krøniken, pekte i retning av at mordet hadde noe med Victor

å gjøre. I løpet av det året han har bodd hos dere har det vært litt uro omkring denne novisen – fordi det har vært mye uro i ham selv. Noen mener han er for sterkt knyttet til Rafael og for lite til brødrene forøvrig. Andre synes han virker feminin og kanskje søker klosterlivet av helt naturlige årsaker og ikke som resultat av et kall.

– Pater Olav! – Kommentaren rant ut av Andreas spontant og uoverveid.

– Andre igjen tror begge deler og ser dem som sider av samme sak. – Pater Thomas valgte ikke å nevne navn.

– Ærlig talt!

– Jeg refererer bare! – Enig med deg forøvrig . . . Men saken er den at novisen har hatt et kjærlighetsforhold til en kvinne her i Oslo. Og dette tar det tid å avvikle. Forholdet skriver seg fra hans studiedager. Men slikt sitter i, vet du. Derfor er det han har vært savnet en og annen natt . . . Han har et like sterkt kall til klosterlivet som noen av dere andre, skulle jeg tro. – Alt annet er fri fantasi. Men dette blir mellom oss, Andreas.

– Og hvilke konsekvenser får dette for etterforskningen?

– At arkene fra bind 34 neppe er noe motiv i det hele tatt. – Jeg tror bestemt at morderen fjernet dem på måfå, for å etterlate seg et falsk spor, kanskje uten engang å ha sett hva det sto i dem.

– Og episoden med Rafael?

– Kan ganske enkelt ha vært gjort i den tro at pateren hadde gjennomskuet det hele – eller fordi han snakket om å gå til politiet.

Andreas ble med ett livredd for at han skulle spørre om hvor konvolutten med Rafaels notater var blitt av.

I det samme kom et heftig vindkast, og pateren reddet så vidt hatten fra å rulle bortover kirkeskipet. – Andreas kunne ikke unngå å legge merke til at den var fôret med rød silke inne i.

– Hva var *da* motivet?

– Det må du da vite best selv, Andreas?

– Jeg . . . ?

– Du er den som kjenner huset best. Dessuten har jeg fått inntrykk av at du er et slags midtpunkt i alt dette.

– Er dette dine eneste positive konklusjoner, pater Thomas?

Frateren så granskende på dominikaneren.

– Det er mine foreløpige resultater, negative som positive. Jeg kom ganske enkelt for å spørre om du hadde noe mer å fortelle enn det jeg allerede har hørt fra de andre, og som jeg nettopp har fortalt deg. – Mye tyder på at hele historien har noe med deg å gjøre, Andreas.

Pater Thomas hadde têft, ingen tvil om det. Og Andreas følte seg lett forfjamset der han sto. Men dominikaneren lot ikke til å følge noe bestemt spor. For å kunne løse floken måtte han nemlig kjenne huset innenfra, og det var ikke gjort på en dag eller to. Altså kom han til Andreas, frater og kokk – økonomens høyre hånd. – Dominikanerne hadde såvisst ikke drevet inkvisisjon for ingenting. Men hva skulle Andreas si? Han ante jo hvor nøkkelen til gåten var å finne – noe pateren også var i ferd med å bekrefte. Men selv hadde han skiftet parti i denne saken – han følte atskillig sympati for morderen dersom sant skulle sies. Men det turde han ikke, i hvert fall ikke til pater Thomas. Andreas var ikke nødvendigvis interessert i at dette skulle oppklares . . .

Det blåste nå såpass at pateren tok av seg den store romerske hatten og la den i fanget. Andreas følte en sterk trang til å ta på den – skjønnhet var noe som måtte føles, kjennes, ikke bare sees og beundres. Men så vågde han ikke likevel. Han hadde uendelig lyst til å foreslå at de to skulle bytte hatt . . . Men de var ikke allierte på en måte som gjorde at Andreas vågde å ta seg denne friheten. Pater Thomas var fortsatt en stor usikkerhetsfaktor i husets liv, og frateren var på vakt – hatt fikk være hatt så lenge.

– Og hvorfor skulle jeg vite mer enn de andre?

– Fordi alle synes å være mer opptatt av Ansgars økonomiske rolle enn hans aktiviteter som kronist, beryktet som de var. Krøniken har riktignok såret patrenes forfengelighet, men økonomien hans splittet klosteret i to grupper.

Det var visst meningen at Andreas skulle ta opp tråden. Men han sa ingenting.

– Du har sikkert gjort deg slike refleksjoner selv, Andreas.

Han hadde saktens det, men valgte å tie.

– Hvor stor forskjell gjør det egentlig at pater Thorfinn er blitt ny økonom? – Nå kom spørsmålene på rekke og rad.

Frateren lot blikket streife om i ruinparken. Omsider sa han:

– Tiden vil vise . . .

Vindkastene kom hyppigere nå. De strammet kappene tettere om seg. Andreas holdt på hatten sin – det var forresten ikke hans, det var hatten til pater Leo.

– Rafael fikk en ordentlig medfart, vet du. – Det ville være synd om du skulle bli utsatt for noe lignende . . .

Pateren så opp mot klosteret da han sa dette. Frateren følte at han ble presset til å snakke. Men han var fortsatt ikke innstilt på å fortelle hva han tenkte. Men dette med Rafael var ubehagelig. Pateren hadde truffet et ømt punkt.

– Han tilbragte flere døgn nede i den tomme vinkjelleren. – Det kunne ha gått helt galt, vet du . . .

Nå var det ikke lett å være Andreas. For det var han som hadde ført Rafael opp i denne situasjonen. Og det visste pater Thomas. – Han aktet tydeligvis å øke presset på frateren. – Dette begynte snart å minne om et pinlig forhør.

– Andreas, min oppgave er å se til at dette ikke gjentar seg – at ingen flere blir myrdet eller slått ned. Hvis du har noe å fortelle meg, kommer det alle til hjelp.

– Jeg tror ikke det blir flere episoder av den art, pater Thomas. Det hele er over . . . Det kan ikke gjøres ugjort, men klokken kan heller ikke skrus tilbake.

– Hva får deg til å være så sikker på det?

– Mitt kjennskap til huset, som du selv kalte det.

– Det er en stor risiko å ta . . .

– Ikke nå lenger.

– Da blir det hele ditt ansvar . . .

Dominikaneren bombarderte ham med stadig nye argumenter. Andreas begynte å frykte at han skulle sprekke der-

som samtalen ble for langvarig. Derfor lot han blikket streife ruinparken igjen, som om han lette etter en unnskyldning til å tenke på noe annet.

Der . . . det reddet ham! Lenger oppe, forbi Hallvardsdomen og på vei mot klosteret så han denne figuren som så ofte hadde vist seg om ettermiddagene. Han hadde også noe på hodet. Nå hadde Andreas sjansen til å vri seg unna.

– Pater Thomas – kom, vi går! Kanskje venter en liten overraskelse på oss hjemme.

Skikkelsen forsvant fort av syne. Men Andreas visste godt hvor han tok veien. Det var bare å følge etter.

Raskt beveget de seg mot klosteret. Blader og grener raslet om kuttekantene der de gikk. Trærne knirket over hodene deres hver gang det kom et nytt vindkast innover Gamlebyen. Tunge og mørke skyer nærmet seg raskt. Det var som om himmelen glødet der oppe – eller som om Gamlebyen hadde fått hatt på, den òg, en hatt med samme slags fôr som det var i hatten til pater Thomas.

Andreas tar pater Thomas med seg på kjøkkenet. Der venter enda en gave på dem. De leter etter giveren i vinkjelleren – hvor de finner ham. Tingene tar en dramatisk vending

Andreas var alt annet enn fornøyd med seg selv da de svingte inn porten til St. Øysteins kloster. Det var så vidt begynt å regne ute, og de rakk akkurat i hus før himmelen åpnet sine sluser.

Pater Thomas var innstilt på å fortsette samtalen med frateren, i håp om å komme videre i saken. Derfor fulgte han med Andreas til kjøkkenet. Frateren gikk raskt og målbevisst. Med hensikt unngikk de å benytte kjøkkeninngangen, men gikk gjennom hele første etasje: portnerstuen, biblioteket, mottagelsesrommene, kapitelsalen og refektoriet. På veien traff de flere av brødrene.

Pater Svithun satt i porten som vanlig og passet døren og telefonen.

Noen hadde fått besøk og befant seg i et av taleværelsene.

Pater Adriano og Magnus var begge i biblioteket. Den ene studerte, den andre sto og bladde i katalogen.

Pater Jon oppholdt seg i kapitelsalen.

Pater Olav var ikke å se.

Frater Benno tørket av bordene i refektoriet.

– Har du sett noen komme fra kjøkkenet? ville Andreas vite.

– Ikke et leevende sjeel . . .

Så var de kommet frem til kjøkkenet.

På turen fra Mariakirken og opp hit, hadde de ikke vekslet et ord. Andreas hadde motstridende følelser. – Skulle han fortelle pater Thomas det han visste? – Skulle han heller tie og la det hele bli en sak brødrene imellom? – Skulle han kanskje fortsette i sitt eget spor og oppklare mysteriet på egenhånd?

Svaret avhang av om det ventet en ny «gave» der ute, visste han. Det gjorde det hver gang han hadde sett denne mystiske skikkelsen ute blant ruinene.

Ganske riktig!

På kjøkkenet lå kokeboken oppslått på en oppskrift som het *bistecca alla fiorentina*. – Og ved siden av boken sto et nytt glass med krydder – rød pepper denne gangen.

Pater Thomas forstod lite eller ingenting av fraterens opphisselse da han begynte å lese høyt, som for å servere dominikaneren svaret på alle hans spørsmål:

> «For mange utlendinger står vel *bistecca alla fiorentina* som en av de typiske italienske rettene. Inntil for nylig var den imidlertid en rent toskansk spesialitet, og ennå den dag i dag kan det være vanskelig å finne den i dens klassiske form, utenfor dette området.»

Andreas lukket boken med et smell da han hadde uttalt ordene, og grep krydderglasset med høyre hånd, som om han ville kaste det i veggen.

Så langt kom det imidlertid ikke. Han besinnet seg og så forskrekket på pater Thomas. – Hvorfor? Glasset han holdt i hånden var ennå varmt å ta i: noen måtte nettopp ha satt det fra seg . . .

Andreas tok sin beslutning. Begeret var fullt. Ansvarsfølelse og fornuft feide nå forvirringen til side. Han var imot

denne form for lek – og hva mer var: han var ingen tilhenger av mord.

Bestemt sa han derfor til dominikaneren:

– Vil du hilse på morderen, pater Thomas? – Da er det bare å følge meg.

Pateren tok et skritt tilbake, overrumplet av den dramatiske vending tingene var i ferd med å ta. – Ville han hva . . . ?

Andreas gav ham ingen tid til å velge, men grep ham i armen og dro ham med seg ut i kjøkkenkorridoren. Først gikk de rett inn i matboden. Andreas tente lyset mens han lot pateren vente i døråpningen. Der var det ingen – bortsett fra dypfryseren, denne moderne norske form for giljotine.

Så prøvde de døren som førte ut, kjøkkeninngangen. Det var ikke en sjel å se eller høre noe sted.

Nå gjenstod bare en eneste mulighet – akkurat som Andreas hadde fryktet. Men denne gangen var han ikke redd for å utforske den. Han var sint. – Dessuten hadde han hjelp av pater Thomas.

Døren ned til vinkjelleren var lukket, som vanlig. Men den var ikke låst, og nøkkelen sto i på utsiden. Forsiktig åpnet Andreas døren. Den knirket heldigvis ikke. De kom seg innenfor og lukket den etter seg uten at det kunne høres.

Først så de ikke annet enn mørke. De stanset et øyeblikk før de beveget seg videre.

Trappen ned til kjelleren skrånet bratt. Forrest gikk Andreas. Like bak ham fulgte pater Thomas. Begge støttet seg til rekkverket. Langsomt begynte øynene å venne seg til det svake lyset. Luften var muggen og fuktig.

Vinkjelleren lå under klostergangen som løp rundt kirkegården. Den var temmelig lang. Trappen endte i et hjørne, hvor de kunne orientere seg langs to av korridorene samtidig. Men det var lite de så i halvmørket. For alt de visste kunne noen stå og iaktta dem like ved. – De stanset enda en gang og lyttet. Alt var stille og mørkt.

De fikk heller bevege seg et stykke innover.

– Skal vi ta hver vår vei? hvisket pater Thomas inn i øret på Andreas.

– Nei, vi holder sammen! svarte frateren bestemt.

Langsomt beveget de seg fremover langs de høye, tomme reolene hvor vinflaskene før hadde ligget på rad, årgang på årgang. Gulvet var av jord, så fottrinnene kunne ikke høres.

De kom til det første hjørnet. Der stanset de på ny og lyttet. – Alt var fortsatt stille. Pater Thomas stakk forsiktig hodet rundt hjørnet, med hatten i hånden. Så vinket han på Andreas.

De sto nå i en av buegangene i kjelleren, de kunne ikke se trappen lenger. Det føltes som om de hadde forvillet seg inn i jordens indre og var havnet i en labyrint og for så vidt var de jo det.

Med ett stanset begge. De hørte en underlig lyd ovenfra. Andreas så forskrekket på pater Thomas.

– Det er bare regnet som slår mot gluggene.

Belysningen ga veggene et uhyggelig preg. Som tomme, sorte øyenhuler fra utallige hodeskaller stirret de ned mot pateren og frateren der de listet seg videre. – Hvorfor føltes det slik? Fordi de ble iakttatt, så klart. Det er en følelse alle kjenner og som ikke er til å ta feil av. Men det var umulig å si hvor iakttageren befant seg.

Andreas tvilte et øyeblikk på sitt mot og sine teorier. – Sett at det hele var et fantasiprodukt fra hans side? Var han i ferd med å utsette dem begge for en større fare? Det var ennå tid til å snu. – Var det noen her nede, måtte han jo komme opp før eller siden, og da kunne de likegodt vente på ham oppe. . .

Pater Thomas lot derimot ikke til å tenke slik. Han gikk først, langsomt men målbevisst.

De stanset enda en gang for å lytte. – Hadde de hørt noe der fremme?

Nei, det var visst innbildning.

Andreas hadde gjenvunnet sitt mot og sin besluttsomhet. Det avgjørende øyeblikket var omsider kommet, og han kunne si med seg selv: *la commedia è finita* – «komedien er slutt».

Ved neste hjørnet gjorde pater Thomas tegn til Andreas at

han skulle stanse. Forsiktig tok han en titt rundt hjørnet – og trakk hodet raskt tilbake. De så på hverandre. Øynene til pater Thomas var blitt mørke.

– Så du noen? hvisket Andreas.

Pateren svarte ved å legge hånden på munnen hans.

Slik sto de noen sekunder, uten å røre seg. Ute pisket regnet rasende mot vindusgluggene øverst i kjellerveggene. – Så tok pater Thomas Andreas i armen og trakk ham med seg rundt hjørnet.

Først kunne de ikke se noen verdens ting. Igjen var det bare disse utallige tomme øyenhulene som stirret på dem fra veggene. – Så syntes han med ett at han skimtet en bevegelse fremfor seg et sted. Det virket som om veggen til høyre rørte på seg.

Andreas stivnet. – I det samme ble kjelleren opplyst av et lynglimt utenfra.

Da så de ham.

Borte ved en av reolene sto en skikkelse med hetten trukket godt over hodet. Det var umulig å si hvem det kunne være – mest av alt lignet den på statuen av den hellige Hallvard.

I det samme snudde denne seg og så rett mot dem.

– Så du fant meg til sist, Andreas . . .

Ordene kom rolig, litt ironisk. Det var ikke noe desperat i stemmen. Den var vanlig og den tilhørte pater Leo.

Pater Thomas trakk Andreas med seg noen skritt nærmere.

Det kom et nytt lynglimt. Og denne gangen kunne de tydelig se at pateren holdt noe i hånden. – Det var et vinglass, et stort glass fylt med vin, mørk som jorden.

Pater Leo løftet glasset opp mot lyset i taket. Slik sto han og myste mot det en stund, i stille beundring – eller var det tilbedelse? Ingen av dem rørte seg. De sto og iakttok synet. Så snudde han seg mot dem. – Det var den samme pater Leo de kjente, men likevel var det noe fremmed over ham. Han virket langt mer intens enn før. Det virket som om han var falt i trance.

– Ser dere hva jeg holder her . . . ?

Ingen av dem turde å svare.

– Vintreets frukt . . . Pater Leo fortsatte som om han snakket til seg selv. Nå vendte han blikket mot glasset igjen og fortsatte sin monolog.

– Nektar . . . en gudedrikk.

Andreas så på pater Thomas. Pater Thomas holdt hele tiden øynene festet på pater Leo.

– Vintreets frukt . . . ser dere hvor den funkler?

Det gjorde de, for i det samme kom et nytt lyn. – Vinen var mørkere enn blod, nesten sort.

– Det dere ser er livets største mysterium – vinrankens hemmelighet.

Pater Leo holdt glasset fremfor munnen og pustet langsomt inn duften fra denne livgivende eliksir. Så løftet han hodet og fortsatte:

– Det er livskraften selv dere ser her . . . jordens eget blod.

Andreas tok et fastere grep i armen til pater Thomas.

– Vinranken er Guds største gave til menneskene. – Det er den som formidler jordens saft og kraft. Det er den som gir oss livet . . . Og det er denne dere har avskåret dere fra – ulykkelige . . . Dere lever ikke lenger på menneskers vis, i pakt med naturen.

Torden fulgte nå hvert nytt lynglimt. Uværet nærmet seg raskt Oslo og Gamlebyen.

Pater Leo luktet igjen på vinen. Øynene hans reflekterte farven. Så ristet han hetten av hodet. Det hvite håret lå som en krans av sølv rundt tinningene. Det var et merkelig syn, og samtidig fryktinngydende. Som en jordens prest sto han der og forkynte for dem. Det var livet selv han talte om, dets elementer og grunnbestanddeler. Han talte til dem som om de var myster i en hemmelig rite. Han ville innvie dem i de største mysterier.

– Nei, kom ikke nærmere! – Han var blitt heftig i stemmen. – Dere er ennå ikke verdige . . .

– Dette er den gudedrikk som gir evig liv – som gjør oss til

guder . . . Det er derfor vi bruker den i Messen. Men dersom vi ikke også bruker den til daglig, da fungerer ikke samspillet mellom himmel og jord. Da har brødet og vinen mistet sin symbolske kraft. Da er ikke lenger vintreet kilden til liv. – Har dere sett vinranken, hvordan den sprer sine røtter i jorden, hvordan den suger opp i seg all jordens kraft og styrke, hvordan den formidler denne til det som er dens hellige frukt – vindruen?

Pater Leo luktet igjen på vinen.

Så med ett var det som om hele hans kult var til ende. Han henvendte seg brått til pater Thomas og fortsatte i en ganske annerledes tone:

– Så dere trodde at jeg ville la klosteret gå til grunne uten å gjøre noe for å forhindre det? Trodde dere virkelig at jeg aktet å stå og se på det hele? Forstår dere ingenting? Jeg kan ikke tillate at dere får ødelegge det som så mange har gitt sitt liv for å bygge opp. Svar meg: Når fikk vi sist brødre fra Italia? Når kommer det noen og besøker oss her oppe? Hvor er vår kultur blitt av – vår arv, vår religion? Hva har dere gjort med klosteret? – Dypfryst oss alle! Slik er *Ultima Thule*, kaldt og forfrossent. Skulle ikke nettopp Italia gjøre det varmere? Skulle ikke kontakten berike oss, varme oss, glede oss? – Svar meg på det!

De turde ikke åpne munnen.

– Jeg er snart den siste tilbake. Og jeg kan ikke tillate at dette skjer. Derfor dypfryste jeg pater Ansgar . . . som en advarsel til dere alle . . . han merket sikkert ingen forskjell . . . han fikk det bare bedre skulle jeg tro . . . som fortjent . . . som han ønsket seg det . . .

– Jeg lurte på når du ville komme og besøke meg, Andreas. Jeg har ventet på deg mange ganger her nede . . . for å forklare deg mer om livet. Du har forutsetninger for å forstå hva dette handler om. Du har skjønt mer enn som så. – Hvorfor kom du først i dag, Andreas? – Er du redd meg? Turde du ikke komme alene? Var det ingen av de andre som turde?

Andreas følte seg ikke høy i hatten der han sto. Og hadde det ikke vært for pater Thomas, så hadde han ikke stått der.

Han forsøkte ikke å innbille seg noe annet. Men han følte også noe mer enn redsel – en slags hellig vrede, en trang til opprør mot pater Leo og hans skjulte mønster. Pateren hadde gått for langt, og nå var oppgjørets time kommet.

– Så du syntes jeg ble nærgående til slutt?

Han lo lavt for seg selv før han fortsatte.

– Først gav jeg deg alle gavene, Andreas. Jeg hadde tenkt å nøye meg med dem – inntil jeg slo ned pater Ansgar. Da lånte jeg fryseboksen din og fjernet noen sider av krøniken – for å lure dere litt, skremme dere bort fra pater Ansgars ville veier. Så gav jeg Rafael smaken på vin igjen, og du fikk kokeboken. Såre enkelt alt sammen. Jeg låste deg inne i matboden, det var litt slemt av meg, men jeg kunne ikke risikere at du oppdaget meg der inne. Da kunne du ha gjettet alt.

– Ja, jeg dypfryste pater Ansgar, denne moderne nordens apostel.

– Jeg la ham på is så lenge. Er det ikke slik de gjør med døde?

I befippelsen tok Andreas et par skritt frem og sto nå ved siden av pater Thomas, rett foran pater Leo.

– Min plan var fullkommen. Dere hadde aldri gjettet at det var meg. Alt ville vendt tilbake til det gode, gamle. Selv ikke pater Rafael gjennomskuet meg. Han var den eneste som kunne ha skjønt sammenhengen. Han avslørte meg aldri, men utgjorde alltid en risiko. Derfor la jeg ham her nede . . . så han skulle få noe annet å tenke på. – Pater Leo lo med seg selv igjen og så på vinglasset.

– Jeg lurte dere alle sammen. Jeg fikk dere til å lese igjennom den dumme krøniken. Ha! – et middelmådig arbeide. Pater Ansgar var middelmådigheten selv. Han skjønte lite, men trodde han forstod alt. – Slike mennesker er farlige.

– Det ble altså du, Andreas, som fikk æren av å avsløre meg. Æren er forresten min – vi er på parti du og jeg. Skulle noen avsløre meg, så jeg helst at det var du . . .

Nå smilte han mot dem, et bredt og triumferende smil.

– Jeg vinner til slutt, vet dere. Klosteret er alt på rett kurs. Hva dere gjør med meg spiller ingen rolle. Jeg er gammel og

skal dø. – Men klosteret skal leve, for bestandig . . .

Her tok han en pause før han fortsatte:

– Av vann og brød blir det ingen religion . . .

Nå hevet han glasset igjen, så henført på dets kostbare innhold og begynte å le igjen. Latteren var uhyggelig. Andreas tok et fastere tak i kappen til pater Thomas. Var det fantasi eller virkelighet alt sammen? Kanskje var det hele en ond drøm?

– Kom nærmere, kjære brødre, så skal jeg vise dere!

– Dere er blitt innviet i vinens hemmeligheter – kom og smak!

Det hele skjedde så fort at de nesten ikke oppfattet hva som foregikk.

Pater Thomas hadde tatt et steg frem. Andreas var blitt stående som naglet til jorden. I det samme tok pater Leo glasset og kastet innholdet i ansiktet på dominikaneren. Så slo han opp en skrallende latter, snudde på hælen, styrtet bortover korridoren og ble usynlig for dem.

– Fort, Andreas – etter ham!

Pater Thomas tok frateren i armen og sammen styrtet de avsted mot neste hjørne. Da de rundet dette, kom det et nytt lyn, raskt etterfulgt av torden. Og i lyset rakk de akkurat å se pater Leo ta trappen i noen få spenstige sprang. Han beveget seg lett som en ungdom. – Han var tydeligvis sterkere enn de hadde gjettet. Det måtte skyldes all klokkeringingen.

Da de nådde frem til døren, fant de den låst. Regnet pisket stadig mot rutene der oppe. Tordenskrallene rullet nærmere.

De dundret på døren av alle krefter, mens de ropte om hjelp, men uten resultat. Så kastet de seg samtidig mot døren, som straks gav etter. – Korridoren utenfor var tom. Hvor skulle de nå lete?

Det slapp de å tenke på. For like etter hørte de kiming fra kirkeklokkene. Først lød den lille klokken, spinkel og lett, så falt den store inn, tung og majestetisk. Dernest blandet de seg i den villeste løsslupne klokkekiming.

– Tårnet! ropte pater Thomas. Så styrtet de videre, gjennom kjøkkenet, refektoriet, kapitelsalen, biblioteket, og inn i

kirken – gjennom koret, ned i skipet og ut i våpenhuset.

Ringingen lød sterkere her, voldsom og triumferende. – Det var pater Leo som feiret sin seier.

Døren til tårnet sto åpen. De begynte å klatre opp trappen og snart sto de i første tårnværelse.

Himmelen gnistret og spraket over hodene på dem. I det de begynte på trappen opp til det siste tårnværelset, ble de stanset av et kraftig lyn som øyeblikkelig ble besvart av et voldsomt tordenbrak. Hele tårnet ristet. Pater Thomas klamret seg til rekkverket. Andreas skjermet med albuen for øynene.

Så ble alt stille.

Det luktet svidd. Andreas syntes han så røk.

Igjen av dem sa noe. De ventet at himmelen skulle sende ned over dem en ny utladning av vrede, svovel, røk og ild.

Men himmelen var forstummet. Og det var kirkeklokkene òg. Det som fulgte var en slags andaktsfull stillhet som ingen av dem turde å bryte.

Pater Thomas gikk først opp de siste trinnene til tårnværelset. Så vinket han på Andreas.

Her oppe var det kaldt og mørkt. Først så de ingenting. Så stanset Andreas med et rykk og ble stående å stirre.

Pater Leo lå på gulvet med ansiktet vendt opp. – Han var død. Over hodene deres dinglet klokkene i vindkastene. Den største av dem hadde slått sitt siste slag. Den var blitt truffet av lynet. – Pater Leo var blitt offer for sin egen iver.

Snart kom de andre brødrene, tilkalt av klokkeringingen. Dramaet i Gamlebyen kloster var over.

Morgenen etter var lys og lett. Kanskje skyldtes det at sneen var begynt å falle. Alt virket rolig. Pater Thomas skulle reise tilbake til Majorstuen. Andreas var den siste til å ta farvel med ham. Det var med blandede følelser han gjorde det, helst så han at pater Thomas ble hos dem en stund til.

I stedet for å trykke fraterens hånd tok dominikaneren og

fjernet den av pater Leos hatter som Andreas hadde forsynt seg med. – Av med hatten, Andreas, sånn ja!

Andreas ble ganske forfjamset. – Tenk han hadde glemt å ta av seg hatten for å si adjø til pater Thomas. Han vendte seg bort et lite øyeblikk. Men før han rakk å snu seg mot pateren igjen var det at underet skjedde.

Andreas hadde fått ny hatt; en rund bredbremmet, romersk hatt.